

*Załącznik do Zarządzenia Nr 32/2021
Wójta Gminy Wolanów z dnia 26 maja 2021 r.*

RAPORT

O STANIE GMINY WOLANÓW

za 2020 r.

Urząd Gminy Wolanów
Wolanów, 26 maja 2021 r.

Spis treści

Wprowadzenie.....	4
I. Informacje ogólne o Gminie	4
1.1. Demografia.....	4
1.2. Charakterystyka Gminy na tle grupy porównawczej	5
II. Gospodarka finansowa Gminy	11
2.1. Dochody Gminy	11
2.2. Wydatki Gminy	15
2.3. Najważniejsze inwestycje w 2020 r.	17
2.4. Wieloletnia prognoza finansowa	20
2.5. Pozyskane środki zewnętrzne.....	22
2.5. Realizacja funduszu sołeckiego	24
III. Mienie komunalne.....	27
IV. Informacja o realizacji polityk, programów i strategii.....	29
4.1. Strategia rozwoju Gminy Wolanów	29
4.2. Ład przestrzenny	31
4.3. Gminny program rewitalizacji.....	32
4.5. Infrastruktura komunalna	34
4.5.1. Infrastruktura drogowa i transport publiczny	34
4.5.2. Infrastruktura wodociągowo-kanalizacyjna i gospodarka wodno-ściekowa	39
4.5.3. Infrastruktura energetyczna	47
4.6. Ochrona środowiska	48
4.6.1. Gospodarka odpadami	48
4.6.2. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej	51
4.6.3. Program usuwania azbestu	52
4.6.4. Program opieki nad zwierzętami	53
4.6.5. Decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko	53
V. Polityka społeczna	55
5.1. Strategia rozwiązywania problemów społecznych.....	55
5.2. Gminny program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.....	58
5.3. Gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych	59
5.4. Program współpracy Gminy Wolanów z organizacjami pozarządowymi	61

VI. Stan realizacji zadań oświatowych	64
VII. Realizacja uchwał Rady Gminy.....	69
VIII. Ważniejsze wydarzenia kulturalne w 2019 r.....	71
8.1. Obchody rocznicy nadania herbu Gminy Wolanów i imienin patronki.....	71
8.2. Letnia Scena Wolanowa.....	72
8.3. Ambasada świętego Mikołaja	73
IX. Współpraca z innymi społecznościami samorządowymi.....	75
Podsumowanie	78
Spis tabel	85

Wprowadzenie

Artykuł 28aa. – Raport o stanie gminy – znowelizowanej w 2018 r. ustawy o samorządzie gminnym nakłada na Wójta obowiązek przedstawienia Radzie Gminy, do dnia 31 maja raportu o stanie gminy. Ustawa ogólnie określa, że raport obejmuje podsumowanie działalności Wójta w roku poprzednim, w tym wypadku w 2020 roku, w szczególności realizację polityk, programów i strategii, uchwał rady gminy i funduszu sołectkiego. Raport jest prezentowany Radzie Gminy na sesji absolutoryjnej, ale ma charakter publiczny, w debacie mają prawo brać udział również Mieszkańcy. Raport adresowany jest nie tylko do Radnych, ale także do Mieszkańców mniej zorientowanych w działalności gminy, dlatego ważne jest aby był jak najbardziej zrozumiały.

Rok 2020 był rokiem szczególnym, rokiem głęboko naznaczonym epidemią koronawirusa, który pochłonął wiele istnień ludzkich, zatrzymał na miesiące wiele branż, zachwiał funkcjonowaniem życia społecznego i gospodarczego. Zajrzało nam wszystkim w oczy widmo głębokiego kryzysu, które na szczęście nie ziściło się dzięki skutecznej polityce rządu RP oraz współdziałaniu i dyscyplinie polskiego społeczeństwa. Ale niepokój pozostał, gdyż wciąż mamy epidemię i związane z nią ograniczenia. Sytuacja ta znalazła również odzwierciedlenie w funkcjonowaniu Gminy Wolanów. W 2020 r. odnotowaliśmy ujemny przyrost naturalny – zmarło 100 Mieszkańców Gminy Wolanów, a urodziło się 95. Liczba zgonów pokazuje że nie był to typowy rok, szczególnie gdy porównamy ją do minionych 3 lat – i tak w 2019 r. zmarło 67 Mieszkańców, w 2018 r. 55, a w 2017 r. 61 osób. Ten trudny czas wciąż trwa i wpływa na nasze życie i tym samym funkcjonowanie Gminy Wolanów. Od początku 2021 r. na 18 maja br. liczba urodzeń wyniosła 29 osób, a liczba zgonów 47.

Na kolejnych stronach przedstawiono podsumowanie działalności Gminy Wolanów w 2020 r. w wybranych obszarach.

I. Informacje ogólne o Gminie

1.1. Demografia

Obszar gminy to 82,9 km² zamieszkałych na koniec 2019 r. przez 8899 osób. Szczegółowe dane demograficzne przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Gmina Wolanów – dane demograficzne

Wskaźniki demograficzne	2017	2018	2019	2020
Ludność	8843	8853	8899	8886
- w tym kobiety	4442	4436	4449	4446

Urodzenia żywe	113	91	114	95
Zgony	61	55	67	100
Przyrost naturalny	52	36	47	-5
Małżeństwa	65	51	56	41
Rozwody	17	15	9	18
Ludność w wieku - przedprodukcyjnym	2151	2128	2084	1966
- produkcyjnym	5510	5475	5511	5593
- poprodukcyjnym	1182	1250	1304	1327

Źródło: opracowanie własne.

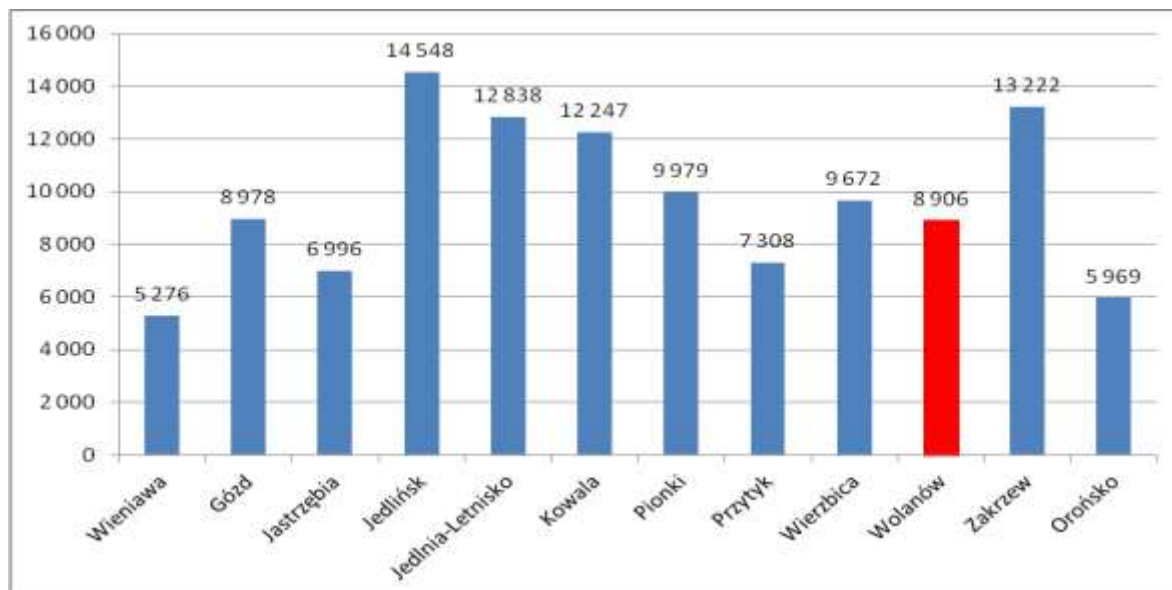
Po tym roku naznaczonym śmiercią wielu Mieszkańców Gminy Wolanów liczba Mieszkańców Gminy na koniec 2020 r. spadła w stosunku do 2019 r. o 13 osób. Znacznie wzrosła liczba zgonów i ostatecznie przekroczyła liczbę urodzeń. Wśród negatywnych tendencji demograficznych widać wyraźny spadek liczby zawieranych małżeństw i wzrost liczby rozwodów. Postępuje również proces starzenia społeczeństwa i związana z tym zmiana struktury ludności według grup ekonomicznych – dalszy spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym przy jednoczesnym wzroście liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. Liczba seniorów z roku na rok wzrasta i na koniec 2019 r. wyniosła 1327 osób.

1.2. Charakterystyka Gminy na tle grupy porównawczej

Na wykresach poniżej przedstawiono dane charakteryzujące gminę Wolanów na tle innych gmin powiatu i województwa w 2019 r. Niestety dane w ujęciu porównawczym dostępne są w statystykach dopiero w drugiej połowie roku, toteż do porównań wykorzystano dane z 2019 r.

Podstawowym potencjałem gminy są jej mieszkańcy. Liczba mieszkańców w znacznym stopniu wpływa na wielkość dochodów gminy, toteż jako pierwszą płaszczyznę prezentacji potencjału gminy pokazano liczbę ludności.

Wykres 1. Ludność – 2019 r.

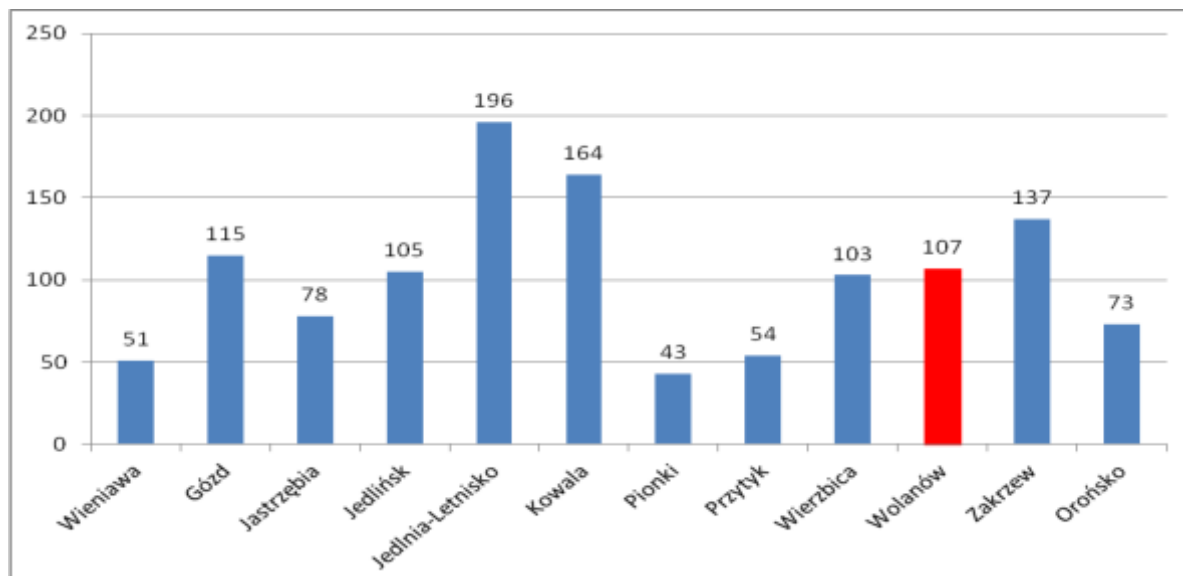

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Jak widać największą gminą wiejską spośród porównywanych jest Jedlińsk, którego liczba ludności w 2019 r. wynosiła ponad 14,5 tys. i w porównaniu do roku poprzedniego wzrosła o 41 osób. Cały czas dynamicznie wzrasta liczba ludności gminy Zakrzew (o 219 w stos. do roku poprzedniego), Jedlnia Letnisko (o 100 osób), Kowala (o 67 osób). A w grupie gmin o liczbie ludności poniżej 10 tys. osób najwięcej osób przybyło w gminie Gózd 65 osób. W gminie Wolanów przybyło w stos. do 2018 r. 59 osób, zaś w gminie Pionki ubyło 52 osoby. Również gmina Wieniawa (-18 osób) i Jastrzębia (-4 osoby) odnotowały spadki ludności w 2019 r. w porównaniu do 2018 r. Pod względem liczby ludności gmina Wolanów lokowała się w badanej grupie niezmiennie na 8 pozycji.

W gminach o największym przyroście ludności zwiększył się również wskaźnik urbanizacji pokazujący rozwój gminy, jej atrakcyjność jako miejsca zamieszkania. W gminie Zakrzew i Jedlnia-Letnisko był to wzrost o 2 os/km², w gminie Gózd i Kowala o 1 os/km². W gminie Pionki wsk. urbanizacji zmniejszył się w porównaniu do 2018 r. o 1 os/km². W pozostałych gminach pozostał na niezmiennym poziomie.

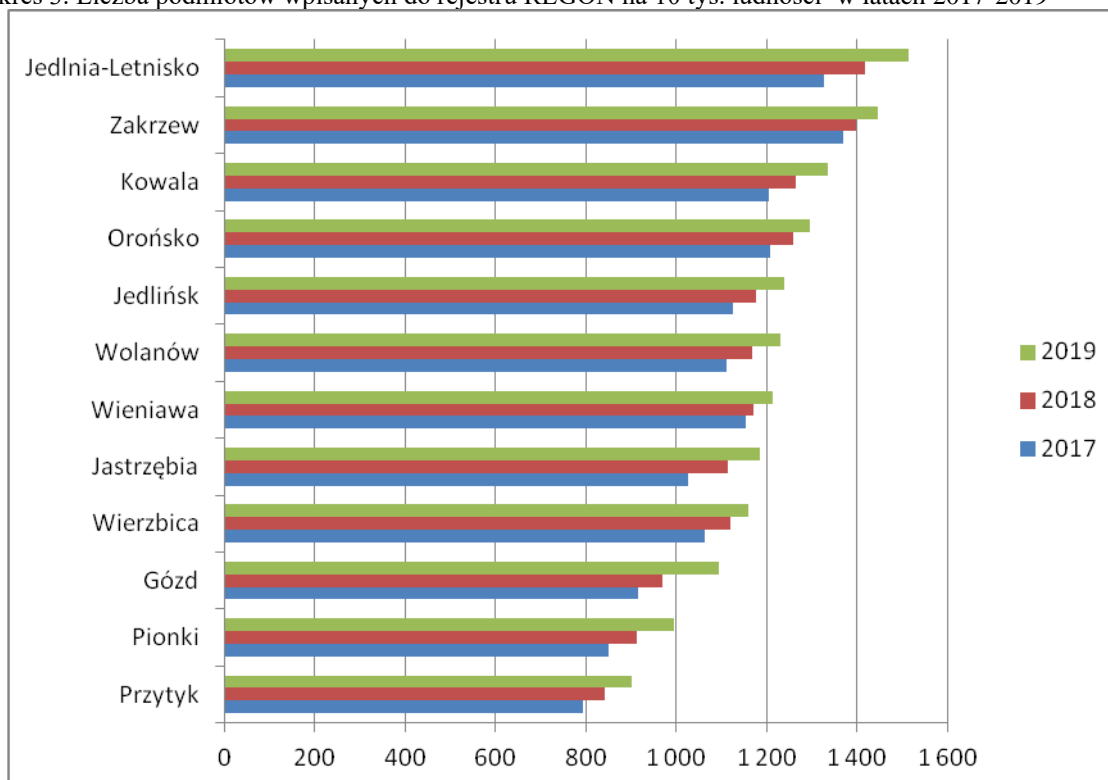
Wykres 2. Wskaźnik urbanizacji – liczba ludności na 1 km² – 2019 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Potencjał ekonomiczny, przedsiębiorczość mieszkańców pokazuje wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych przypadających na 10 tys. mieszkańców. Jak widać na wykresie 3 w każdej z porównywanych gmin w 2019 r. nastąpił wzrost liczby podmiotów gospodarczych na 10 tys. ludności. Świadczy to o rozwoju gospodarczym analizowanych gmin i dobrej koniunkturze gospodarczej. Najwięcej nowych podmiotów przybyło w porównaniu do roku 2017 w gminie Jedlnia-Letnisko, bo aż 188, w gminie Gózd 179, w gminie Jastrzębia 161, w gminie Pionki 145, w gminie Kowala 131, a w gminie Wolanów 120. Do liderów pod względem przedsiębiorczości należą niezmiennie gminy Jedlnia-Letnisko i Zakrzew. Gmina Wolanów plasuje się na 6 pozycji pod tym względem wśród badanych 12 gmin.

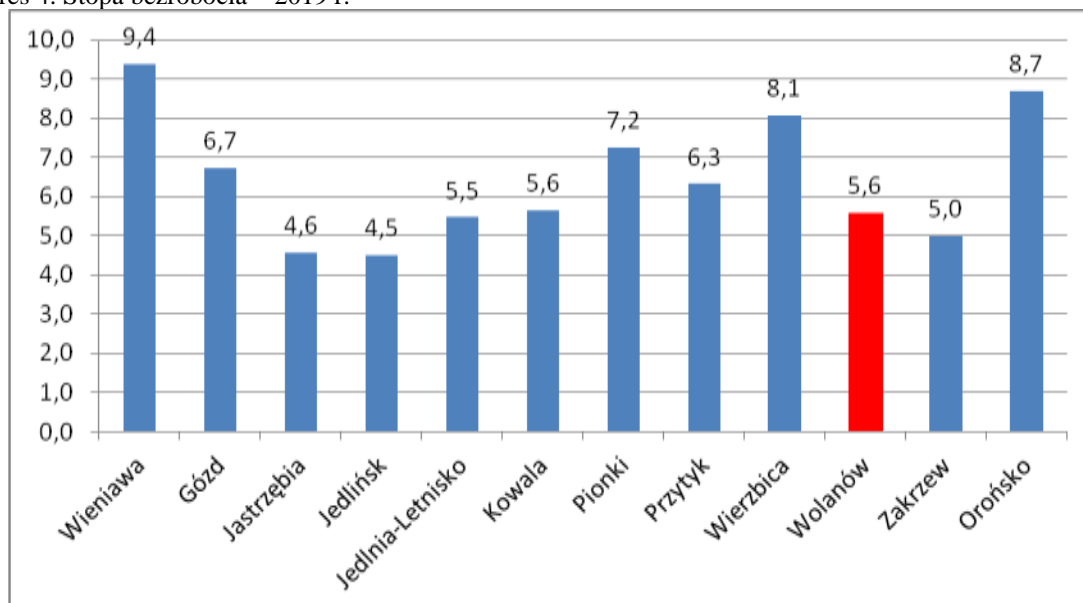
Wykres 3. Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności w latach 2017-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wzrost przedsiębiorczości przekłada się na niską stopę bezrobocia mieszkańców poszczególnych gmin w 2019 r. W każdej z porównywanych gmin bezrobocie spadło poniżej 10%, a w Jastrzębi i Jedlińsku nawet poniżej 5%. Gmina Wolanów należała do tej grupy gmin, w której bezrobocie zbliżyło się do naturalnej stopy bezrobocia tzn. wynikającej z mobilności pracowników oraz niedopasowania kwalifikacji zawodowych bezrobotnych do ofert pracy. Takie bezrobocie jest niezależne od koniunktury gospodarczej. W 2019 r. we wszystkich badanych gminach, za wyjątkiem Wierzbicy nastąpił dalszy spadek liczby osób bezrobotnych. W przypadku gminy Wolanów o 27 osób i wynosił 497 osób. Niestety epidemia i związane z nią ograniczenia przyniosły wzrost bezrobocia w każdej z gmin. Według danych PUP w Radomiu w gminach Jastrzębia i Gozd liczba bezrobotnych na koniec 2020 r. wzrosła o 14% w stosunku do roku 2019, w gminie Wolanów o 8% tj. o 41 osób do poziomu 538 osób.

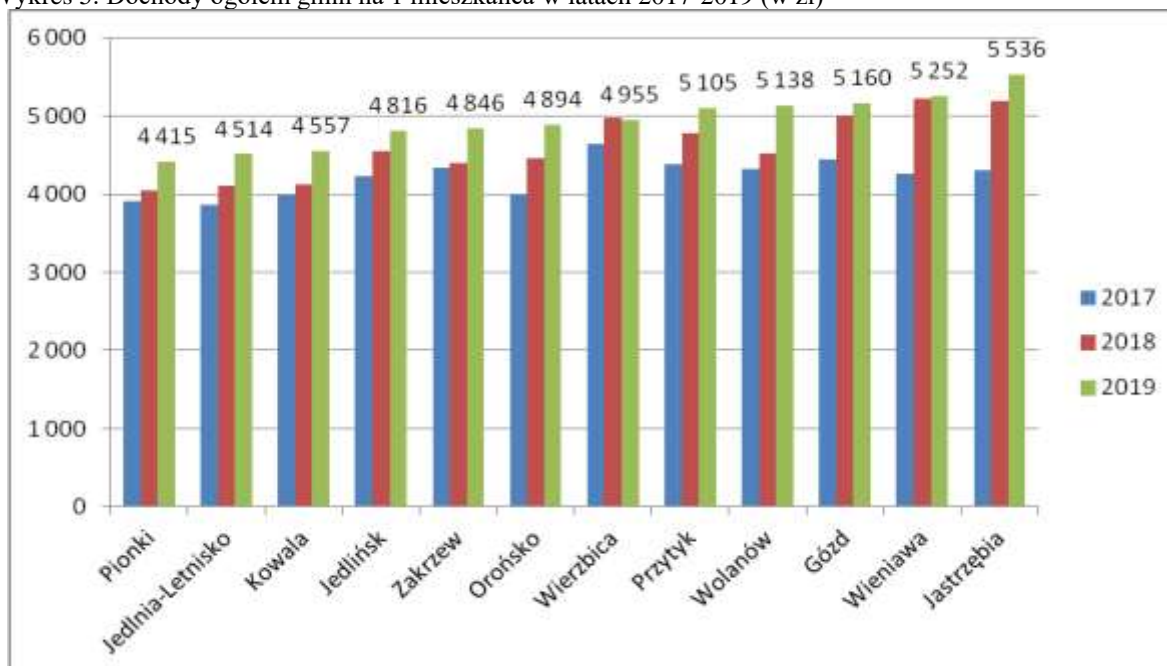
Wykres 4. Stopa bezrobocia – 2019 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wszystkie powyżej przedstawione wskaźniki wpływają na dochody gminy. Na wykresie 5 przedstawiono dochody gminy przypadające na 1 mieszkańca w latach 2017-2019. Jak widać w większości gmin dochody na 1 mieszkańca wzrosły, wyjątkiem była gmina Wierzbica. Gmina Wolanów należała do pięciu gmin, w których w 2019 r. dochody na 1 mieszkańca przekroczyły 5 000 zł, co wiązało się z ogromnym wysiłkiem inwestycyjnym gminy Wolanów i jednocześnie największym ponad 14% wzrostem dochodów na 1 mieszkańca w badanej grupie gmin.

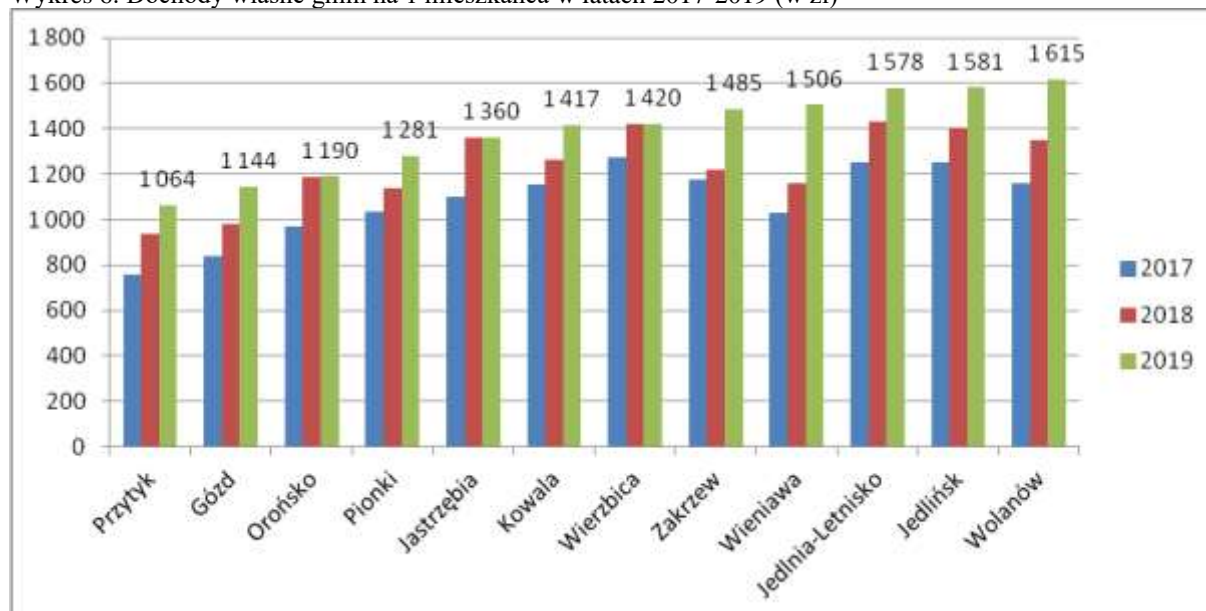
Wykres 5. Dochody ogółem gmin na 1 mieszkańca w latach 2017-2019 (w zł)

Źródło: opracowanie własne.

Bardziej precyzyjny obraz potencjału dochodowego gmin pokazują dochody własne, w których nie ma już dotacji celowych przekazywanych na zadania bieżące zlecone gminie, w przypadku których gmina jest jedynie dystrybutorem środków w terenie, takie jak np. świadczenia wychowawcze 500 plus czy świadczenia rodzinne.

Wykres 6. Dochody własne gmin na 1 mieszkańca w latach 2017-2019 (w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na wykresie 6 widać wyraźny wzrost dochodów własnych w większości gmin poza Jastrzębią, Orońskiem i Wierzbicą. Wiąże się to z rozwojem bazy podatkowej związanym z ożywieniem gospodarczym przejawiającym się wzrostem liczby podmiotów gospodarczych oraz spadkiem liczby osób pozostających bez pracy w latach 2017-2019. Największy wzrost dochodów własnych na 1 mieszkańca nastąpił w 2019 r. w porównaniu do 2018 r. w gminach Wieniawa (o 30%), Zakrzew (o 22%) i Wolanów (o 20%). Jednocześnie gmina Wolanów wyróżniła się w 2019 r. najwyższym poziomem dochodów własnych na 1 mieszkańca spośród badanych 12 gmin, przekraczającym 1600 zł. Na powyższe wpłynęły niewątpliwie pozyskane dotacje na inwestycje.

II. Gospodarka finansowa Gminy

2.1. Dochody Gminy

Budżet Gminy Wolanów na 2020 r. został przyjęty Uchwałą Nr XVI/103/2019 Rady Gminy z dnia 13 grudnia 2019 roku.

Dochody budżetu gminy na 2020 rok uchwalone zostały w kwocie **42.500.000 zł**. W toku realizacji budżetu zwiększone zostały o kwotę **3.620.807 zł**. Faktycznie zrealizowano dochody budżetu w wysokości **46.308.779,82 zł**, co stanowi 100,41 % planu rocznego z tego (tabela 2):

– dochody **bieżące** wyniosły **45.163.003,64 zł** i stanowiły **100,48 %** planu,

– dochody **majątkowe** **1.145.776,18 zł** i stanowiły **97,82 %** planu.

Tabela 2. Dochody Gminy Wolanów za 2020 r.

Treść	Plan	Wykonanie	Wykonanie/ plan %	Udział procentowy poszczególnych dochodów w dochodach ogółem %	Wykonanie zmiana w stos. do 2019 r.
DOCHODY OGÓŁEM	46 120 807,00	46 308 779,82	100,41	100	+799 434,82
A. Dochody BIEŻĄCE	44 949 477,00	45 163 003,64	100,48	97,53	+2 567 077,64
A.I. Dochody WŁASNE	13 814 499,00	14 140 693,52	102,36	30,54	+815 891,52
A.I.1. Dochody z podatków i opłat	12 615 852,00	12 860 508,69	101,94	27,77	+956 300,69
Wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych	7 075 044,00	7 152 486,00	101,09	15,45	+37 918,00
Wpływy z podatku dochodowego od osób prawnych	140 000,00	153 820,22	109,87	0,33	+45 079,22
Wpływy z podatku od nieruchomości	2 765 000,00	2 943 798,31	106,47	6,36	+338 346,31
Wpływy z podatku rolnego	499 500,00	562 032,38	112,52	1,21	+92 176,38
Wpływy z podatku leśnego	30 500,00	30 892,04	101,29	0,07	+570,04
Wpływy z podatku od środków transportowych	256 000,00	273 078,90	106,67	0,59	-24 680,10
Wpływy z karty podatkowej	1 000,00	1 311,00	131,1	0	-177,00
Wpływy z podatku od spadków i darowizn	21 000,00	21 648,00	103,09	0,05	+10 013,00
Wpływy z opłaty skarbowej	33 000,00	33 641,00	101,94	0,07	+8 577,00
Wpływy z opłaty targowej	0	310,00			+30,00
Wpływy z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	150 368,00	150 367,63	100	0,32	+5 923,63
Wpływy z innych lokalnych opłat pobieranych przez jednostki samorządu terytorialnego na podstawie odrębnych ustaw	1 046 000,00	1 047 878,74	100,18	2,26	+486 415,74
Wpływy z podatku od czynności cywilnoprawnych	262 500,00	275 440,75	104,93	0,59	+62 769,75
Wpływy z opłat z tytułu użytkowania wieczystego nieruchomości	1 140,00	1 161,64	101,9	0	+1 093,64
Wpływy z tytułu kosztów egzekucyjnych, opłaty komorniczej i kosztów upomnień	5 800,00	7 764,08	133,86	0,02	-39,92
Wpływy z opłat za korzystanie z wychowania przedszkolnego	73 000,00	46 199,00	63,29	0,1	-25 004,00

Wpływy z opłat za korzystanie z wyżywienia w jednostkach realizujących zadania z zakresu wychowania przedszkolnego	250 000,00	151 973,00	60,79	0,33	-82 542,00
Wpływy z różnych opłat	6 000,00	6 602,00	110,03	0,01	-191,00
A.I.2. Dochody z majątku w tym:	86 427,00	92 807,34	107,38	0,2	-6 114,66
Wpływy z najmu i dzierżawy składników majątkowych Skarbu Państwa, jednostek samorządu terytorialnego lub innych jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych oraz innych umów o podobnym charakterze	86 427,00	92 807,34	107,38	0,2	-6 114,66
A.I.3. Pozostałe dochody własne, w tym:	1 112 220,00	1 187 377,49	106,76	2,56	-134 294,51
Wpływy z odsetek	41 892,00	52 119,17	124,41	0,11	+22 484,17
Dotacje celowe w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz środków, o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 5 lit. a i b ustawy, lub płatności w ramach budżetu środków europejskich, realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego	173 850,00	173 848,78	100	0,38	-114 475,22
Dochody jednostek samorządu terytorialnego związane z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami	20 000,00	21 522,93	107,61	0,05	-197,07
Dotacja celowa otrzymana z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań bieżących	39 000,00	39 000,00	100	0,08	-3 697,00
A.II. Dotacje celowe z budżetu państwa	17 581 942,00	17 469 274,12	99,36	37,72	+1 688 872,12
§ 201 - na realizację zadań bieżących z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych gminie i § 206 - na zadania bieżące z zakresu administracji rządowej zlecone gminom, związane z realizacją świadczenia wychowawczego stanowiącego pomoc państwa w wychowywaniu dzieci	16 513 388,00	16 445 200,03	99,59	35,51	+1 541 075,03
§ 203 - na realizację własnych zadań bieżących gmin	1 068 554,00	1 024 074,09	95,84	2,21	+151 797,09
A.III. Subwencja ogólna	13 553 036,00	13 553 036,00	100	29,27	+62 315,00
część oświatowa	9 582 318,00	9 582 318,00	100	20,69	+141 862,00
część wyrównawcza	3 830 051,00	3 830 051,00	100	8,27	-150 044,00
uzupełnienie subwencji ogólnej	140 667,00	140 667,00	100	0,3	+70 497
B.DOCHODY MAJĄTKOWE	1 171 330,00	1 145 776,18	97,82	2,47	-1 767 642,82

Zródło: opracowanie własne.

W tym trudnym roku, naznaczonym epidemią i wynikającymi z niej konsekwencjami, mimo wszystko dochody gminy Wolanów wzrosły zarówno w stosunku do planu, jak i do

wykonania z roku 2019, który był wyjątkowo dobrym rokiem. Na ten wzrost złożył się wzrost dochodów bieżących, w tym dochodów własnych o ponad 800 tys. zł w stosunku do roku poprzedniego, jak również wzrost dotacji z budżetu państwa na zadania zlecone o blisko 1,7 mln zł. Optymistyczne jest, że mimo pandemii i ograniczeń w działalności gospodarczej dochody podatkowe wzrosły, za wyjątkiem dochodów z podatku od środków transportowych. Dochody majątkowe zmniejszyły się w stosunku do 2019 r. o 1,7 mln zł, ale w rzeczywistości w rozliczeniach nie uwzględniono otrzymanej w grudniu 2020 r. dotacji na przebudowę GOK w Wolanowie z RFIL w wysokości 2 mln zł. Dotacja ta została uwzględniona w budżecie 2021 r. Dochody majątkowe na dzień 31.12.2020 roku wyniosły **1.145.776,18 zł**, co stanowiło **97,82 %** planowanych dochodów, złożyły się na nie.

a) **Wpływy z tytułu odpłatnego nabycia prawa własności oraz prawa użytkowania wieczystego nieruchomości** na plan 80.800,00 zł, wpłynęło 80.721,62 zł. Gmina uzyskała wpływy ze sprzedaży działki w Strzałkowie w kwocie 77.810,99 zł oraz środki z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego przysługującego osobom fizycznym w prawo własności kwotę 2.910,63 zł.

b) **Dotacje celowe na zadania inwestycyjne** - na plan 1.068.335,00 zł. Gmina uzyskała dotacje w kwocie 1.042.859,50 zł., tj 97,62 % .

- Dotacje otrzymane z państwowych funduszy celowych na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych jednostek sektora finansów publicznych

- w dziale **801** zaplanowano dochody w wysokości 373.600,00 zł, (środki z Ministerstwa Sportu i Turystyki w ramach FRKF program Sportowa Polska na rozbudowę budynku PSP w Sławnie II tranza zgodnie z podpisaną umową). Dochody zrealizowano w 100,00%.

- Środki na dofinansowanie własnych inwestycji gmin, powiatów (związków gmin, związków powiatowo-gminnych, związków powiatów), samorządów województw, pozyskane z innych źródeł.

- W dziale 758 na plan 500.000,00 zł uzyskano dotację 500.000,00 w ramach RFIL (Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych)

- Dotacje celowe otrzymane z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań inwestycyjnych i zakupów inwestycyjnych na planowane 194.735,00 zł Gmina otrzymała środki w kwocie 169.259,50 zł. tj. 86,92% planu, w tym na:

- w dziale **754** łącznie **130.000,00 zł**, z tego: na dofinansowanie zakupu samochodu

gaśniczego dla OSP Strzałków 100.000,00 zł (dotacja z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego) oraz na Modernizację Strażnicy w Młodocinie Większym w kwocie 30.000,00 zł (dotacja z WFOŚiGW).

- w dziale **900** na Inwentaryzacja źródeł ciepła w gminie Wolanów w kwocie 29.259,50 zł, oraz utworzenie miejsca rekreacji w sołectwie Chruślice w kwocie 10.000,00 zł.

Reasumując, mimo przerażającego widma kryzysu szczególnie w drugim kwartale 2020 r. i ograniczeń wynikających z pandemii, które przełożyły się na finanse gminy, sytuacja po stronie dochodów gminy była naprawdę dobra. Skutki pandemii wyraźnie widać również analizując konsekwencje obniżenia górnych stawek podatków, udzielonych ulg i zwolnień oraz zaległości podatkowe.

Skutki obniżenia górnych stawek podatków przez Radę Gminy obliczone za 2020 r. wyniosły **1.291.792,50 zł**, co stanowi 2,79 % dochodów wykonanych ogółem i 9,14 % wykonanych dochodów własnych z tego:

- w podatku od nieruchomości 938.640,30 zł,
- w podatku rolnym 123.251,00 zł,
- w podatku od środków transportowych 229.901,20 zł.

W analogicznym okresie roku 2019 skutki obniżenia górnych stawek podatków wynosiły **1.579.417,49 zł**.

Skutki udzielonych ulg i zwolnień obliczone za okres sprawozdawczy (bez ulg i zwolnień ustawowych) wyniosły **42.066,24 zł**, co stanowi 0,09 % dochodów wykonanych ogółem i 0,30 % wykonanych dochodów własnych (w analogicznym okresie roku ubiegłego wynosiły **8.026,07 zł**).

Skutki decyzji wydanych przez organ podatkowy (umorzenia zaległości podatkowych) za okres sprawozdawczy wyniosły 74.457,95 zł, co stanowi 0,16 % dochodów wykonanych ogółem i ,53 % wykonanych dochodów własnych (w analogicznym okresie roku ubiegłego wynosiły **3.951,54 zł**).

Zaległości z tytułu podatków i opłat w stosunku do analogicznego okresu roku ubiegłego zwiększyły się o kwotę 48.084,80 zł i wynoszą **222.906,70 zł**, co stanowi 1,73 % uzyskanych dochodów z tytułu podatków i opłat.

W analogicznym okresie roku ubiegłego zaległości były niższe i wynosiły **174.821,90 zł**. To wyraźnie pokazuje wpływ sytuacji związanej z zagrożeniem COVID 19 na dochody podatkowe gminy.

Największe zaległości podatkowe od osób fizycznych występują w sołectwach:

- Kowalanka – 12.094,48 zł. (w 2019 r. 13 199,43zł)- w sołectwie występuje dłużnik, których łączna kwota zaległości wynosi 11.628,74 zł. Sprawę prowadzi Drugi Urząd Skarbowy w Radomiu.
- Wolanów – 45.273,51 zł. (w 2019 r. 38 383,39 zł) - zaległości 2 największych dłużników stanowią kwotę 40.466,71 zł. W jednym przypadku sprawę prowadzi Syndyk masy upadłości w Warszawie, natomiast w drugim Komornik Sądowy w Przysusze i Naczelnik Drugiego Urzędu Skarbowego w Radomiu.
- Rogowa – 24.813,51 zł (w 2019 r. 27 579,91zł) - jedna osoba posiada zaległość 24.569,51 zł. Zaległości należności głównej w kwocie 24.570,51 zł., należne odsetki i koszty upomnień są zabezpieczone na hipotecę dłużnika. Wszystkie wystawione tytuły wykonawcze znajdują się w Pierwszym Urzędzie Skarbowym w Radomiu
- Mniszek – 16.106,62 zł. (w 2019 r. 15 709,56 zł) - zaległości 2 dłużników wynoszą 31.104,08 zł. Sprawę prowadzi Drugi Urząd Skarbowy w Radomiu na podstawie wystawionych tytułów wykonawczych.
- Sławno – 31.274,08 zł. (w 2019 r. 27 102,20 zł) - zaległości jednej osoby wynoszą 27 102,20 zł, na które wystawione są tytuły wykonawcze. Należności są egzekwowane i przekazywane w ratach miesięcznych przez Urząd Skarbowy w Warszawie.

Łącznie na wszystkie zaległości z tytułu podatków wystawiono 361 szt. upomnień oraz 124 tytułów wykonawczych.

Według stanu na dzień 30 kwietnia 2021 r. na zaległości z tytułu zobowiązań pieniężnych w wysokości 202.812,95 zł na konto gminy wpłynęła kwota 46.261,77 zł, natomiast z tytułu podatku od środków transportowych na kwotę zaległości w wysokości 7.522,43 zł wpłynęła kwota 6.505,60 zł.

2.2. Wydatki Gminy

Plan wydatków na 2020 r. wg uchwały budżetowej wyniósł **48.663.044,00 zł** a na dzień 31 grudnia 2020 r. zrealizowano wydatki w kwocie **45.425.091,14 zł**, co stanowi **93,35 %** planu rocznego, z tego na :

- wydatki bieżące przypadła kwota **41 780 549,38** co stanowiło 94,17 % planu oraz 92% wydatków ogółem,

- wydatki majątkowe przypadła kwota **3 644 541,76** tj. 84,86% planu oraz 8% wydatków ogółem.

W tabeli 3 przedstawiono wydatki Gminy Wolanów w 2020 r. według grup rodzajowych.

Tabela 3. Wydatki Gminy Wolanów w 2020 r. według podstawowych grup wydatków

Treść	Plan	Wykonanie	Wykonanie/ plan %	Udział w wydatkach ogółem %	Wykonanie zmiana w stos. do 2019 r.
Wydatki ogółem	48 663 044,00	45 425 091,14	93,35	100,00	-2 824 773,86
A I. Wydatki bieżące	44 368 468,00	41 780 549,38	94,17	91,98	+2 361 270,38
A I.1. Wydatki jednostek budżetowych, w tym:	26 184 411,33	23 806 166,34	90,92	52,41	+810 986,34
1.1. Wynagrodzenia i składki od nich naliczane, w tym:	17 097 961,00	16 279 057,95	95,21	35,84	+882 933,95
wynagrodzenia osobowe	13 907 014,00	13 341 014,05	95,93	29,37	+752 601,05
wynagrodzenia bezosobowe	205 310,00	166 154,16	80,93	0,37	-26 673,84
składki	2 893 763,00	2 680 015,74	92,61	5,90	+135 184,39
1.2. Wydatki związane z realizacją ich statutowych zadań, w tym:	9 086 450,33	7 527 108,39	82,84	16,57	-71 946,70
Wpłaty gmin na rzecz izb rolniczych w wysokości 2% uzyskanych wpływów z podatku rolnego	11 158,00	11 157,66	100,00	0,02	1 662,66
A.II. Dotacje, w tym:	922 567,00	920 147,41	99,74	2,03	+39 977,41
Dotacje dla innych JST udzielone na podstawie porozumień	67 900,00	66 438,24	97,85	0,15	-11 002,76
Dotacje dla jednostek nie zaliczanych do sektora finansów publicznych	150 200,00	149 242,17	99,36	0,33	-3 757,83
Dotacja podmiotowa z budżetu dla samorządowej instytucji kultury	675 000,00	675 000,00	100,00	1,49	+49 988,00
Dotacja celowa na pomoc finansową udzielaną między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań bieżących	29 467,00	29 467,00	100,00	0,06	4 750,00
A.III. Świadczenia na rzecz osób fizycznych	17 007 639,67	16 810 405,82	98,84	37,01	+1 620 612,82
A.IV. Wydatki na obsługę długu	80 000,00	69 980,83	87,48	0,15	+32 826,83
Wydatki na programy finansowane z udziałem środków o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 w części związanej z realizacją zadań jst**	173 850,00	173 848,98	100,00	0,38	+173 848,98
B I. Wydatki majątkowe	4 294 576,00	3 644 541,76	84,86	8,02	-5 186 134,24

Zródło: opracowanie własne.

Skutki epidemii widoczne są również po stronie wydatkowej budżetu gminy Wolanów za 2020 r. Z powodu ograniczeń w życiu społeczno-gospodarczym, spowolnienia działalności wielu instytucji i przedsiębiorstw działalność bieżąca gminnych jednostek również była w pewnym stopniu ograniczoną, stąd wykonanie wydatków bieżących na poziomie 94% w stosunku do planu, a wykonanie wydatków majątkowych na poziomie 84% w stosunku do planu. Wiele umów zostało aneksowanych w związku z brakiem możliwości ich realizacji w wyznaczonym wcześniej terminie, wydłużono realizację kilku zadań projektowych na 2021 r. Pozycją wydatków bieżących, która najbardziej dynamicznie wzrosła były świadczenia rodzinne i wychowawcze z budżetu państwa. Wzrost wynagrodzeń osobowych dotyczy

przede wszystkim nauczycieli. Największy udział w wykonanych wydatkach ogółem stanowiły wydatki poniesione na rodzinę 36 %, na oświatę 35 % oraz na administrację 9% i gospodarkę komunalną 5%.

Mimo trudnego roku epidemii udało się zrealizować wydatki inwestycyjne na poziomie 3,6 mln zł, czyli na poziomie roku 2018. Dzięki ostrożnemu gospodarowaniu, pozyskanym zewnętrznym środkom na realizację zadań bieżących i inwestycyjnych, budżet za 2020 r. zamknięto nadwyżką budżetową w kwocie 883.688,68 zł, na planowany na koniec roku deficyt w kwocie 2.542.237,00 zł, a do dyspozycji Rady Gminy pozostały wolne środki w kwocie – 4.913.600,05 zł. Dochody bieżące przewyższyły wydatki bieżące o kwotę 3.382.454,26 zł, a więc zachowana została relacja określona w art. 242 ust.2 ustawy o finansach publicznych. Zredukowano również wysokość zaciągniętego kredytu z planowanej kwoty 2 135 tys. zł do kwoty 1 835 tys. zł.

Dług gminy na początek 2020 r. wynosił kwotę 5,6 mln zł a na dzień 31 grudnia 2020 roku kwotę 6,5 mln zł. W uchwale budżetowej na 2020 rok zaplanowano rozchody w kwocie 1,3 mln zł z przeznaczeniem na spłatę rat kapitałowych od wcześniej zaciągniętych kredytów i pożyczki. Rozchody wykonano w 100,00 %. Dług gminy na dzień 31 grudnia 2020 r. stanowił 14% wykonanych dochodów ogółem.

2.3. Najważniejsze inwestycje w 2020 r.

W dziale 010 – Rolnictwo i łowiectwo

Wydatkowana została kwota 472.221,04 zł z przeznaczeniem na:

- Opracowanie dokumentacji na budowę wodociągu w Garnie przy ul. Leśnej – na realizację w/w zadania wydatkowano 10.569,11 zł.
- Budowę sieci wodociągowej na terenie gminy Wolanów w miejscowości Wawrzyszów - na realizację zadania wydatkowano kwotę 72.281 zł.
- Rozbudowę kanalizacji sanitarnej w miejscowości Strzałków I etap - na realizację zadania wydatkowano kwotę 283.568,18 zł.
- Dofinansowanie kosztów budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Wolanów - na realizację zadania wydatkowano kwotę 105.802,75 zł. Łącznie z dofinansowania skorzystało 24 gospodarstwa domowe.

W dziale 600 – Transport i łączność

Na wydatki inwestycyjne w zakresie dróg gminnych i placów wydatkowano 1 212 862 zł, z czego przypada na następujące zadania:

- Budowa i przebudowa zjazdów do działek gminnych w Sławnie oraz utwardzenie placu przy PSP w Sławnie (działki nr 74,76/9 i 76/4) - na realizację zadania wydatkowano 316.724,57 zł.
- Modernizacja chodnika w miejscowości Kowalanka (ok. 300 mb) - na to zadanie wydatki wyniosły 54.410,28 zł, w tym środki z funduszu sołeckiego 13.716,00 zł.
- Przebudowa drogi gminnej nr 351210W w miejscowości Zabłocie na odcinku 666 mb – zadanie zrealizowano za kwotę 367.379,79 zł.
- Rozbudowa drogi gminnej nr 351236W w miejscowości Wola Waclawowska - jest to zadanie wieloletnie, na 2020 r. przypadła kwota 40.000 zł.
- Utwardzenie destruktem drogi gminnej nr 351240W w miejscowości Strzałków (1,1 km) – wydatkowano kwotę 323.293,01 zł.
- Utwardzenie terenu przy wiacie przystankowej w miejscowości Strzałków - zadanie zrealizowano za kwotę 51.054,34 zł, w tym środki 16.310 zł z funduszu sołeckiego.
- Dodatkowo 60 000 zł wydatkowano na dofinansowanie wykonania dokumentacji projektowo kosztorysowej dla zadania "Rozbudowa drogi powiatowej (byłej drogi wojewódzkiej nr 733) na terenie gminy Wolanów".

W dziale 700 – Gospodarka mieszkaniowa

Na finansowanie zadań wydatkowano 113.516,80 zł z przeznaczeniem na:

- Zakup gruntu na przejście dla pieszych w Mniszku - 7.298,00 zł.
- Zakup działki w Walinach (dawny sklep i klub rolnika) - 74.590,40 zł.
- Zakup działki w Wolanowie (za dawnym sklepem obok UG) - 31.628,40 zł.

W dziale 754 Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa.

Na finansowanie zadań wydatkowano 466.250,76 zł (w tym wydatki w ramach funduszu sołeckiego 17.000,00 zł) z przeznaczeniem na:

- Dofinansowanie zakupu samochodu osobowego typu SUV dla potrzeb Posterunku Policji w Wolanowie - 58.149,00 zł.
- Dofinansowanie zadania "Poprawa łączności radiowej na obszarze działania KM PSP w Radomiu" - 12.500 zł.
- Modernizacja strażnicy OSP Strzałków - 15.881,76 zł.
- Modernizacja strażnicy w Młodocinie Większym - 98.400,00 zł (w tym środki z funduszu sołeckiego wsi Młodocin Większy 17.000 zł) – wykonano nowe ogrzewanie gazowe.
- Dofinansowanie zakupu samochodu bojowego dla OSP Strzałków - na zadanie wydatkowano kwotę 281.320 zł. Dzięki przeznaczeniu tej kwoty w budżecie gminy OSP

Strzałków otrzymała dofinansowanie z NFOŚiGW oraz KG PSP w wysokości 560 tys. zł.

W dziale 801 – Oświata i wychowanie

Na inwestycje wydatkowano kwotę **652.789 zł** na następujące zadania:

- Modernizacja instalacji centralnego ogrzewania wraz z wymianą źródła ciepła w Publicznej Szkole Podstawowej w Bieniędzcich – za 333.915 zł w całym budynku wymieniona została instalacja CO, wykonano nową kotłownię gazową oraz zewnętrzną instalację gazową w postaci zbiorników na gaz.
- Modernizacja instalacji elektrycznej w starej części budynku PSP Sławno – za kwotę 318.874 zł wykonano nową instalację elektryczną w starej części budynku PSP w Sławnie, w każdym pomieszczeniu wykonano sufity podwieszane, nowe gładzie na ścianach oraz pomalowano wszystkie pomieszczenia.

W dziale 900 Gospodarka komunalna i ochrona środowiska

Wydatkowano kwotę **497.596,66 zł**, w tym z funduszu sołeckiego 93.514,50 zł, z przeznaczeniem na następujące zadania:

- Budowa odcinków oświetlenia ulicznego w gminie Wolanów wraz z dokumentacją projektowo kosztorysową - na realizację zadania wydatkowano łącznie kwotę 357.144,76 zł. Wykonano odcinki oświetlenia w miejscowościach: Kacprowice, Kowala i Wawrzyszów.
- Opracowanie dokumentacji oświetlenia ulicznego dwóch odcinków w Wawrzyszowie - na realizację zadania wydatkowano z puli funduszu sołeckiego wsi Wawrzyszów 9.800,00 zł.
- Opracowanie dokumentacji oświetlenia ulicznego w Wolanowie (ok. 300 m). wydatkowano z funduszu sołeckiego wsi Wolanów kwotę 5.350,50 zł.
- Opracowanie dokumentacji projektowej oświetlenia ulicznego w Bieniędzcich (ok. 300 m) - z puli funduszu sołeckiego wsi Bieniędźcice wydatkowano kwotę 5.250 zł.
- Opracowanie dokumentacji projektowo kosztorysowej na budowę oświetlenia drogowego Mniszek Podulek - z funduszu sołeckiego wsi Mniszek wydatkowano 6.750 zł.
- Opracowanie dokumentacji projektowo kosztorysowej oświetlenia ulicznego w Ślepowronie - z funduszu sołeckiego wsi Ślepowron wydatkowano kwotę 9.800 zł.
- Projekt oświetlenia drogowego Sławno Podlesie - z funduszu sołeckiego wsi Sławno wydatkowano kwotę 12.670 zł.
- Projekt oświetlenia ulicznego wzdłuż drogi gminnej w Strzałkowie w kierunku Sabatu - z funduszu sołeckiego wsi Strzałków wydatkowano kwotę 9.800 zł.

- Inwentaryzacja źródeł ciepła w gminie Wolanów - na zadanie wydatkowana została kwota 29.259,50 zł.
- Utworzenie miejsca rekreacji w sołectwie Chruślice - na zadanie wydatkowano kwotę 30.428,35 zł, w tym z funduszu sołectkiego wsi Chruślice kwotę 18.280 zł.
- Zagospodarowanie terenu rekreacyjnego nad stawem w miejscowości Sławno I etap budowa chodnika - na to zadanie wydatkowano 20.343,55 zł, w tym z funduszu sołectkiego wsi Sławno 15.814 zł.

W dziale 921 Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego

Na inwestycje w tym dziale wydatkowano **215.136,20 zł** (w tym środki w ramach funduszu sołectkiego 43.296 zł), z przeznaczeniem na:

- Przebudowa, nadbudowa i termomodernizacja budynku Gminnego Ośrodka Kultury w Wolanowie wraz z budową zbiornika na nieczystości ciekłe oraz niezbędną infrastrukturą - na zadanie zaplanowano środki w kwocie 600.300,00 zł, w tym środki z puli funduszu sołectkiego wsi Wolanów w kwocie 35.000 zł. Na dzień 31.12.2020 wykonano wydatki na kwotę 118.461,30 zł.
- Modernizacja budynku świetlicy w miejscowości Waliny – jest to zadanie wieloletnie, w 2020 r. na zadanie wydatkowana została kwota 57.270,00 zł, wykonano przebudowę dachu.
- Modernizacja istniejącej świetlicy wiejskiej w Młodocinie Większym pod kątem utworzenia Klubu Seniora – jest to zadanie wieloletnie, w 2020 r. wykonano projekt adaptacji budynku świetlicy wraz z zagospodarowaniem terenu za kwotę 18.450,00 zł.
- Przebudowa ogrodzenia świetlicy w Wawrzyszowie – na zadanie wydatkowana została kwota 20.954,90 zł.

2.4. Wieloletnia prognoza finansowa

Dług Gminy na koniec 2020 r. wynosił 6.487.220 zł i wzrósł w porównaniu do stanu na 31 grudnia 2019 r. o 826 060 zł. Został zaciągnięty na finansowanie części wydatków inwestycyjnych.

W tabeli 4 przedstawiono harmonogram spłaty długu na najbliższe lata. Spłatę długu zaplanowano na podstawie harmonogramów spłat zaciągniętych i planowanych do zaciągnięcia kredytów i pożyczek.

Tabela 4. Harmonogram spłaty długu (w zł)

Lata	Kwoty kredytów i pożyczek zaciągniętych i planowanych do zaciągnięcia (w złotych) oraz ich spłaty w latach							
	2017		2018	2019		2020		Razem
	2 000 000 Kredyt bankowy	371 000 Pożyczka z WFOŚiGW	425 700 Pożyczka z WFOŚiGW	4 000 000 Kredyt bankowy	248 000 Pożyczka z WFOŚiGW	1 835 000 Kredyt bankowy	300 000 Pożyczka z WFOŚiGW	
2021	50 000	74 200	85 140	900 000	49 600	50 000	60 000	1 268 940
2022	-	74 200	85 140	1 000 000	49 600	50 000	60 000	1 318 940
2023	-	-	85 140	700 000	49 600	35 000	60 000	929 740
2024	-	-	-	700 000	49 600	200 000	60 000	1 009 600
2025	-	-	-	400 000	-	550 000	60 000	1 010 000
2026	-	-	-	-	-	950 000	-	950 000

Źródło: opracowanie własne.

Kwota zadłużenia Gminy na koniec każdego roku budżetowego (po uwzględnieniu planowanych spłat i kwoty długu planowanego do zaciągnięcia w 2021 r.) kształtować się będzie jak poniżej:

- 2021 - 7.518.280 zł,
- 2022 - 5.989.340 zł,
- 2023 - 4.849.600 zł,
- 2024 - 3.630.000 zł,
- 2025 - 2.360.000 zł,
- 2026 - 1.150.000 zł.

O zdolności Gminy do obsługi długu przesądza nadwyżka operacyjna, jest to część dochodów bieżących pozostająca po pokryciu wydatków bieżących. Nadwyżka operacyjna powinna być na poziomie rozchodów związanych ze spłatą kredytów i pożyczek przypadających na dany rok.

W tabeli 6 przedstawiono prognozę limitu zadłużenia na kolejne lata (wzór – art.243. ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych).

Tabela 5. Prognoza limitu zadłużenia Gminy Wolanów na najbliższe lata

Lata objęte zadłużeniem	Prognozowany indywidualny wskaźnik spłaty zadłużenia (%)	Dopuszczalny indywidualny wskaźnik spłaty zadłużenia wg art 243 (%)
2021	4,79	10,08
2022	6,12	6,47
2023	4,81	6,06
2024	5,00	8,62
2025	5,04	10,27
2026	4,58	8,29

Źródło: opracowanie własne.

Jak widać mimo niewielkiego wzrostu zadłużenia, pozyskane środki zewnętrzne oraz racjonalne wydatkowanie środków budżetowych utrzymują prognozowaną zdolność gminy Wolanów do obsługi długu na bardzo dobrym poziomie, znacznie poniżej dopuszczalnego limitu obsługi zadłużenia.

2.5. Pozyskane środki zewnętrzne

W tabeli 7 przedstawiono pozyskane zewnętrzne środki krajowe i unijne.

Tabela 6. Środki zewnętrzne pozyskane przez Gminę Wolanów w 2020 r.

Lp.	Nazwa zrealizowanego zadania	Źródło dofinansowania	Kwota otrzymanego dofinansowania (w zł)
1.	Funkcjonowanie Klubu Senior+” w miejscowości Chruślice	Wojewoda Mazowiecki- Ministerstwo Polityki Społecznej	53 333,00
2.	Zdalna Szkoła w Gminie Wolanów	Centrum Projektów Polska Cyfrowa	68 849,05
3.	Zdalna Szkoła Plus w Gminie Wolanów	Centrum Projektów Polska Cyfrowa	104.999,73
4.	Modernizacja strażnicy w Młodocinie Większym	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	30 000,00
5.	Inwentaryzacja źródeł ciepła w gminie Wolanów	Samorząd Województwa Mazowieckiego	54 735,00 - pozyskane 29.259,50 - wykorzystane
6.	Modernizacja instalacji elektrycznej w starej części budynku PSP w Sławnie	Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych	500 000,00
7.	Utwardzenie placu przy PSP w Sławnie		
8.	Doposażenie placu zabaw w sołectwie Franciszków	Samorząd Województwa Mazowieckiego	9 000,00
9.	Utworzenie miejsca rekreacji w sołectwie Chruślice	Samorząd Województwa Mazowieckiego	10 000,00
10.	Doposażenie placu zabaw w sołectwie Kowala Duszcocina	Samorząd Województwa Mazowieckiego	10 000,00

11.	Remont remizy OSP w Jarosławicach	Samorząd Województwa Mazowieckiego	10 000,00
12.	Doposażenie placu zabaw w sołectwie Waclawów	Samorząd Województwa Mazowieckiego	10 000,00
13.	Przebudowa, rozbudowa, nadbudowa oraz termomodernizacja budynku GOK w Wolanowie.	Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych	2 000 000,00 (uwzględnione w budżecie 2021 r.)
14.	Zagospodarowanie terenu rekreacyjnego nad stawem w m. Sławno	Samorząd Województwa Mazowieckiego	43 427,00 Realizacja w 2021r
15.	Remont i renowacja cmentarza wojennego w Chruślicach	Wojewoda Mazowiecki	44 000,00 Realizacja w 2021r
16.	Budowa automatycznej stacji meteorologicznej	Samorząd Województwa Mazowieckiego	47 375,00 Realizacja w 2021r
17.	Dofinansowanie zakupu przez jednostkę OSP w Strzałkowie nowego średniego samochodu ratowniczo gaśniczego	NFOŚiGW, KG PSP, Samorząd Województwa Mazowieckiego	660 000,00
18.	Zakup przez jednostkę OSP w Strzałkowie 4szt aparatów powietrznych	WFOŚiGW	20 000,00
19.	Demontaż, transport i utylizacja wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wolanów	WFOŚiGW	28 191,43
20.	Dotacja na usuwanie odpadów rolniczych (folii, sznurka do belotów, opakowań po nawozach)	WFOŚiGW	6 153,90
21.	Dotacja z Rządowego Programu „Posiłek w szkole i w domu” na zakup doposażenia i poprawę standardu obecnie funkcjonującej stołówki szkolnej	Kuratorium Oświaty w Warszawie	33 464,32
22.	Subwencja na wyposażenia w pomoce dydaktyczne niezbędne do realizacji podstawy programowej z przedmiotów przyrodniczych w publicznych szkołach podstawowych (PSP Sławno)	MEiN	75 000,00
23.	Subwencja na dofinansowanie doposażenia publicznych szkół i placówek prowadzonych (dotowanych) przez jednostki samorządu terytorialnego w zakresie pomieszczeń do nauki w nowo wybudowanych budynkach (PSP Sławno)	MEiN	80 000,00
Razem			3 885 463,00

Źródło: opracowanie własne.

Dane przedstawione w tabeli 7 pokazują, że 2020 rok mimo pandemii był kolejnym bardzo dobrym rokiem dla finansów Gminy Wolanów. W 2019 r. gmina pozyskała z bezzwrotnych dotacji zewnętrznych kwotę 3 685 623 zł i choć wydawało się to nie do powtórzenia to w 2020 r. gmina pozyskała kwotę 3 885 463. Dla porównania w 2018 r. pozyskano łącznie ze źródeł krajowych i unijnych 443 484 zł.

2.5. Realizacja funduszu sołeckiego

Szczegółowe dane dotyczące wykorzystania funduszu sołeckiego w 2020 r. przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 7. Plan i wykonanie wydatków na przedsięwzięcia realizowane w ramach Funduszu sołeckiego w 2020 r.

Nazwa sołectwa	Nazwa zadania, przedsięwzięcia	Plan	Wykonanie	%
Bieniędzice	Remonty bieżące dróg w sołectwie	15 000,00	15 000,00	100,00
	Opracowanie dokumentacji projektowej oświetlenia ulicznego w Bieniędzicach na odcinku 300 m	6 103,00	5 250,00	86,02
Chrusłice	Utworzenie miejsca rekreacji w sołectwie Chrusłice	18 280,00	18 280,00	100,00
Garno	Opracowanie dokumentacji na budowę wodociągu w Garnie przy ul Leśnej	13 000,00	10 569,11	81,30
	Remont bieżący dróg w sołectwie	7 000,00	6 986,40	99,81
	Remont budynku gospodarczego i świetlicy w Garnie	14 804,00	14 800,00	99,97
	Utwardzenie terenu pod wiatami przystankowymi w sołectwie Garno	6 000,00	6 000,00	100,00
	Utrzymanie terenu przy świetlicy (zakup materiałów)	1 000,00	1 000,00	100,00
	Utwardzenie terenu przy altanie na boisku w Garnie	3 000,00	3 000,00	100,00
Franciszków	Doposażenie placu zabaw umacnianie solidarności międzypokoleniowej	9 000,00	9 000,00	100,00
	Remont drogi w kierunku Gawronia	13 492,00	13 382,40	99,19
Jarosławice	Remont dróg w sołectwie	4 516,00	4 516,00	100,00
	Remont remizy OSP w Jarosławicach	10 000,00	10 000,00	100,00
Kacprowice	Czyszczenie rowów przydrożnych	11 000,00	9 840,00	89,45
	Zakup tablic ogłoszeniowych	3 000,00	2 995,05	99,84
	Wymiana oświetlenia ulicznego	15 122,00	12 152,40	80,36
Kowala Duszocina	Remonty dróg w sołectwie	10 000,00	10 000,00	100,00
	Doposażenie placu zabaw	10 341,00	10 341,00	100,00
Kowalanka	Doposażenie placu zabaw	6 500,00	6 500,00	100,00
	Organizacja Dnia Seniora – wspieranie rodziny	2 500,00	2 500,00	100,00
	Modernizacja chodnika w m. Kowalanka	13 716,00	13 716,00	100,00
Kolonia Wawrzyszów	Remonty dróg w sołectwie	12 325,00	12 325,00	100,00
	Doposażenie placu zabaw (tyrolka)	6 000,00	6 000,00	100,00
Kolonia Wolanów	Frezowanie poboczy dróg gminnych	7 000,00	7 000,00	100,00
	Karczowanie zakrzaczeń w pasie drogowym	6 000,00	6 000,00	100,00
	Remont bieżący dróg – wymiana korytek odwadniających	2 323,00	2 066,40	88,95
Młodocin Większy	Dofinansowanie zadania „Modernizacja remizy strażackiej w Młodocinie Większym”	17 000,00	17 000,00	100,00
	Remonty dróg w sołectwie	10 734,00	10 734,00	100,00
Mniszek	Opracowanie dokumentacji projektowo – kosztorysowej na budowę oświetlenia drogowego Mniszek - Podulek	10 000,00	6 750,00	67,50

	Remonty bieżące dróg w sołectwie	18 736,00	18 696,00	99,79
	Zamontowanie progów zwalniających wraz z oznakowaniem (7 szt)	12 000,00	12 000,00	100,00
	Zakup tablic ogłoszeniowych (2 szt)	1 200,00	1 198,02	99,84
Podlesie	Remont bieżący dróg i poboczy	19 400,00	19 335,60	99,67
Rogowa	Wykonanie przyłącza wodnego i energ. do działki nr 514 (pl. zabaw)	13 924,00	11 575,00	83,13
	Zakup wiaty przystankowej Prace przygotowawcze do posadowienia	4 500,00 1 200,00	4 366,50	97,03 0,00
Sławno	Projekt oświetlenia drogowego Sławno – Podlesie	22 000,00	12 670,00	57,59
	Zagospodarowanie terenu rekreacyjnego nad stawem w m Sławno - I etap budowa chodnika	15 814,00	15 814,00	100,00
Strzałków	Projekt oświetlenia ulicznego wzdłuż drogi gminnej w kierunku Sabatu	10 000,00	9 800,00	98,00
	Opracowanie dokumentacji projektowo– kosztorysowej na budowę drogi nr 351240W	3 690,00	3 690,00	100,00
	Wykonanie progów zwalniających na drodze gminnej Strzałków – Wolanów (do ul Spacerowej)	7 000,00	7 000,00	100,00
	Remont bieżący dróg w sołectwie	3 000,00	3 000,00	100,00
	Zakup witryny chłodniczej w Strzałkowie	2 050,00	2 050,00	100,00
	Zakup tablic ogłoszeniowych(2szt)	1 007,00	1 007,00	100,00
	Utwardzenie terenu przy wiacie przystankowej w m Strzałków	16 310,00	16 310,00	100,00
Ślepowron	Odwodnienie drogi gminnej przez Janówek	20 000,00	19 962,42	99,81
	Opracowanie dokumentacji projektowo – kosztorysowej oświetlenia ulicznego w Ślepowronie	10 000,00	9 800,00	98,00
	Remonty bieżące dróg	6 000,00	6 000,00	100,00
	Remont bieżący drogi nr 2150 w m Ślepowron	4 368,00	4 368,00	100,00
Wacławów	Remont dróg gminnych w sołectwie	8 594,00	8 560,80	99,61
	Doposażenie placu zabaw w sołectwie	10 000,00	10 000,00	100,00
Waliny	Zakup i montaż wiat przystankowych	12 000,00	12 000,00	100,00
	Modernizacja budynku świetlicy w m. Waliny	8 296,00	8 296,00	100,00
Wawrzyszów	Remont drogi Dzika Niwa w kierunku Strzałkowa (810 mb.)	14 000,00	14 000,00	100,00
	Opracowanie dokumentacji oświetlenia ulicznego dwóch odcinków	10 000,00	9 800,00	98,00
	Remont bieżący dróg	3 913,00	3 913,00	100,00
Wolanów	Dofinansowanie zadania – „Przebudowa budynku byłego GOK w Wolanowie”	35 000,00	35 000,00	100,00
	Opracowanie dokumentacji oświetlenia ulicznego w Wolanowie (ok 300 mb)	6 847,00	5 350,50	78,14
Wymysłów	Zakup tablic ogłoszeniowych	1 500,00	1 498,14	99,88
	Zakup oznakowanych tablic informacyjnych z nazwą miejscowości i numeracją domów	2 000,00	1 999,98	100,00
	Remont dróg w sołectwie	8 328,00	8 328,00	100,00

Zabłocie	Remonty bieżące dróg w sołectwie	16 757,00	16 728,00	99,83
Razem:		594 190,00	567 820,72	95,56

Źródło: opracowanie własne.

Sołectwa Gminy Wolanów w ramach przyznanych środków z funduszu sołectkiego na 2020 rok zrealizowały szereg działań mających na celu podniesienie jakości życia mieszkańców. Wysokość środków finansowych na ten rok dla wszystkich miejscowości wchodzących w skład gminy opiewała na kwotę 594 190,00 zł, a wykorzystano środki w wysokości 567 820,72 zł, co stanowi 95,56% planu. W 2020 roku plan funduszu sołectkiego wzrósł w stosunku do roku 2019 o kwotę **28.976 zł**.

Pięć sołectw (tj. Chruślice, Franciszków, Jarosławice, Kowala – Duszocina oraz Wacławów) skorzystało dodatkowo ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego w ramach programu „MIAS 2019”.

- 1) Sołectwo Chruślice na zadanie „*Utworzenie miejsca rekreacji w sołectwie Chruślice*” otrzymało środki z MIAS 2020 w wys. 10.000,00 zł. (zdjęcie 2 i 4)
- 2) Sołectwo Franciszków na zadanie „*Doposażenie placu zabaw umacnianie solidarności międzypokoleniowej*” otrzymało środki z MIAS 2020 w wys. 9.000,00 zł. (zdjęcie 1)
- 3) Sołectwo Jarosławice na zadanie „*Remont remizy OSP w Jarosławicach*” otrzymało środki z MIAS 2020 w wys. 10.000,00 zł. (zdjęcie 5)
- 4) Sołectwo Kowala – Duszocina na zadanie „*Doposażenie placu zabaw*” otrzymało środki z MIAS 2020 w wys. 10.000,00 zł.
- 5) Sołectwo Wacławów na zadanie „*Doposażenie placu zabaw w sołectwie*” otrzymało środki z MIAS 2020 w wys. 10.000,00 zł. (zdjęcie 6)

Na zdjęciach poniżej widać niektóre realizacje.

Zdjęcie 1

Zdjęcie 2

Zdjęcie 3

Zdjęcie 4

Zdjęcie 5

Zdjęcie 6

Źródło: opracowanie własne.

Na 61 zaplanowanych zadań zrealizowano 60, nie zrealizowano zadania w sołectwie Rogowa– Prace przygotowawcze do posadowienia wiaty – Mieszkańcy wykonali ww. prace społecznie. Kwota otrzymanego zwrotu z tytułu wykonanych zadań w ramach realizacji funduszu sołectkiego wpłynie na rachunek Gminy do końca sierpnia 2021 roku.

III. Mienie komunalne

W skład gminnego zasobu nieruchomości wchodzi nieruchomości zabudowane i niezabudowane stanowiące własność Gminy Wolanów, które gmina nabyła w wyniku komunalizacji, nieodpłatnego nabycia, aktami notarialnymi darowizny lub zakupu. W 2020r dokonano zakupu ww. nieruchomości, z przeznaczeniem na realizację ustawowych zadań Gminy:

- nieruchomość zabudowana położona w miejscowości Waliny o pow. 763 m², za kwotę 72.693,00 zł ; w 2020r przeprowadzono wymianę dachu budynku znajdującego się na ww. działce, wartość prac wynosiła 57.270,00 zł;
- nieruchomość niezabudowana położona w miejscowości Mniszek o pow. 1600 m², za kwotę 6.260,00 zł, na ścieżkę dla pieszych korzystających z przejścia przez tory;
- nieruchomość niezabudowana położona w miejscowości Wolanów o pow. 708 m², za kwotę 30.000,00 zł, pod przyszły parking.

Na dzień 31.12.2020 r. powierzchnia gruntów Gminy Wolanów wynosiła 102,40 ha.

Nieruchomości są wynajmowane, wdzierżawiane, przekazane w wieczyste użytkowanie i z tego tytułu gmina w 2020 r. uzyskała dochody w wysokości 92.807,34 zł tj. o 6.114,89 zł mniej niż w 2019 r. W 2020 r. Gmina uzyskała ze sprzedaży działki w miejscowości Strzałków o nr 102 i pow. 9922 m² dochód w wysokości 77.810,99 zł.

W 2020 r. gmina również władała gruntami o pow. 2,3094 ha na podstawie umów użyczenia. Są to grunty pod placami zabaw w m. Jarosławice, Kacprowice, Kowalanka, Kowala Duszocina, Zabłocie, placami utwardzonymi z kostki brukowej w miejscowości Sławno i Wolanów, a także częścią nieruchomości w miejscowości Chruślice, na której zlokalizowany jest Klub Senior +. W styczniu 2021 r. Gmina Wolanów została uznana za właściciela ostatniej z wymienianych nieruchomości w wyniku zakończenia procesu komunalizacji.

Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy Wolanów został uchwalony na okres 5 lat tj. na lata 2018 – 2022 i przyjęty uchwałą Nr XXXVII/207/2017 Rady Gminy Wolanów z dnia 28.12.2017r.

Mieszkaniowy zasób gminy tworzą lokale mieszkalne położone w budynkach stanowiących własność Gminy Wolanów w ilości 25 lokali komunalnych w miejscowościach: Bieniędzice, Garno, Młodocin Większy, Mniszek, Sławno, Wawrzyszów, Wolanów. Zasób komunalny nie ma wyodrębnionych lokali socjalnych ani zamiennych. W 2020r nie sprzedano żadnego lokalu mieszkalnego, nie zwiększono liczby lokali ani nie przeprowadzona remontów lokali mieszkalnych. Wszystkie lokale mieszkalne wyposażono w czujniki czadu.

W porównaniu do roku 2019 r. zmniejszeniu uległo zadłużenie lokali mieszkalnych z kwoty 6.284,63 zł do kwoty 3.749,80 zł. Na koniec 2020r zadłużonych było 5 lokali mieszkalnych. Część zadłużenia spłacane jest ratalnie natomiast część zadłużenia to zaległości w przypadkach gdzie główny najemca zmarł, a spadkobierca mogący przejąć obciążenia nie przebywa pod adresem zameldowania. Nie praktykowano dotychczas odpracowania zaległości czynszowych.

Obecnie obowiązujące stawki czynszu ustalone są Zarządzeniem Nr 49/2020 Wójta Gminy Wolanów w z dnia 29.06.2020 r.

Szczegółowe dane dotyczące mienia komunalnego zawarto w informacji o stanie mienia komunalnego, która stanowi załącznik do sprawozdania z wykonania budżetu gminy za 2020 r.

W 2020 przeprowadzono 44 postępowania administracyjne w sprawie podziału nieruchomości i w tym zakresie wydano 13 opinii w sprawie podziału nieruchomości oraz 31 decyzji zatwierdzających podział nieruchomości. Wydano 58 zawiadomień o ustaleniu numeru porządkowego dla budynków mieszkalnych.

IV. Informacja o realizacji polityk, programów i strategii

4.1. Strategia rozwoju Gminy Wolanów

Strategia Rozwoju Gminy Wolanów na lata 2015 - 2022 jest kierunkowo-programowym planem rozwoju Gminy. Dzięki opracowaniu strategii możliwe jest szybsze zaspokajanie potrzeb mieszkańców, poprawa jakości ich życia, stymulowanie rozwoju gospodarczego i ochrona środowiska. Strategia ma na celu adaptację Gminy do zmian zachodzących w otoczeniu, zmierzającą do długofalowego i trwałego rozwoju. Strategia rozwoju Gminy poprzez jej uspołecznienie jest głosem mieszkańców, co do kierunków rozwoju i jest wspólną decyzją wszystkich mieszkańców. Tylko wspólne formułowanie celów i wspólne działanie jest gwarancją stabilnego i długotrwałego rozwoju.

W celu prawidłowej realizacji Strategii ustalony został Plan Inwestycji stanowiący załącznik nr 1 do Strategii, którego okresowa analiza pozwala określić stopień realizacji postawionych w Strategii celów. W poniższej tabeli przedstawiono zadania inwestycyjne zakreślone w Planie Inwestycyjnym zrealizowane w 2020.

Tabela 8. Zadania inwestycyjne wynikające ze Strategii Rozwoju Gminy Wolanów na lata 2015-2022 zrealizowane w latach 2019-2020

Nazwa zadania/działania	Jednostka odpowiedzialna	Źródło finansowania
2020 r.		
Budowa i przebudowa zjazdów do działek gminnych w Sławnie oraz utwardzenie placu przy PSP w Sławnie	Gmina Wolanów	Środki własne Gminy Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych
Modernizacja chodnika w m. Kowalanka	Gmina Wolanów	Środki własne Gminy
Przebudowa drogi gminnej nr 351210W w m. Zabłocie	Gmina Wolanów	Środki własne Gminy
Utwardzenie destruktem drogi gminnej nr 351240W w m. Strzałków	Gmina Wolanów	Środki własne Gminy
Utwardzenie terenu przy wiacie przystankowej w m. Strzałków	Gmina Wolanów	Środki własne Gminy
Dofinansowanie wykonania dokumentacji projektowo - kosztorysowej dla zadania "Rozbudowa drogi powiatowej (byłej drogi wojewódzkiej nr 733) na terenie gminy Wolanów	Powiat Radomski	Środki własne Gminy
Opracowanie dokumentacji na budowę wodociągu w Garnie przy ul. Leśnej	Gmina Wolanów	Środki własne Gminy

Opracowanie dokumentacji projektowo - kosztorysowej na budowę kanalizacji sanitarnej od granicy Radomia w kierunku Wolanowa	Gmina Wolanów	Środki własne Gminy
Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Wawrzyszów	Gmina Wolanów	Środki własne Gminy
Rozbudowa kanalizacji sanitarnej w m. Strzałków - I etap	Gmina Wolanów	Środki własne Gminy
Dofinansowanie kosztów budowy przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Wolanów	Gmina Wolanów	Środki własne Gminy
Zakup gruntu na przejście dla pieszych w Mniszku	Gmina Wolanów	Środki własne Gminy
Zakup nieruchomości w Walinach	Gmina Wolanów	Środki własne Gminy
Modernizacja instalacji elektrycznej w starej części budynku PSP Sławno	Gmina Wolanów	Środki własne Gminy Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych
Modernizacja instalacji centralnego ogrzewania wraz z wymianą źródła ciepła w Publicznej Szkole Podstawowej w Bieniędziejach	Gmina Wolanów	Środki własne Gminy Pożyczka z NFOŚiGW
Budowa odcinków oświetlenia ulicznego	Gmina Wolanów	Środki własne Gminy
Opracowanie dokumentacji oświetlenia ulicznego w m. Wolanów, Wawrzyszów, Strzałków, Mniszek, Ślepowron, Bieniędzice	Gmina Wolanów	Środki własne Gminy
Inwentaryzacja źródeł ciepła	Gmina Wolanów	Budżet Województwa Mazowieckiego
Utworzenie miejsca rekreacji w sołectwie Chruślice	Gmina Wolanów	Środki własne Gminy, Budżet Województwa Mazowieckiego
Doposażenie placu zabaw w sołectwie Franciszków	Gmina Wolanów	Środki własne Gminy, Budżet Województwa Mazowieckiego
Doposażenie placu zabaw w sołectwie Kowala Duszcina	Gmina Wolanów	Środki własne Gminy, Budżet Województwa Mazowieckiego
Doposażenie placu zabaw w sołectwie Waclawów	Gmina Wolanów	Środki własne Gminy, Budżet Województwa Mazowieckiego
Remont remizy OSP w Jarosławicach	Gmina Wolanów	Środki własne Gminy, Budżet Województwa Mazowieckiego
Zagospodarowanie terenu rekreacyjnego nad stawem w miejscowości Sławno I etap - budowa chodnika	Gmina Wolanów	Środki własne Gminy
Modernizacja budynku świetlicy w m. Waliny	Gmina Wolanów	Środki własne Gminy
Modernizacja strażnicy w Młodocinie Większym	Gmina Wolanów	Środki własne Gminy, WFOŚiGW
Przebudowa ogrodzenia świetlicy w Wawrzyszowie	Gmina Wolanów	Środki własne Gminy
Przebudowa, nadbudowa i termomodernizacja budynku Gminnego Ośrodka Kultury w Wolanowie wraz z budową zbiornika na nieczystości ciekłe oraz niezbędną infrastrukturą	Gmina Wolanów	Środki własne Gminy Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych

Źródło: opracowanie własne.

Wymienione wyżej działania realizują wprost cele strategiczne i szczegółowe określone w *Strategii Rozwoju Gminy Wolanów na lata 2015-2022*, takie jak: modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej (drogowej, wodociągowej, oświetlenia ulicznego), modernizacja i rozbudowa infrastruktury placówek oświatowych, budowa małej infrastruktury rekreacyjnej, modernizacja świetlic wiejskich. Poza wymienionymi w tabeli dokonano modernizacji miejsc rekreacji w wielu miejscowościach. Niestety w 2020 roku z powodu pandemii i związanych z nią ograniczeń, zrezygnowano z imprez integrujących społeczność lokalną, zarówno tych dużych, jak i mniejszych pikników w sołectwach.

4.2. Ład przestrzenny

Obecnie obowiązujące dla Gminy Wolanów Studium uwarunkowań i kierunków przestrzennego zagospodarowania gminy określa uchwała Rady XVII/104/2000 z dnia 23.06.2000 r, zmieniona w 2009 r., w związku z opracowaniem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu, na którym jest zlokalizowana firma PIPELIFE. Zmiany jakie zaszły w ostatnich latach na terenie Gminy Wolanów związane w szczególności z oddaniem do użytku drogi ekspresowej S7 rodzą nowe potrzeby w zakresie zagospodarowania terenu wzdłuż tej drogi, a w konsekwencji opracowania nowego studium uwarunkowań i kierunków przestrzennego zagospodarowania gminy.

Gmina Wolanów posiadała na koniec 2019 r. 4 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

Uchwała Nr XXXIII/210/02 Rady Gminy w Wolanowie z dnia 28 czerwca 2002 r. części sołectw Wolanów (przy ulicy Opoczyńskiej) oraz Kolonia Wolanów,

Uchwała Nr XXXIII/211/02 Rady Gminy w Wolanowie z dnia 28 czerwca 2002 r. części sołectw Wolanów (przy ulicy Kolejowej),

Uchwała Nr XXXIII/212/02 Rady Gminy w Wolanowie z dnia 28 czerwca 2002 r. części sołectwa Mniszek,

UCHWAŁA NR XLIV/144/09 RADY GMINY WOLANÓW z dnia 29 października 2009 roku w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla części Gminy Wolanów.

Na początku 2020 r. Rada Gminy podjęła uchwałę o przystąpieniu do sporządzenia planu miejscowego dla miejscowości Wolanów i Sławno, korygującego nieco dotychczasowy sposób zagospodarowania terenu.

Problemem pozostaje nadal nie uregulowana sprawa dróg na terenie objętym planem

w miejscowości Mniszek. W 2019 r. wystąpiono do właścicieli działek w Mniszku, na terenie których znajduje się droga objęta PMZP z prośbą o nieodpłatne przekazanie gminie Wolanów części działek zajętych pod drogę wg planu. Większość właścicieli wyraziła zgodę. Niestety nadal brak zgody właścicieli 2 działek. Trwają rozmowy. Po uzyskaniu tych zgód, podjęte zostaną działania zmierzające do wyodrębnienia tej drogi.

Obecnie stopień pokrycia gminy mpzp wynosi 1,35 % w stosunku do całej powierzchni Gminy. Pozwolenia na podstawie mpzp wydaje Starosta Radomski.

W 2020 r. wydano 117 decyzji o warunkach zabudowy, w tym 1 odmowne. W porównaniu do 2019 r. mniej o 1. Wydano 25 decyzji celu publicznego - są to inwestycje liniowe - gazociąg, linie energetyczne, rozbudowa sieci wodociągowej. W porównaniu do 2019 r. więcej o dziesięć. Wydano 221 zaświadczenia o przeznaczeniu działek. A także wydano 23 opinie w sprawie podziału nieruchomości na podstawie warunków zabudowy. W 2019 r. było to 32 opinie.

4.3. Gminny program rewitalizacji

Program Rewitalizacji jest dokumentem wyznaczającym cele i kierunki kompleksowej odnowy na płaszczyznach: gospodarczej, przestrzennej i społecznej dla Gminy wyznaczonych do objęcia procesem rewitalizacji. Kompleksowość działań rewitalizacyjnych ma na celu zapewnienie rozwoju zdegradowanych obszarów wymagających odnowienia.

Program Rewitalizacji Gminy Wolanów na lata 2016-2023 został opracowany w czerwcu 2017 r., natomiast opublikowany w marcu 2018 r. Wyznaczonymi obszarami rewitalizacji w Gminie Wolanów są dwie miejscowości: Wolanów oraz Młodocin Większy. Na etapie projektowania GPR, w sposób bezpośredni dla Młodocina Większego wskazano remont świetlicy wiejskiej oraz utworzenie centrum rekreacyjnego. W przypadku Wolanowa zaproponowano działania w zakresie termomodernizacji Zespołu Szkół, budowy boiska sportowego, wielofunkcyjnego przy Zespole Szkół, utworzenie centrum rekreacyjnego, remont i modernizację budynku Strażnicy i byłego GOK-u oraz budowę przedszkola.

Na dzień 31.12.2019 roku w miejscowości Wolanów w ramach realizacji *Program Rewitalizacji Gminy Wolanów na lata 2016-2023* zrealizowano następujące przedsięwzięcia:

I. Wykonano termomodernizację budynku Zespołu Szkół w Wolanowie. Inwestycję podzielono na trzy etapy:

- w 2017 r. została wymieniona stolarka okienna i drzwiowa,
- w 2018 r. wykonano docieplenie budynku,

- w 2019 r. dokonano wymiany grzejników wraz z regulacją instalacji c.o.

II. Wybudowano boisko sportowe wielofunkcyjne w Wolanowie w 2017 r.

III. Utworzono centrum rekreacyjne za budynkiem zespołu szkół w Wolanowie (min. oczyszczono staw, wybudowano siłownię napowietrzną, ułożono chodnik i zamontowano ławeczki). W 2018 roku została wybudowana wiatra wraz z wyposażeniem jako element małej architektury w powstającym centrum rekreacyjnym w Wolanowie. W 2019 r. wykonano utwardzenie terenu pod wiatą oraz wokół wiaty i wyposażono wiatę w ławki i stoły.

IV. Wybudowano Samorządowe Publiczne Przedszkole w Wolanowie, które funkcjonuje od 01 września 2017r. oraz uzyskano pozwolenie na przebudowę budynku byłego GOK i strażnicy OSP w Wolanowie. Obecnie trwają prace projektowe związane z modyfikacją projektu przebudowy tego budynku oraz zmianą zagospodarowania terenu. Po uzyskaniu stosownych zezwoleń jesienią b.r. planowane jest rozpoczęcie przebudowy.

V. W 2019 r. przebudowano park w Wolanowie, usunięto nieczynną przepompownię wody, nieco przebudowano wyspę przystankową i niektóre alejki, zamontowano nową szklaną wiatę przystankową, nowe latarnie parkowe oraz monitoring. Jesienią b.r. planuje się nowe nasadzenia roślin.

VI. W 2020 r. w miejscowości Wolanów rozpoczęto od lat wyczekiwaną przez społeczność lokalną dużą inwestycję „Przebudowa, nadbudowa i termomodernizacja budynku Gminnego Ośrodka Kultury w Wolanowie wraz z budową zbiornika na nieczystości ciekłe oraz niezbędną infrastrukturą” – unowocześniono przygotowany w 2017 r. projekt, jesienią wyłoniony został wykonawca i rozpoczęto prace. Do końca 2020 roku przeprowadzono prace rozbiórkowe. Inwestycja zaplanowana jest do realizacji na lata 2020-2022. Koszt zadania wynosi ok. 2,5 mln zł Na finansowanie tego zadania Gmina Wolanów pozyskała środki zewnętrzne z Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych w kwocie 2 mln zł. Po zakończeniu inwestycji budynek będzie pełnił dawne funkcje Gminnego Centrum Kultury i Biblioteki oraz strażnica OSP.

Drugim obszarem objętym programem rewitalizacji w Gminie Wolanów jest miejscowość Młodocin Większy. Rok 2019 to początek realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji w Młodocinie Większym. W 2019 r. rozpoczęto remont świetlicy wiejskiej – wykonano wymianę instalacji elektrycznej w budynku, wybudowano zbiornik na ścieki oraz podłączono kanalizację do budynku. Wykonano instalację alarmową oraz opracowano projekt instalacji grzewczej gazowej wraz z pozwoleniem na budowę. Łączna wartość prac wyniosła około 50 000 zł. Ważnym dla Mieszkańców Młodocina Większego działaniem był remont

chodnika i zabezpieczenie miejsca, w którym zginął Mieszkaniec Młodocina. W ramach prac rewitalizacyjnych uporządkowano działkę gminną przylegającą do drogi gminnej oraz unieszkodliwiono niebezpieczne pojemniki pozostawione w ziemi przez nieżyjącego już przedsiębiorcę. W 2020 r. kontynuowano remont budynku remizy OSP i świetlicy – wybudowano nową wewnętrzną grzewczą wraz ze zbiornikiem na gaz propan-butan. Koszt prac wyniósł 98 400 zł. Opracowano również projekt adaptacji budynku świetlicy na klub seniora w Młodocinie Większym. Prace adaptacyjne szacuje się na około 600 tys. zł. Planowane otwarcie klub seniora planuje się na styczeń 2022 r.

Generalnie wszystkie działania dotyczące poprawy jakości infrastruktury publicznej zarówno technicznej, jak i społecznej, ładu i porządku oraz ochrony środowiska prowadzą do rewitalizacji Gminy i w konsekwencji poprawy warunków życia Mieszkańców.

4.5. Infrastruktura komunalna

4.5.1. Infrastruktura drogowa i transport publiczny

W 2020 r. na utrzymanie dróg gminnych, w tym przede wszystkim remonty wydatkowano kwotę 525.392,14 zł (remonty bieżące dróg, rowów i chodników, remonty poboczy, wymiany przepustów, uzupełnienie oznakowania, koszenie poboczy i terenów zielonych, odśnieżanie). Zaś na inwestycje 1.157.551,96 zł. Tzn. że w ciągu dwóch lat 2019-2020 na remonty bieżące i utrzymanie dróg wydatkowano 1,5 mln zł, a na inwestycje 3,2 mln zł. Dane dotyczące infrastruktury drogowej na koniec 2019 r. przedstawiono w tabeli 9.

Tabela 9. Gminne drogi publiczne na koniec 2020 r.

Nr i nazwa drogi	Rodzaj nawierzchni	Długość	Szerokość pasa	Własność
351201W dp nr 3561W – Wymysłów – granica gm. Wolanów	asfaltowa gruntowa	1200 mb 538 mb	6,30 – 6,50	nieuregulowany stan prawny
351202W dp nr 3561W – Wymysłów – Soszyn granica gm. Wolanów	gruntowa	1974 mb	6,00 – 6,40	nieuregulowany stan prawny
351203W dp nr 3562W – Mniszek – Karszewo – granica gm. Wolanów	asfaltowa	774 mb	5,70 – 10,40	nieuregulowany stan prawny
351204W dp nr 3566W – Rogowa – Laskowa Wola – dp nr 3502W	asfaltowa	3020 mb	7,00 – 11,00	nieuregulowany stan prawny
351205W dp nr 3502W – Kolonia Wawrzyszów – Wawrzyszów Las – dg nr 351210W	asfaltowa gruntowa	1242 mb 1925 mb	2,10 – 10,80	nieuregulowany stan prawny

351206W dp nr 3502W – Dzika Niwa – Babia Góra – Sabat – granica gm. Wolanów	asfaltowa gruntowa	3266 mb 15 mb	6,00 – 13,60	nieuregulowany stan prawny
351207W dk nr 12 – Strzałków - Garno – Młodocin Większy – dw nr 733	asfaltowa destrukt	7775 mb 1298 mb W 2019 r. wybudowano 360 mb nawierzchni asfaltowej z obustronnymi poboczami	3,00 - 10,00	Własność fragm. drogi na odcinku 2830 mb, na pozostałym odcinku nieuregulowany stan prawny
351208W dp nr 3563W – Garno – dw nr 733	asfaltowa gruntowa	2302 mb 140 mb	1,30 – 7,50	nieuregulowany stan prawny
351209W pomiędzy granicami gm. Wolanów – Waliny – dw nr 733	asfaltowa	1950 mb	5,80 - 7,80	nieuregulowany stan prawny
351210W granica gm. Wolanów – Jarosławice – Bieniędzice – Zabłocie – Strzałków – dk nr 12	asfaltowa gruntowa	7325,8 mb 992,2 mb W 2020 r. wykonano: 665,8 mb nawierzchni jezdni z betonu asfaltowego wraz z podbudową o szer. 4,50 mb, nawierzchnię poboczy i zjazdów z kruszywa – 1 098,67 m², remont przepustu dł. 10 m, oczyszczenie i profilowanie rowu istniejącego	4,50 – 14,00	nieuregulowany stan prawny
351211W granica gm. Wolanów – Bieniędzice – Chruślice – dw nr 733	asfaltowa gruntowa	1248 mb 667 mb	2,50-9,00	nieuregulowany stan prawny
351212W dg nr 351210W – Kowala Duszocina – dw nr 733	asfaltowa gruntowa	925 mb 911 mb	4,40 – 10,60	nieuregulowany stan prawny
351213W dw nr 733 – Chruślice – dp nr 3505W	asfaltowa gruntowa	1112mb 448 mb	3,60-8,60	nieuregulowany stan prawny
351214W dp 3505W – Waclawów – dg nr 351216W	asfaltowa	2908 mb	3,50 – 9,00	nieuregulowany stan prawny
351215W dk 12 – Sławno – Ślepowron – Janówek	asfaltowa	2960 mb	3,65 – 9,70	nieuregulowany stan prawny
351216W granica gm. Wolanów – Sławno – Franciszków – Młodocin Większy	gruntowa asfaltowa destrukt	2154 mb 2071 mb 1350 mb (W 2019 r. wybudowano 863,3 mb nawierzchni jezdni asfaltowej z odwodnieniem w postaci rowów przydrożnych, ściekiem przykrawędziowym i obustronnym poboczem. Utwardzono destruktem odcinek 1350 mb od Sławna pod lasem do Franciszkowa)	5,80 – 8,40	w styczniu 2020 r. zasiedzenie na odcinku od granicy z gminą Zakrzew do drogi krajowej nr 12
351217W dk nr 12 – Mniszek – Podulek – granica gm. Wolanów	asfaltowa gruntowa	800 mb 1125 mb	2,00 - 6,20	nieuregulowany stan prawny
351218W dk nr 12 – Kolonia Wolanów – dg nr 351212W	asfaltowa gruntowa	1780 mb 330 mb	6,00 – 8,40	nieuregulowany stan prawny
351219W dg nr 351215W – Ślepowron - granica gm.	asfaltowa	450 mb	5,70 – 8,30	nieuregulowany stan prawny

Wolanów				
351220W droga przez wieś Wymysłów	asfaltowa gruntowa	140 mb 2760 mb	4,30 – 5,40	nieuregulowany stan prawny
351221W Wymysłów – granica gminy Wolanów – dp nr 3561W – dg nr 351202W	gruntowa	620 mb	5,20 – 5,50	nieuregulowany stan prawny
351222W Dp nr 3561W - Wymysłów – granica gm. Wolanów	gruntowa	620 mb	5,40 – 5,50	nieuregulowany stan prawny
351223W dg nr 351201W – Wymysłów – granica gminy Wolanów	gruntowa	1190 mb	5,10 – 6,60	nieuregulowany stan prawny
351224W dg nr 351217W – Podulek – granica gm. Wolanów	asfaltowa gruntowa	473 mb 460 mb	2,50 – 3,70	nieuregulowany stan prawny
351225W dk nr 12 – Mniszek – granica gm. Wolanów	asfaltowa gruntowa	370 mb 770 mb	4,60 – 5,80	nieuregulowany stan prawny
351226W dp nr 3502W – Wawrzyszów – Wygon – granica sołectwa	asfaltowa gruntowa	913 mb 193 mb	6,00 – 8,30	nieuregulowany stan prawny
351227W dg nr 351204W – Laskowa Wola – granica gm. Wolanów	gruntowa	973 mb	2,60 - 5,00	nieuregulowany stan prawny
351228W droga przez wieś Bieńdżice - Michałów	asfaltowa gruntowa	807 mb 140 mb	5,60 - 6,30	nieuregulowany stan prawny
351229W granica gm. Wolanów – Bieńdżice – Michałów – Kolonia Wawrzyszów – dg nr 351205W	asfaltowa destrukt	2945 mb 900 mb W 2019 r. utwardzono destruktem 900 mb drogi z obustronnymi pobocznymi, wykonanie przepustu drogowego, montaż 6 kpl. oznakowania pionowego	5,70 - 9,00	nieuregulowany stan prawny
351230W dg nr 351210W – Bieńdżice – Zabłocie – dg nr 351211W	asfaltowa	1027 mb	3,00 - 6,30	nieuregulowany stan prawny
351231W dg nr 351205W – Kolonia Wawrzyszów – Dzika Niwa – Strzałków – dg nr 351210W	asfaltowa gruntowa	668 mb 1782 mb	3,60 – 7,60	nieuregulowany stan prawny
351232W droga przez wieś Zabłocie	gruntowa	1203 mb	4,80 - 5,70	nieuregulowany stan prawny
351233W dw nr 733 – Chruślice – dp nr 3505W	asfaltowa	1104 mb W 2019 r. wykonano 502 mb nawierzchni jezdni asfaltowej z odwodnieniem w postaci rowów przydrożnych i obustronnym poboczem	9,00 - 15,00	w styczniu 2020 r. zasiedzenie na odcinku od granicy z gminą Zakrzew do drogi krajowej nr 12
351234W dw nr 733 – Kowala Duszocina – dw nr 733	asfaltowa gruntowa	1760 mb 1055 mb	3,50 – 6,60	nieuregulowany stan prawny
351235W dw nr 733 – Kowala Duszocina – dg nr 351234W	destrukt	450 mb	3,50 - 6,60	nieuregulowany stan prawny

351236W Wola Waclawowska - Sławno	asfaltowa	1028 mb	2,50 – 12,20	nieuregulowany stan prawny
351237W droga przez wieś Wola Waclawowska	asfaltowa	1242 mb	4,00 – 5,50	nieuregulowany stan prawny
351239W dg nr 351210W – Zabłocie – dg nr 351232W	gruntowa	452 mb	6,10 – 6,50	nieuregulowany stan prawny
351240W dg nr 351206W – Strzałków – granica sołectwa	asfaltowa destrukt	835 mb 1100 mb W 2020 r. wykonano: utwardzenie drogi destruktem wraz z podbudową powierzchniowym utrwaleniem na odcinku o długości 1145,5 mb i szer. 4 m z obustronnymi pobocznymi z kruszywa naturalnego o szerokości 0,50 mb, odnowiono istniejący rów przydrożny	5,00 – 8,60	nieuregulowany stan prawny
351241W dg nr 351240W – Strzałków – dg nr 351207W	asfaltowa gruntowa	615 mb 326 mb	3,40 - 9,50	nieuregulowany stan prawny
351242W dk nr 12 – Strzałków – Garno – Wolanów – dw nr 733	asfaltowa	2060 mb	4,30 - 6,50	nieuregulowany stan prawny
351243W droga przez wieś Wolanów	asfaltowa gruntowa	202 mb 865 mb	2,80 – 3,90	nieuregulowany stan prawny
351244W droga przez wieś Garno	asfaltowa gruntowa	939 mb 760 mb	4,80 – 5,90	nieuregulowany stan prawny
351245W dw nr 733 – Garno – Młodocin Większy – Franciszków – dp nr 3565W	asfaltowa gruntowa	610 mb 2470 mb	3,10 - 7,90	nieuregulowany stan prawny
351246W granica gm. Wolanów – Młodocin Większy – Kolonja Kończyce	gruntowa	1140 mb	6,50 – 8,30	nieuregulowany stan prawny
351247W obwodnica miasta Radomia w ciągu dk S7 – Sławno – dg nr 351216W	asfaltowa	700 mb	5,50 - 8,20	nieuregulowany stan prawny
351248W dp nr 3565W – Podlesie – granica sołectwa	asfaltowa gruntowa	695 mb 1706 mb	1,75 – 7,60	nieuregulowany stan prawny
351249W dk nr 12 – Ślepowron – dg nr 351215W	asfaltowa	295 mb	6,00	nieuregulowany stan prawny
351250W dk nr 12 – Ślepowron – granica gm. Wolanów	asfaltowa destrukt	545 mb 530 mb W 2019 r. utwardzono destruktem 530 mb drogi	4,70-5,50	nieuregulowany stan prawny

Źródło: Opracowanie własne.

Na terenie Gminy Wolanów publiczny transport zbiorowy w 2020 r. wzorem lat ubiegłych realizowany był głównie przez przedsiębiorcę Janusza Walkiewicza prowadzącego

działalność gospodarczą pod nazwą „Usługi Przewozowe Osób” z siedzibą w miejscowości Sławno 17.

Przedsięwzięcie dowozu osób linią „W” realizowane jest na podstawie licencji wydanych odpowiednio na następujące trasy:

- Licencja wydana przez Prezydenta Miasta Radom – trasa Radom – Wolanów – Garno – Strzałków
- Licencja wydana przez Starostę Radomskiego – trasa Wolanów – Bieniędzice – Jarosławice – Wolanów
- Licencja wydana przez Wójta Gminy Wolanów – trasa Wolanów – Mniszek – Wolanów.

Dodatkowo w 2020r., podobnie jak w 2019 r. od ww. przedsiębiorcy zakupiono usługę polegającą na realizacji jednego kursu dziennie w dni robocze w godzinach nocnych tj. o godz. 22.30 na trasie ok. 25 km na linii Radom - Mniszek przez miejscowości: Ślepowron, Sławno, Kacprowice, Kowalanka, Wolanów, Strzałków, Wawrzyszów, Mniszek. Kurs ten ma umożliwić powrót do domu osobom, które kończą pracę w późnych godzinach wieczornych i nie mają własnego środka transportu.

Dofinansowano również linię Wolanów – Jarosławice – Wolanów, która z powodów spadku rentowności związanych z ograniczeniami spowodowanymi pandemią została na pewien okres zawieszona przez przewoźnika. Skutki ograniczeń w transporcie zbiorowym wywołanych pandemią wymagały dodatkowego finansowego zaangażowania po stronie gminy dla zapewnienia dostępności Mieszkańców do transportu zbiorowego.

Dodatkowo Gmina Wolanów realizuje nieodpłatnie dowóz dzieci do szkół i przedszkoli na terenie gminy oraz dowóz dzieci niepełnosprawnych do szkół na terenie miasta Radomia. Na dowóz dzieci do szkół w 2020 r. wydatkowano kwotę - 263.545,23 zł (o 297.062,76 zł. mniej niż w 2019 r.). Środki wykorzystano na :

- dowóz dzieci do szkół – od 1 września - 752 dzieci – 179.120,16 zł (o 262.764,81 zł mniej niż w 2019 r., m.in. z powodu nauki zdalnej związanej z występowaniem epidemii COVID-19, ale również z powodu korzystniejszego sposobu rozliczania kosztów dowozu, tj. wprowadzenia zakupu biletów miesięcznych dla uczniów.
- zwrot kosztów dowozu dzieci niepełnosprawnych do placówek szkolnych przez rodziców ogółem - 11 dzieci, wydatkowano -39.900,81 zł.
- dowóz dzieci niepełnosprawnych do placówek szkolnych w Radomiu – wydatkowano 44.524,26 zł.

4.5.2. Infrastruktura wodociągowo-kanalizacyjna i gospodarka wodno-ściekowa

Infrastruktura wodociągowa

Poniżej wymieniono dane dotyczące urządzeń wodociągowych będących w posiadaniu Gminy Wolanów:

- Ujęcie wody SUW Wawrzyszów oraz przepompownia w Garnie.
- Długość sieci wodociągowej wybudowanej przez Gminę Wolanów wynosi 98,09 km (z tego 30 km znajduje się w części gminy obsługiwanej przez Wodociągi Miejskie w Radomiu. Do sieci dobudowane jest 1719 przyłączy (z tego 213 znajduje się na terenie obsługiwanym przez Wodociągi Miejskie w Radomiu¹), - w stosunku do 2019 r. dobudowano 410 m sieci wodociągowej oraz powstało 39 nowych przyłączy.

Z ujęcia wody w Wawrzyszowie zaopatrywani są w wodę Mieszkańcy południowej i zachodniej części gminy tj. sołectwa: Wymysłów, Garno, Kolonia Wawrzyszów, Strzałków, Michałów, Waliny, Mniszek, Młodocin Większy, Rogowa, Wawrzyszów i część Wolanowa.

Pobór wody podziemnej odbywa się przy pomocy studni głębinowych: S-1 (studnia podstawowa) i S-2 (studnia awaryjna). Studnie pracują przemiennie.

Studnia S-1, podstawowa studnia ujęcia w Wawrzyszowie wykonana została w 1984 r. dla potrzeb dawnej Zlewni Mleka, od 1996 r. właścicielem ujęcia jest gmina Wolanów. W 2004 r. dla potrzeb bezawaryjnego zaopatrzenia w wodę odbiorców zaopatrywanych z ujęcia wody w Wawrzyszowie wykonano studnię awaryjną S-2.

Zasoby eksploatacyjne ujęcia wody z formacji kredy zatwierdzone decyzją UW w Radomiu znak: OS.VI-8530/22/86 z dnia 15.02.1986 r. wynoszą: $Q_e = 52,0 \text{ m}^3/\text{h}$

Pobór wody z ujęcia w Wawrzyszowie odbywa się obecnie w oparciu o pozwolenie wodnoprawne na pobór wody podziemnej udzielone właścicielowi ujęcia wody, którym jest Gmina Wolanów przez Starostę Radomskiego decyzją z dnia 30.09.2016 r. znak: ROŚ.6341.124.3.2016.MM z terminem ważności do 30.09.2036 r. w ilości równej:

$$Q_{\max h} = 52,0 \text{ m}^3/\text{h}, \text{ przy}$$

$$Q_{\text{sr d}} = 558,0 \text{ m}^3/\text{dobę},$$

$$Q_{\max .r.} = 204\,000 \text{ m}^3/\text{r}$$

Uzdatnianie wody odbywa się poprzez napowietrzanie, odżelazianie oraz dezynfekcję. Nadzór nad jakością i przydatnością wody do spożycia z wodociągu

¹ Franciszków 71 przyłączy; Kowala Duszocina 19; Ślepowron 5; Chruślice-Zabłocie 39; Wolanów ul. Franciszkowska 22; Wolanów ul. Młynarska 26; Sławno pod lasem 31.

publicznego zasilanego z ujęcia wody w Wawrzyszowie sprawuje Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Radomiu. W okresie od 01.01.2020 do 31.12.2020 wodę pochodzącą z wodociągu badano w ramach nadzoru sanitarnego oraz prowadzonej kontroli wewnętrznej pod względem parametrów fizyko-chemicznych, organoleptycznych i mikrobiologicznych zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie normami. Wszystkie wyniki były prawidłowe.

Mieszkańcy gminy w części północno-wschodniej tj. sołectwa: Ślepowron, Sławno, Kacprowice, Kowalanka, część Wolanowa, Kolonia Wolanów, Zabłocie, Chruslice, Waclawów i Franciszków zaopatrywani są w wodę przez Wodociągi Miejskie w Radomiu.

Dla Mieszkańców 2 Sołectw Bieniędzice i Jarosławice Gmina zakupuje wodę z Radomia na podstawie umowy zawartej w 2018r. z Wodociągami Miejskimi w Radomiu.

Natomiast mieszkańcy Sołectwa Podlesie zlokalizowanego we wschodniej części gminy zaopatrywani są w wodę z sieci wodociągowej Gminy Kowala.

Rozwój infrastruktury wodociągowej na terenie Gminy nie nadąża za rozwojem sieci osadniczej, wielu Mieszkańców obecnych i planujących osiedlenie w bliskim czasie wnioskuje o budowę sieci wodociągowej. Wychodząc naprzeciw tym potrzebom w 2020 r. zaprojektowano kilka nowych odcinków sieci wodociągowej, które zostaną wybudowane w 2021 r. W 2020 r. wybudowano jeden zaprojektowany we wcześniejszych latach odcinek sieci wodociągowej – w miejscowości Wawrzyszów o długości 401,1 m. Jednocześnie wykonano wiele napraw sieci wodociągowej w trakcie roku. Przeprowadzono również kompleksowe kontrole legalności poboru wody w miejscowościach Bieniędzice i Jarosławice. W tabelach poniżej przedstawiono liczbę umów zawartych na dostarczanie wody.

Tabela 10. Rejestr zawartych umów na dostawę wody

Lp.	Miejscowość	Liczba umów stan na koniec 2020 r.	W tym liczba umów zawartych w 2020 r.
1.	Wymysłów	44	-
2.	Garno	290	12
3.	Kolonia Wawrzyszów	54	4
4.	Bieniędzice	74	6
5.	Strzałków	233	7
6.	Jarosławice	50	5
7.	Michałów	18	-
8.	Waliny	88	7
9.	Mniszek	315	3
10.	Młodocin Większy	86	2
11.	Rogowa	71	2
12.	Wawrzyszów	124	4
13.	Wolanów	16	-
Ogółem		1463	52

Źródło: opracowanie własne.

Problemem nadal są różnice pomiędzy ilością wody wydobytej a sprzedanej. I tak odpowiednio ilość wody wydobytej w 2020 r. (SUW Wawrzyszów) wynosiła 140 714 m³ a ilość wody zafakturowanej (tj. sprzedanej) 100 245,80 m³. Straty wyniosły 40 468,2 m³ i zmniejszyły się w stosunku do 2019 r. o 4 880 m³ (tj. ok. 11%), zaś w stosunku do 2018 r. straty wody zmniejszyły się o 10 555,8 m³ (tj. o 20,7%). Zgodnie z pozwoleniem wodno prawnym z dnia 1 lipca 2019 r. pobór wody zużywanej do płukania sieci wynosi średnio na dobę 4,5 m³, czyli 1 642,5 m³ w ciągu roku. Redukcja strat wody jest konsekwencją prowadzonych działań prewencyjnych polegających na informowaniu Mieszkańców o skutkach nielegalnego poboru wody, prowadzonych kontroli i porządkowania kwestii administracyjnych związanych z gospodarowaniem wodą. Stąd też dalszy przyrost liczby umów na wodę zawartych w 2020 r. Do redukcji strat zapewne przyczyniło się również szybkie reagowanie na awarie wodociągu i niezwłoczne ich usuwanie.

Powyższe działania przyczyniły się również do znacznej redukcji strat wody zakupywanej z Radomia dla Mieszkańców wsi Bieniędzice i Jarosławice. Za cały 2020 r. dokonano zakupu wody w ilości 12 785 m³ za kwotę 50 891,65 zł. Natomiast zafakturowano 11 174,00 m³ na kwotę 41 029,22 zł (tj. ilość zużytej wody na podstawie odczytu z liczników oraz opłaty abonamentowe za liczniki od każdego odbiorcy). Zatem straty wody wyniosły 1611,0 m³. Jest to redukcja o 68% w stosunku do 2019 r. za który straty wyniosły 5 045,8 m³, a za pół roku 2018 straty wyniosły 4 625,8 m³.

Biorąc pod uwagę łączne straty wody wydobywanej i zakupywanej - udało się je w sumie zredukować z 55 649,8 m³ w 2018 r. do 50 604 m³ w 2019 r. i 42 079,2 m³ w 2020 r., a zatem o 24%.

Warto, w tym miejscu zwrócić uwagę, że straty wody są zjawiskiem nieodłącznym każdego systemu dystrybucji wody i zjawiskiem nieuniknionym. Można przyjąć uproszczoną definicję strat wody: „objętość bezpowrotnie utraconej wody w wyniku jej nieracjonalnego zużycia z przyczyn zależnych i niezależnych od zarządzającego siecią wodociągową”². Do czynników zależnych należą:

- przecieki wody z nieszczelnego uzbrojenia wodociągowego,
- płukanie sieci wodociągowej,
- nieszczelności na złączach przewodów wodociągowych.

² F.G. Piechurski, *Straty wody i sposoby skutecznego ich ograniczania w systemach dystrybucji wody* [dostęp 24.05.2020 r. on-line:

http://www.inzynierbudownictwa.pl/technika,materiały_i_technologie,artykul,straty_wody_i_sposoby_skutecznego_ich_ograniczania_w_systemach_dystrybucji_wody,6965].

Czynniki częściowo niezależne to:

- kradzieże wody,
- awarie wodociągowe,
- klasa dokładności urządzeń pomiarowych.

Straty wody dzielą się na rzeczywiste i pozorne. Straty rzeczywiste powodowane są wyciekami z nieszczelności przewodów wodociągowych, armatury, nieszczelnych instalacji. Straty pozorne nie stanowią faktycznych wycieków, ale wynikają z niedokładności i niejednoznaczności pomiarów, czyli tzw. błędów pomiarowych wynikających ze źle dobranych urządzeń pomiarowych, błędów metrologicznych oraz kradzieży wody. Straty wody mogą być rezultatem złego stanu technicznego materiału przewodów, złączy i armatury, czyli nieszczelności. Na straty wpływają awarie sieci oraz przyłączy wodociągowych. Równie ważnymi czynnikami są: rodzaj materiału sieci i armatury, liczba przyłączy wodociągowych, dokładność pomiaru objętości wody sprzedanej, sprzedaż wody w oparciu o ryczałty (brak oszczędności wody przez takich odbiorców), różnice w dokładności pomiarów wodomierzy, kradzież i nielegalny pobór wody (uszkodzanie wodomierzy, nielegalne podłączenia do sieci wodociągowej). Nie istnieją żadne normy określające dopuszczalne wielkości poziomu straty wody. Brak jest również uregulowań prawnych w sprawie maksymalnej wartości dopuszczalnych strat w systemie wodociągowym. Według źródeł niemieckich wynoszą one ok. 8–10%, gdyż koszt usunięcia wycieków poniżej tej wartości jest wielokrotnie wyższy od korzyści wynikających z uszczelnienia sieci. Według badań niemieckich wycieki stanowią 80–100% rzeczywistych strat wody oraz 60–80% strat rzeczywistych i pozornych³. O liczbie i wielkości wycieków decyduje wiele czynników. Do najczęstszych zaliczyć można nadmierne ciśnienie i duże jego wahania w sieci wodociągowej, wady materiałowe rur, armatury i złączy, niedbałe i niezgodne z zasadami wykonanie. Istotnym elementem jest również środowisko gruntowe, w jakim ułożony jest przewód sieci wodociągowej.

Korzystając z przedstawionych w literaturze przedmiotu **wskaźników strat wody** wg standardów IWA (International Water Association) wskaźnik jednostkowy strat wody, który zależy od długości sieci i gęstości przyłączy przypadających na 1 km przewodów sieci w przypadku wodociągu Gminy Wolanów (włączając wodę zakupioną dla Bieniędzic i Jarosławic) liczony bez uwzględnienia liczby przyłączy wynosi 1,7 m³/km sieci/dobę.

³ H. Berger, U. Roth, D. Sammet, Struktur und Entwicklung des Wasserverbrauchs in Wiesbaden, GWF Wasser – Abwasser, Nr 9/1998 za F.G. Piechurski, *Straty wody i sposoby skutecznego ich ograniczania w systemach dystrybucji wody* [dostęp 24.05.2020 r. on-line: http://www.inzynierbudownictwa.pl/technika,materiały_i_technologie,artykul,straty_wody_i_sposoby_skutecznego_ich_ograniczania_w_systemach_dystrybucji_wody,6965].

W wytycznych niemieckich z 1986 r. zawarto dane o granicznych dopuszczalnych jednostkowych stratach wody w zależności od rodzaju gruntu:

- dla gruntów piaszczystych wartość tego wskaźnika powinna wynosić $1,2-1,6 \text{ m}^3 / \text{d} \cdot \text{km}$,
- dla gruntów żwirowych $2,4-6,0 \text{ m}^3 / \text{d} / \text{km}$,
- dla gruntów skalistych spękanych $4,81-4,4 \text{ m}^3 / \text{d} \cdot \text{km}^4$.

Patrząc na powyższe wytyczne 1,7 wydaje się być nie najgorszym wskaźnikiem, ale trzeba pamiętać, że pochodzą one z przed 34 lat i przez ten czas zapewne w technologii budowy wodociągów wiele się zmieniło w kierunku ograniczenia strat wody. Jednakże nie znaleziono w literaturze przedmiotu innych norm. Na terenach o liczbie przyłączy większej niż 20 szt/km wskaźnik strat wody liczby się jako stosunek strat wody do liczby przyłączy w przeliczeniu na dobę. W tym ujęciu wskaźnik dla wodociągu Gminy Wolanów wynosi za 2020 r. $0,08 \text{ m}^3 / \text{przyłącze} / \text{dobę}$ i jest uznawany w literaturze przedmiotu dla terenów wiejskich i pośrednich za niski⁵.

Pewne jest, że należy nieustannie podejmować działania w celu obniżenia strat wody takie działania jak: likwidacja rozliczania za wodę ryczałtowo, legalizowanie wodomierzy w terminie, zastosowanie wodomierzy odpornych na działanie pola magnetycznego, sprawdzenie poprawności doboru wodomierzy przy ich wymianie, kontrola nieuczciwych odbiorców wody, montaż przepływomierzy w strefach dystrybucji, pomiar objętości wody zużywanej na potrzeby własne przed i po wtłoczeniu do sieci, pomiar i rozliczenia objętości wody pobranej, a niefakturowanej.

Dodatkowym problemem jest, ujawniający się w czasie wysokich temperatur i braku opadów, niedostatek wody w Bieniędzicach. W celu jego wyeliminowania w 2020 r. zaprojektowano dodatkowy odcinek wodociągu zmierzający do połączenia w pierścień sieci wodociągowej i tym samym poprawy cyrkulacji wody. Odcinek ten zostanie wybudowany w letnich miesiącach 2021 r. Przeprowadzono również kontrole legalności poboru wody, wymieniono wodomierze oraz w kilku gospodarstwach zabezpieczono sieć przed kradzieżą wody. Niestety działania w celu umożliwienia poboru wody na cele rolnicze ze starego ujęcia wody przy szkole w Bieniędzicach nie przyniosły oczekiwanego rezultatu. Otrzymaliśmy zgodę na pobór wody, ale pod warunkiem że będzie ona uzdatniona do spożycia dla ludzi.

⁴ Tamże.

⁵ E. Renaud. *Towards a global performance indicator for losses from water supply systems. Water Loss 2010*, Jun 2010, Sao Paulo, Brazil. 11 p. hal-00593479 E. Renaud. *Towards a global performance indicator for losses from water supply systems. Water Loss 2010*, Jun 2010, Sao Paulo, Brazil. 11 p. [dostęp 24.05.2020 online: <https://hal.archives-ouvertes.fr/hal-00593479/document>]

Eksploatacja starego ujęcia na takich warunkach jest nieefektywna ze względu na małe zasoby wody i duże ich zanieczyszczenie.

Infrastruktura kanalizacyjna

Gmina Wolanów nie posiada własnej oczyszczalni ścieków i odprowadza ścieki do urządzeń kanalizacyjnych gminy Wieniawa, a ta z kolei do oczyszczalni należącej do gminy Przytyk. W dniu 30 kwietnia 2009 roku została zawarta umowa na czas nieokreślony pomiędzy Gminą Wolanów a Gminą Wieniawa, której przedmiotem jest ustalenie warunków wprowadzania ścieków z terenu Gminy Wolanów do urządzeń kanalizacyjnych Gminy Wieniawa oraz ustalenie warunków uiszczania opłaty z tytułu wprowadzania ścieków. Aneks z dnia 11 grudnia 2015 roku do wyżej umowy, z uwagi na ograniczoną wydajność eksploatacyjną oczyszczalni ścieków w Przytyku (ostatecznie tam trafiają ścieki z terenu Gminy Wolanów i Wieniawa), wprowadzono łączne limity ścieków dla gmin Wieniawa i Wolanów - dobowe 180m³ i miesięcznie 5600m³ po przekroczeniu których naliczana jest opłata za ścieki tzw. opłata ponadnormatywna. Przy czym ścieki powyżej limitów dzielone są proporcjonalnie do ilości ścieków wpuszczonych do kanalizacji przez obydwie gminy. Za ilości ścieków powyżej limitów gminy Wolanów i Wieniawa płacą podwójnie.

Obecnie oczyszczalnia ścieków w Wólce Domaniowskiej wymaga pilnej modernizacji w celu dostosowania jej do ilości ścieków spływających z podłączonych miejscowości na terenie trzech gmin – Przytyk, Wieniawa, Wolanów. Przewidywany koszt modernizacji to 15 mln zł. Do czasu modernizacji oczyszczalni nie ma możliwości podłączenia kolejnych odcinków kanalizacji do sieci, co praktycznie zamyka na chwilę obecną możliwość rozbudowy sieci kanalizacyjnej w zachodniej części Gminy Wolanów. Istniejąca infrastruktura kanalizacyjna wymaga stałego monitorowania i modernizacji bowiem ilość ścieków która spływa z terenu Gminy Wolanów do urządzeń kanalizacyjnych jest znacznie większa niż ilość ścieków zafakturowanych przez Gminę Wolanów. Rosnąca ilość ścieków napływająca do oczyszczalni ścieków w Przytyku z terenu gminy Wieniawa i Wolanów doprowadziła w 2020 r., który był wyjątkowo mokrym rokiem do naliczenia ogromnych kar za przekroczenie tychże limitów obciążających gminę Wieniawa i Wolanów. Kary te wielokrotnie przewyższały wartość usługi polegającej na odprowadzeniu ścieków. Doszło do sporu między gminami, po kilkumiesięcznych negocjacjach ostatecznie ustalono, że Zakład Usług Komunalnych w Przytyku, który zarządza oczyszczalnią nie będzie obciążał gminy Wieniawa i Wolanów karami za ponadnormatywne godzinowe, dobowe i miesięczne

zrzuty ścieków pod warunkiem dwukrotnego podwyższenia dotychczasowej ceny ścieków. Ostatecznie gmina Wieniawa podpisała aneks do umowy na zrzut ścieków do oczyszczalni w Wólce Domaniowskiej za cenę 8,90 za 1m³. A gmina Wolanów podpisała aneks z Zakładem Usług Komunalnych w Wieniawie na zrzut ścieków do urządzeń gminy Wieniawa za cenę 8,90 za 1m³ powiększoną o 1,00 zł za przesył 1m³ ścieków. Tym samym cena ścieków odprowadzanych z terenu gminy Wolanów wzrosła do 9,90 za 1m³. W zmienionej umowie nie ma już opłaty za ponadnormatywne ilości ścieków.

Problemem pozostaje ilość ścieków niezafakturowanych napływających do urządzeń gminy Wolanów. Obfity w deszcz rok 2020 przytłacza danymi. I tak ilość ścieków zafakturowanych przez gminę Wieniawa w 2020 r. tj. wprowadzonych do urządzeń kanalizacyjnych wynosiła 58 824 m³ (przy 41 719 m³ w 2019 r.), a ilość ścieków zafakturowanych przez Gminę Wolanów 28 737 m³ (przy 26 650,6 m³ w 2019 r.). Co oznacza, że w kanalizacji było 30 087 m³ ścieków niezafakturowanych (przy 15 068,4 m³ w 2019 r. i 20 080,2 m³ w 2018 r.). Niestety w bardzo mokrych miesiącach począwszy czerwiec, lipiec oraz październik i listopad 2020 r. ilość ścieków w kanalizacji praktycznie uległa podwojeniu. Woda deszczowa dostająca się do kanalizacji stanowiła więcej niż zafakturowane ścieki. Stan ten jest dramatyczny, jednak wywołany przede wszystkim przez warunki pogodowe i glebowe oraz niedbałe wykonanie najstarszych odcinków kanalizacji. Ograniczenie ilości wody deszczowej w kanalizacji wymaga również dyscypliny ze strony mieszkańców zmierzającej do zabezpieczenia studzienek kanalizacyjnych przed napływem wody deszczowej. Gmina przez cały ten czas monitorowała sieć w kierunku eliminacji ewentualnych podłączeń rynien do studzienek kanalizacyjnych i zabezpieczenia studzienek przed napływem wody z terenu posesji, ale ogromne opady deszczu niweczyły te działania. W najbliższej przyszłości konieczne jest bardziej wnikliwe monitorowanie kanalizacji pod kątem jej zabezpieczenia przed napływem wód opadowych, dalszy przegląd umów i przyłączy kanalizacyjnych oraz działania zmierzające do uszczelnienia w miarę możliwości sieci kanalizacyjnej. Jednocześnie gmina podejmuje działania zmierzające do wybudowania własnej oczyszczalni ścieków zbierającej ścieki z istniejącej sieci kanalizacyjnej. Łącznie faktury dla Gminy Wolanów za ścieki odprowadzone do urządzeń kanalizacyjnych Gminy Wieniawa za 2020 r. wyniosły 492 886,17 zł (w tym 106 446,86 zł za ścieki ponad limit tzw. ponadnormatywne). Zaś od mieszkańców zebrano około 200 tys. zł.

Infrastruktura kanalizacyjna Gminy Wolanów składa się z 23,39 km sieci kanalizacyjnej, 483 przyłączy, 7 przepompowni. W porównaniu do 2019 r. powstało 6

nowych przyłączy kanalizacyjnych. W 2020 r. wykonano odcinek o długości 586,8 m sieci kanalizacyjnej w miejscowości Strzałków, wartość inwestycji wyniosła 283 568,18 zł. Nie angażowano środków NFOŚiGW ze względu na brak możliwości uzyskania efektu ekologicznego, spowodowany limitem ścieków wynikającym z potrzeby pilnej modernizacji oczyszczalni ścieków w Przytyku. Potrzeby w zakresie rozbudowy kanalizacji są ogromne na ponad 2 tys. gospodarstw domowych zaledwie 359 jest podłączone do sieci kanalizacyjnej (tabela 11), tj. wykorzystanych jest 74% wybudowanych przyłączy.

Tabela 11. Rejestr zawartych umów na ścieki

Lp.	Miejscowość	Liczba umów stan na koniec 2020 r.	Liczba umów zawartych w 2020r.
1.	Mniszek	219	3
2.	Rogowa	63	2
3.	Wawrzyszów	72	2
4.	Kolonia Wawrzyszów	1	1
5.	Strzałków	4	4
	Ogółem	359	11

Źródło: opracowanie własne.

Bilans gospodarki wodno-ściekowej za 2020 r. jest coraz lepszy po stronie wody, jednakże po stronie ścieków ogromne nawalne opady deszczu i generalnie bardzo mokry rok uczynił nas, podobnie jak wiele innych przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych, bezsilnymi wobec napływu ogromnej ilości wody. W celu sytuacji konieczne są stałe działania monitorujące i naprawcze oraz zmierzanie do własnej oczyszczalni ścieków, co rodzi nadzieję, na mniejsze koszty odprowadzania ścieków. Konieczna jest również większa dyscyplina po stronie użytkowników sieci i świadomość, że za brak rozwagi w tym zakresie zapłacimy wszyscy.

Przydomowe oczyszczalnie ścieków.

W 2020r. zgodnie z Uchwałą Nr XXI/142/2020 Rady Gminy Wolanów z dnia 19 czerwca 2020r. w sprawie zasad udzielania dotacji celowej oraz trybu postępowania w sprawie udzielenia dotacji oraz sposobu jej rozliczenia na dofinansowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków ze środków budżetowych Gminy Wolanów na lata 2020-2025 dofinansowano budowę 24 przydomowych oczyszczalni ścieków.

Wnioskodawcy (mieszkańcy gminy Wolanów) uzyskali dofinansowanie wynoszące do 50 % wartości inwestycji, polegającej na budowie przydomowej oczyszczalni ścieków, jednak nie więcej niż 5.000,00 zł brutto. Beneficjentem ubiegającym się o dofinansowanie na realizację zadania zgodnie z przyjętą uchwałą mogły być osoby fizyczne dysponujące prawem własności do nieruchomości, będące stałymi mieszkańcami Gminy Wolanów według ewidencji ludności oraz objęte gminnym systemem gospodarowania odpadami w okresie nie

krótszym niż 6 miesięcy, liczonym wstecz od daty złożenia wniosku o dofinansowanie. Warunkiem uzyskania dotacji jest brak zaległości finansowych na dzień złożenia wniosku wobec Gminy Wolanów w zakresie opłat za pobór wody z gminnej sieci wodociągowej, opłat z tytułu podatków i opłat lokalnych, opłat za odbiór odpadów. Dofinansowaniem objęte zostały inwestycje zlokalizowane na obszarach dotychczas nieskanalizowanych na terenie Gminy Wolanów, za wyjątkiem tych miejscowości, gdzie rozpoczęto budowę kanalizacji sanitarnej, uzyskano pozwolenie na budowę kanalizacji sanitarnej bądź na terenach wskazanych przez Gminę do skanalizowania w okresie najbliższych 10 lat (tj.: w szczególności posesje zlokalizowane na działkach wzdłuż drogi krajowej nr 12). Udzielono na ten cel dotacji z budżetu Gminy Wolanów na kwotę 105 802,75 zł, zaś koszty poniesione przez Mieszkańców wyniosły dodatkowo 106 872,75 zł. Program jest kontynuowany w 2021 r.

4.5.3. Infrastruktura energetyczna

W tabeli 12 przedstawiono dane dotyczące infrastruktury energetycznej (oświetlenie dróg). Długość sieci będącej na majątku Gminy wynosiła na koniec 2020 r. 18 969,50 m, co oznacza wzrost w stosunku do 2019 r. o 2 953,5 m. Mimo rozbudowy oświetlenia koszty zakupu energii zużytej do oświetlenia ulic, placów i dróg w 2020 r. wyniosły mniej niż w 2019 r. tj. 397 013,73 zł (przy 484 155,22 zł w 2019 r.). Był to między innymi efekt wdrożenia działań wynikających z przeprowadzonego audytu energetycznego, np. zmiany taryfy na oświetlenie uliczne oraz wymiany lamp na mniej energochłonne.

Tabela 12. Dane dotyczące infrastruktury oświetlenia dróg

Rodzaj opraw	Ogółem	Własność Gminy	W tym: na urządzeniach RE
70W	72	72	39
100W	752	752	615
150W	138	138	80
250 W	232	232	48
400 W	2	2	0
LED	516	516	274
Naświetlacze przy kościołach	6	6	-
250W rtęciowe	5	5	5
Razem	1723	1723	1061

Źródło: Opracowanie własne.

W 2020 r. zostało wybudowane oświetlenie uliczne w następujących miejscowościach: Kowala Duszocina, Wawrzyszów Dzika Niwa, Kacprowice wzdłuż drogi krajowej i Kacprowice droga gminna łącznie na kwotę: 358 144,76 zł. Dowieszono również

15 lamp sodowych, w tym - w miejscowości Kacprowice i Waclawów 9 szt., Chruślice 1 szt., Wolanów 1 szt., Podlesie 2 szt. oraz wymieniono jeden słup. W 2020 r. została również wykonana dokumentacja projektowo-kosztorysowa budowy oświetlenia drogowego w miejscowościach: Bieniędzice, Strzałków, Wawrzyszów, Sławno, Ślepowron, Wolanów, Mniszek.

4.6. Ochrona środowiska

4.6.1. Gospodarka odpadami

System gospodarowania odpadami został wprowadzony na terenie Gminy Wolanów z dniem 1 lipca 2013r., zostały nim objęte nieruchomości zamieszkałe.

Usługa odbioru i transportu odpadów komunalnych z terenu gminy do Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych realizowana jest przez podmiot wyłoniony w drodze przetargu nieograniczonego tj.: firmę **Usługi Ekologiczne „EKO-JAS”, Krzysztof Janas Garno ul. Kasztanowa 21, 26-625 Wolanów**. Miejsce zagospodarowania zmieszanych odpadów komunalnych, odpadów zielonych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania: Regionalna Instalacja Przetwarzania Odpadów Komunalnych (RIPOK) w Radomiu ul. Witosa 94, 26-600 Radom. Na terenie Gminy w 2019r. obowiązywał workowy system zbierania odpadów komunalnych z podziałem na 5 frakcji o następującej kolorystyce:

- czarny – zmieszane odpady komunalne;
- żółty – tworzywa sztuczne i metale;
- niebieski – papier i tektura;
- brązowy - odpady „BIO”
- zielony – szkło

Gmina zapewniła właścicielom nieruchomości worki do odpadów zbieranych selektywnie w ramach uiszczanej opłaty do Urzędu Gminy za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Dwa razy w roku w marcu i listopadzie został zorganizowany odbiór odpadów wielkogabarytowych oraz zużytych opon wystawianych przez Mieszkańców przed posesję.

Tabela 13. Ilość odpadów komunalnych odebranych z terenu Gminy Wolanów w 2020r.

Frakcja odpadów	Ilość odebranych odpadów [Mg]	
	2019r.	w 2020r
Zmieszane odpady z budowy i remontów	-	2,1800
Opakowania z papieru i tektury	21,600	40,6000
Odpady wielkogabarytowe	51,160	58,1000
Opakowania z tworzyw sztucznych	35,410	3,9000
Opakowania ze szkła	153,350	243,5600
Odpady ulegające biodegradacji	8,040	111,6600

Niesegregowane (mieszane) odpady komunalne	436,180	672,2800
Zmieszane odpady opakowaniowe		248,4800
Metale	8,660	-
Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny	5,090	-
Inne zbierane w sposób selektywny		
ŁĄCZNIE	719,490	1380,7600

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 14. Ilość odpadów przygotowanych do ponownego użycia i poddanych recyklingowi z odpadów odebranych i zebranych z terenu Gminy Wolanów w 2020r.

Fracja odpadów	Masa odpadów przygotowanych do ponownego użycia i poddanych recyklingowi w 2020r.[Mg]
Opakowania ze szkła	227,7226
Zmieszane odpady opakowaniowe	27,9231
Opakowania z papieru i tektury	43,2194
Opakowania z metali	21,4212
Opakowania z tworzyw sztucznych	30,0506
Opakowania wielomateriałowe	2,8756
ŁĄCZNIE	353,2125

Źródło: Opracowanie własne.

Na terenie Gminy Wolanów zorganizowano Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych prowadzony przez firmę: Usługi Ekologiczne „EKO-JAS”, Krzysztof Janas Garno ul. Kasztanowa 21, 26-625 Wolanów, wyłonioną w drodze przetargu nieograniczonego. W PSZOK-u przyjmowano następujące posegregowane odpady: akumulatory, meble i inne odpady wielkogabarytowe, popioły, opakowania po rozpuszczalnikach, farbach, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, świetlówki, zużyte baterie, odpady budowlane, zużyte opony, przeterminowane leki (tabela 15). Przeterminowane leki można również wrzucać do pojemnika znajdującego się w aptece i w Ośrodku Zdrowia w Wolanowie. Pojemniki na zużyte baterie znajdują się również w obiektach użyteczności publicznej.

Tabela 15. Ilość odpadów zebranych w PSZOK w 2020 r. [Mg]

Fracja odpadów	Ilość odpadów zebranych w PSZOK [Mg]	
	2019 r.	2020r
Zmieszane odpady z budowy remontów i demontażu		10,2400
Odpady betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów		4,3000
Opakowania ze szkła	7,100	1,0350
Zużyte opony	3,560	5,5640
Opakowania z papieru i tektury	1,800	1,2250
Odpady wielkogabarytowe	1,600	12,2000
Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne	1,890	0,6550
Opakowania z tworzyw sztucznych	7,560	1,8500
Żużle i popioły	129,400	
ŁĄCZNIE	152,91	37,0690

Źródło: Opracowanie własne

Systemem zbiórki odpadów komunalnych na terenie Gminy Wolanów objęte zostały wyłącznie posesje zamieszkałe. Z uwagi na radykalny wzrost cen usług związanych z odbiorem i zagospodarowaniem odpadów oraz wzrost ilości odpadów zbieranych z terenu gminy Wolanów Rady Gminy Wolanów uchwałą z dnia 13 grudnia 2019 roku przyjęła nowe wyższe stawki opłat obowiązujące od 1 stycznia 2020 roku w wysokości:

- odpady zbierane w sposób selektywny – 11,00 zł miesięcznie od mieszkańca,
- odpady zbierane w sposób zmieszany (niesegregowane) - 11,50 zł miesięcznie od mieszkańca.

Stawka za odbiór odpadów komunalnych naliczana jest w oparciu o liczbę mieszkańców zamieszkujących daną nieruchomość. Zgodnie ze złożonymi deklaracjami na dzień 31.12.2020 rok systemem gospodarowania odpadami komunalnymi objętych było 7814 Mieszkańców Gminy przy 8886 osobach zameldowanych na pobyt stały. W 2019 r. było to odpowiednio 7749 zadeklarowanych Mieszkańców przy 8863 zameldowanych na pobyt stały. Liczba zadeklarowanych osób zwiększyła się jednak wciąż jest ona daleka od liczby zameldowanych na pobyt stały. W tym obszarze konieczne jest również stałe monitorowanie liczby osób zgłoszonych na poszczególnych nieruchomościach, szczególnie wobec faktu, że koszty gospodarki odpadami w 2020 r. znacznie wzrosły. W 2020 r. wydatki związane z gospodarką odpadami wyniosły 1 195 788,14 zł i były dwukrotnie wyższe od wydatków za 2019 r. wynoszących 572 182,05 zł. Dochody z tytułu opłaty za gospodarowanie odpadami za 2020 r. były o 154 170,09 zł niższe od wydatków i wyniosły 1 041 618,05 zł. Problemem są również zaległości z tytułu opłaty za gospodarowanie odpadami za 2020 r. wynosiły 46 693,45 zł i wzrosły w stosunku do 2019 r. o 18 737,02 zł. Zaległości powyżej 4.000 zł wystąpiły w sołectwie Garno i Ślepowron, zaległości powyżej 2.000 zł wystąpiły w sołectwach Młodocin Większy, Waclawów, Waliny, Wawrzyszów, Kolonia Wawrzyszów oraz Wolanów, zaległości od 1.000 zł do 2.000 zł. wystąpiły w 7 sołectwach (Bieniędzice, Chruslice, Kacprowice, Kowala Duszocina, Mniszek, Podlesie i Rogowa); zaległości poniżej 1 000 zł wystąpiły w pozostałych 8 sołectwach. Łącznie na wszystkie zaległości z tytułu tej opłaty wystawiono 346 szt. upomnień oraz 162 tytułów wykonawczych, z czego 2 sprawy prowadzi I US w Radomiu, natomiast pozostałe 160 tytuły prowadzi II US w Radomiu. Według stanu na dzień 23 kwietnia 2021 r. na zaległości z tytułu opłaty za gospodarowanie odpadami wpłynęła kwota 15 521,88 zł.

Mimo, że ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach z dniem 1 lipca 2013r. spowodowała przebudowanie systemu gospodarki odpadami w gminach, to niestety zmiany te

nie wyeliminowały z krajobrazu Gminy Wolanów dzikich wysypisk odpadów. W 2020 roku na terenie gminy zlikwidowano 1 dzikie składowisko odpadów w miejscowościach Mniszek. Ilość zebranych odpadów podczas likwidacji tego składowiska wyniosła 2,7 Mg, gmina poniosła koszt w wysokości 1 890,01 zł. Mnóstwo odpadów jest również zbierane podczas sprzątania dróg gminnych, przystanków, terenów przydrożnych.

4.6.2. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej

Plan gospodarki niskoemisyjnej dla gminy Wolanów jest dokumentem strategicznym, opisującym kierunki działań zmierzających do osiągnięcia celów pakietu klimatyczno-energetycznego tj.: redukcja gazów cieplarnianych, zwiększenia udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, zwiększenia efektywności energetycznej, poprawy jakości powietrza oraz zmiany postaw konsumpcyjnych użytkowników energii.

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej w Gminie Wolanów na lata 2015-2020 przyjęty został uchwałą Nr XI/70/2015 Rady Gminy Wolanów z dnia 30 października 2015 r.

W 2020r. realizowano następujące działania, które przedstawione zostały w poniższej tabeli.

Tabela 16. Realizacja Planu Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Wolanów w 2019 r.

Lp	Działanie	Realizator	Okres realizacji		Poniesiony koszt w zł	Zrealizowane działania
			rozpoczęcie	zakończenie		
1.	Modernizacja strażnicy w Młodocinie Większym	Gmina Wolanów	2020	2020	98 400	Wykonano nowe ogrzewanie gazowe.
2.	Modernizacja instalacji centralnego ogrzewania wraz z wymianą źródła ciepła w Publicznej Szkole Podstawowej w Bieniędzicach	Gmina Wolanów	2020	2020	333 915	W całym budynku wymieniona została instalacja CO, wykonano nową kotłownię gazową oraz zewnętrzną instalację gazową w postaci zbiorników na gaz.
3.	Inwentaryzacja źródeł ciepła w gminie Wolanów	Gmina Wolanów	2020	2020	29 259	Sporządzono bazę zawierającą informacje o źródłach ciepła na większości nieruchomości na terenie Gminy Wolanów

4.	Przebudowa, nadbudowa i termomodernizacja budynku Gminnego Ośrodka Kultury w Wolanowie wraz z budową zbiornika na nieczystości ciekłe oraz niezbędną infrastrukturą	Gmina Wolanów	2020	2022	118 461	W 2020 r. wykonano prace rozbiórkowe i przygotowano ściany parteru do rozbudowy
----	---	---------------	------	------	---------	---

Źródło: opracowanie własne

4.6.3. Program usuwania azbestu

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wolanów przyjęty został uchwałą Nr XLVII/163/10 Rady Gminy w Wolanowie z dnia 29 stycznia 2010r. Dane dotyczące realizacji tego zadania w ostatnich latach zawiera poniższa tabela.

Tabela 17. Dane dotyczące realizacji programu usuwania azbestu w latach 2011-2017

ROK	NAZWA ZADANIA	CAŁKOWITY KOSZT ZADANIA [zł]	UZYSKANE DOFINANSOWANIE [zł]	IŁOŚĆ ZUTYLIZOWANYCH WYROBÓW [Mg]
2011	Demontaż, utylizacja i transport wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wolanów	21 666,65 (w tym 150 zł nadzór budowlany)	21 449,98 z WFOŚiGW (99%)	54,48
2014	Demontaż, utylizacja i transport wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wolanów	15 803,40 (w tym 369 zł nadzór budowlany)	13 118,00 WFOŚiGW 5 401,00 (34,99%) NFOŚiGW 7 717,00 (50,00%)	32,61
	Utylizacja i transport wyrobów zawierających azbest	18 718,30	15 910,00 z WFOŚiGW (84,99%)	50,59
2015	Demontaż, utylizacja i transport wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wolanów	32 301,93 (w tym 615 zł nadzór budowlany)	26 933,00 WFOŚiGW 11 407,00 (36,00%) NFOŚiGW 15 526,00 (49,00%)	76 ,00
2016	Demontaż, utylizacja i transport wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wolanów	59 033,78	50 178,71 z WFOŚiGW (85%)	168,80
2017	Demontaż, transport i utylizacja wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wolanów	41 922,43	35 634,06 z WFOŚiGW (85%)	134,92
2019	Demontaż, transport i utylizacja wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wolanów	46 622,12	21000,00 z WFOŚiGW (45,04%)	211,32
		11 151,00	10620,85 z WFOŚiGW (95,25%)	530,15

2020	Demontaż, transport i utylizacja wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wolanów	28 191,43	100% - WFOŚIGW	110,14
------	--	-----------	----------------	--------

Źródło: opracowanie własne.

W 2020 roku Gmina Wolanów wniosowała o dofinansowanie na realizację zadania „Demontaż i utylizacja wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wolanów” w ramach dofinansowania ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie. W ramach podpisanej umowy dotacji Nr 1693/20/OZ/D z dnia 22.07.2020r. został odebrany azbest z 51 posesji o łącznej masie 110,14 Mg. Całkowity koszt zadania wyniósł 28 191,43 zł. Dotacja ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej stanowiła 100%.

4.6.4. Program opieki nad zwierzętami

Program opieki nad zwierzętami bezdomnymi Gmina Wolanów przyjęła uchwałą Nr XIX/133/2020 z dnia 17 marca 2020r., w ramach programu Gmina:

- zapewnia opiekę bezdomnym zwierzętom poprzez umieszczenie ich w schronisku;
- wskazuje gospodarstwo rolne w celu zapewnienia miejsca dla zwierząt gospodarskich;
- zapewnia całodobową opiekę weterynaryjną zwierzętom objętym programem na wypadek zdarzeń drogowych z udziałem zwierząt.

Gmina Wolanów w 2020 roku w zakresie odławiania bezpańskich zwierząt zawarła umowę z firmą: „BAROS” Maciej Glijer z siedzibą w Suchedniowie. Z tą samą firmą została zawarta również umowa w zakresie zapewnienia opieki bezpańskim zwierzętom, które uległy wypadkom w zdarzeniach drogowych. W 2020 r. odłowiono i umieszczono w schronisku 40 sztuk bezpańskich psów i 3 bezpańskim psom, które uległy wypadkom w zdarzeniach drogowych zapewniono opiekę weterynaryjną.

Poniesione przez Gminę w 2020 r. koszt realizacji programu wynosił 49 852,56 zł i był niższy w stosunku do 2019 r. o 16 521,00 zł.

4.6.5. Decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko

W ramach prac związanych z ochroną środowiska prowadzone są postępowania w przedmiocie wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Decyzja środowiskowa wymagana jest dla przedsięwzięć ujętych w rozporządzeniu Rady Ministrów z

dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Dane rozporządzenie określa wykaz przedsięwzięć z ich podziałem na:

- przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko – dla danych przedsięwzięć do wniosku o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dołącza się raport o oddziaływaniu na środowisko,
- przedsięwzięcia mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko – dla danych przedsięwzięć do wniosku o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dołącza się kartę informacyjną przedsięwzięcia.
- dołącza się kartę informacyjną przedsięwzięcia.

W 2020r. zostały wydane 5 decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach, które dotyczyły:

1. „Zmiany sposobu użytkowania istniejącego budynku usługowego na budynek produkcyjno-magazynowy (zakład cukierniczy) wraz z rozbudową o część socjalno-biurową i magazynową oraz budowy wiaty nad urządzeniami technicznymi, na działce 720 obręb 0013 Mniszek w miejscowości Mniszek gm. Wolanów”;
2. „Budowy hali mieszalni surowców sypkich PCV (dobudowa od strony wschodniej do istniejącej hali produkcyjnej nr 7) realizowanego na działce nr ewid. 1028/21 w obrębie Strzałków, gmina Wolanów”;
3. „Budowy silosów i suszarni do zboża na terenie działki nr ewidencyjny 1049/1, obręb Garno w miejscowości Garno, gmina Wolanów, woj. mazowieckie”;
4. „Rozbudowy drogi gminnej nr 351207W na odcinku Garno-Młodocin Większy”;
5. „Budowy Elektrowni Słonecznej „PV GARNO” wraz z infrastrukturą towarzyszącą oraz stacją transformatorową o mocy do 3 MW z możliwością podziału na mniejsze elektrownie na działce nr 80 obręb Garno, gmina Wolanów”.

Wszystkie inwestycje objęte postępowaniami należą do tzw. II grupy – czyli przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. W wydanych decyzjach z uwagi na wystąpienie nieznaczących oddziaływań na etapie realizacji i eksploatacji inwestycji stwierdzono brak potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko.

W 2020r. wydano również 1 decyzje na wycinkę drzew zagrażających w pasie drogi krajowej (na 12 sztuki drzew), 2 decyzje na wycinkę drzew rosnących w pasie drogi

wojewódzkiej (2 sztuki drzew) i 1 decyzję na wycinkę drzew w pasie drogi powiatowej (4 sztuki drzew). Rozpatrzono 105 zgłoszeń zamiaru usunięcia drzew przez osoby fizyczne. Dokonano również usunięcia zagrażających drzew przydrożnych rosnących w ciągu dróg gminnych, na które gmina uzyskała zezwolenia od Starosty Radomskiego.

V. Polityka społeczna

5.1. Strategia rozwiązywania problemów społecznych

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016 – 2025 została przyjęta uchwałą Nr XV/96/2016 Rady Gminy Wolanów z dnia 4 marca 2016 roku. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem, który opisuje, wyjaśnia i wartościuje ten fragment rzeczywistości, od którego zależy stworzenie perspektyw godnego życia zarówno jednostki, jak i grupy społecznej jako całości. Jest planem działania ukierunkowanym na realizację przedsięwzięć w obszarze polityki społecznej w wymiarze długofalowym, zaś w praktyce powinien stanowić skuteczny instrument przejścia od fazy interpretacji zjawisk i procesów społecznych do fazy społecznej przemiany.

Celem strategii są działania długookresowe i długofalowe, polegające na inwestycji w kapitał ludzki, system edukacji, aktywność obywatelską, poprawę sytuacji materialnej, co przekłada się na działania na rzecz poprawy zatrudnienia oraz budowania lokalnego rynku pracy. Kompleksowa pomoc osobom z problemami społecznymi powinna opierać się ponadto na profilaktyce, systematycznym monitorowaniu sytuacji społecznej i wczesnym reagowaniu na dostrzegane deficyty. Szczegółowa diagnoza i analiza sytuacji społecznej Gminy Wolanów połączona z badaniami ankietowymi, pozwoliła wyodrębnić cele strategiczne, których wskaźniki rezultatu osiągnięte przez GOPS w dwóch ostatnich latach przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 18. Cele, kierunki działań i wskaźniki realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wolanów w latach 2018-2020

Cele operacyjne	Kierunki działań	Realizatorzy/Wskaźniki 2018r.	Realizatorzy/Wskaźniki 2019r.	Realizatorzy/Wskaźniki 2020r
Ograniczenie marginalizacji spowodowanej ubóstwem	Dożywianie	Realizator - GOPS posiłek (dożywianie) – 240, wysokość wydatkowanych środków - 98.988,14zł (własne-20.000,00zł., dotacja- 78.988,14zł)	Realizator - GOPS posiłek(dożywianie) – 214, wysokość wydatkowanych środków - 76.687,57zł (własne-15.774,00zł., dotacja- 60.913,57zł)	Realizator - GOPS posiłek(dożywianie) – 154 osoby, wysokość wydatkowanych środków – 35.048,50zł (własne-7.048,50zł., dotacja- 28.000,00zł)
	Pomoc finansowa	Realizator - GOPS • świadczenia pieniężne: - zasiłki okresowe - 23 rodziny - wysokość wydatkowanych środków 34.214,00zł (dotacja)	Realizator - GOPS • świadczenia pieniężne: - zasiłki okresowe - 23 rodziny - wysokość wydatkowanych środków 29.526,00zł (dotacja)	Realizator - GOPS • świadczenia pieniężne: - zasiłki okresowe - 22 rodziny - wysokość wydatkowanych środków 35.263,76zł-dotacja

		- zasiłki celowe -w tym specjalne- 122 rodziny - wysokość wydatkowanych środków własnych - 59.688,00zł	zasiłki celowe -w tym specjalne- 97 rodzin - wysokość wydatkowanych środków : - własne 30.586,72zł.	
	Współpraca z Bankiem żywności, Caritasem, itp.	Realizator - GOPS • liczba rodzin, którym wydano skierowanie do Banku Żywności – 30	Realizator - GOPS • liczba rodzin, którym wydano skierowanie do Banku Żywności – 25	Realizator - GOPS zasiłki celowe -w tym specjalne- 79 rodzin - wysokość wydatkowanych środków : - własne 32.204,04zł.
	Działania Zespołu Interdyscyplinarnego grup roboczych	Realizator - GOPS , UG - liczba niebieskich kart 29, - grupy robocze -67 - spotkania zespołu - 4	Realizator - GOPS , UG - liczba niebieskich kart 17, - grupy robocze -53 - spotkania zespołu - 4	Realizator - GOPS , UG - liczba niebieskich kart - 33, - grupy robocze - 79 - spotkania zespołu - 4
	Wsparcie asystenta rodziny	Realizator - GOPS - liczba asystentów - 1 - liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny – 10 w tym 21 dzieci	Realizator - GOPS - liczba asystentów - 1 - liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny – 9 w tym 17 dzieci	Realizator - GOPS - liczba asystentów - 1 - liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny – 7 w tym 14 dzieci
	Wyrównywanie szans edukacyjnych przez pomoc materialną dla młodzieży szkolnej (stypendia, dofinansowanie udziału w ofercie kulturalnej oraz wycieczek dydaktycznych)	Realizator - GOPS • liczba stypendiów socjalnych (razem z zasiłkami szkolnymi) – 705 (w tym 2 zasiłki szkolne) wysokość wydatkowanych środków 81.128,00zł środki własne-20.282,00zł., dotacja 81.128,00zł)	Realizator - GOPS • liczba stypendiów socjalnych (razem z zasiłkami szkolnymi) – 699 świadczeń (w tym 15 zasiłków szkolnych) wysokość wydatkowanych środków: - środki własne- 25.970,00zł., - dotacja 103.880,00zł Zasiłki na cele edukacyjne – 5 świadczeń na kwotę 4.000,00zł. - dotacja	Realizator - GOPS • liczba stypendiów socjalnych (razem z zasiłkami szkolnymi) –935 świadczeń (w tym 3 zasiłki szkolne) wysokość wydatkowanych środków: - środki własne-36.157,42 zł., - dotacja 144.629,68 zł
Aktywizacja i integracja osób starszych i niepełnosprawnych	Organizacja wspólnych imprez, uroczystości integracyjnych, np. wigilii dla starszych i samotnych, Dnia Seniora, Dnia Babci i Dziadka	Realizator – GOPS - liczba imprez/uroczystości – 1 wigilia -liczba osób uczestniczących w imprezach/ uroczystościach - około 35 osób Wartość zamówienia – 400zł.	Realizator – GOPS - liczba imprez/uroczystości – 1 wigilia - liczba osób uczestniczących w imprezach/ uroczystościach - około 35 osób Wartość zamówienia – 296,54zł.	Realizator – GOPS Ze względu na pandemię GOPS nie organizował dla osób starszych i samotnych żadnych uroczystości.
Świadczenie pomocy osobom niepełnosprawnym, starszym, przewlekle chorym	Utworzenie punktu poradnictwa, konsultacji i informacji gdzie świadczona byłaby pomoc psychologiczna, prawna, medyczna i geriatryczna	Realizator - GOPS Pomoc psychologiczna i prawna: • zawarto umowy zlecenie 2 •liczba rodzin objętych wsparciem psychologa - 12 •liczba rodzin objętych wsparciem prawnika 82 osoby	Realizator - GOPS Pomoc psychologiczna i prawna: • zawarto umowy zlecenie 2 •liczba rodzin objętych wsparciem psychologa - 17 •liczba rodzin objętych wsparciem prawnika 110 osób.	Realizator - GOPS Pomoc psychologiczna : • zawarto umowy zlecenie – 1 •liczba rodzin objętych psycholog udzielił 48 konsultacji
	Wypłacanie zasiłków stałych, pielęgnacyjnych, świadczeń pielęgnacyjnych oraz zasiłków losowych	Realizator - GOPS • zasiłki stałe – 44 rodziny, wysokość wydatkowanych środków 210.586,00zł (dotacja) • świadczenia pielęgnacyjne – 473 liczba	Realizator - GOPS • zasiłki stałe – 42 rodziny, wysokość wydatkowanych środków 184.418,05zł (dotacja) • świadczenia pielęgnacyjne – 542 liczba	Realizator - GOPS • zasiłki stałe – 38 rodzin, wysokość wydatkowanych środków 186.379,15zł (dotacja) • świadczenia pielęgnacyjne -liczba świadczeń 619

	<p>świadczeń, wysokość wydatkowanych środków 695.295,70 zł (dotacja)</p> <ul style="list-style-type: none"> • zasiłki pielęgnacyjne – 2187 liczba świadczeń, wysokość wydatkowanych środków 346.083,40zł (dotacja) • zasiłki losowe – 1, wysokość wydatkowanych środków 2000 zł (własne) 	<p>świadczeń, wysokość wydatkowanych środków 855.851,90zł (dotacja)</p> <ul style="list-style-type: none"> • zasiłki pielęgnacyjne – 2176 liczba świadczeń, wysokość wydatkowanych środków 410.819,56zł (dotacja) • zasiłki losowe – 6 rodzin, wysokość wydatkowanych środków: <ul style="list-style-type: none"> - własne – 31.000 zł. - zlecone – 14.000 zł. 	<p>-wysokość wydatkowanych środków 1.109.841,70zł (dotacja)</p> <ul style="list-style-type: none"> • zasiłki pielęgnacyjne – 2113 świadczeń, wysokość wydatkowanych środków 453.911,52zł (dotacja) • zasiłki losowe – 2 rodziny, - wysokość wydatkowanych środków: <ul style="list-style-type: none"> - własne – 6.500,00zł.
Świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osobom niepełnosprawnym i samotnym, które ze względu na wiek, chorobę lub inne dysfunkcje wymagają pomocy	- liczba świadczonych usług opiekuńczych – 2.496 - liczba beneficjentów usług opiekuńczych- 9	- liczba świadczonych usług opiekuńczych – 1.972 - liczba beneficjentów usług opiekuńczych- 9	- liczba świadczonych usług opiekuńczych – 1.163 - liczba beneficjentów usług opiekuńczych- 15
Dofinansowanie zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, zajęć rehabilitacyjnych oraz zakupu leków	- liczba świadczeń - 47 - kwota dofinansowania – 4.987,44zł.	- liczba świadczeń - 29 - kwota dofinansowania do zakupu leków - 3.226,72 zł.	- liczba świadczeń - 28 - kwota dofinansowania - 4.263, 00 zł. – środki własne ujęte w zasiłkach celowych.

Źródło: Opracowanie własne.

Zawarte w powyższej tabeli dane obrazują ilościowo realizowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej zadania takie jak: zapewnienia pomocy w formie dożywiania dzieci w szkole, zasiłki celowe, stałe, okresowe, świadczenia opiekuńcze, stypendia socjalne oraz stałe poradnictwo psychologiczne dla Mieszkańców Gminy. W porównaniu do roku 2018 i 2019 wydatki na te świadczenia w 2019 roku uległy obniżeniu w związku z poprawą poziomu życia Mieszkańców Gminy Wolanów, wyrażoną w szczególności poziomem ich dochodów. Wyjątek stanowią świadczenia opiekuńcze tj. zasiłek pielęgnacyjny i świadczenie pielęgnacyjne, które znacznie wzrosły, co wiąże się nierozzerwalnie ze starzeniem społeczeństwa. Poprawę sytuacji Mieszkańców Gminy Wolanów wyraźnie pokazuje liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej w ostatnich latach:

- 2015 r. – 361 rodzin tj. 1 276 osób;
- 2016 r. – 324 rodziny tj. 1 198 osób;
- 2017 r. – 263 rodziny tj. 858 osób;
- 2018 r. - 204 rodziny tj. 558 osób;

- 2019 r. – 173 rodziny tj. 462 osoby;
- 2020 r. – 165 rodzin tj. 428 osób⁶.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wolanów na lata 2016–2025 realizowana jest w obszarze pomocy społecznej w szczególności poprzez poniżej wymienione programy:

- Gminny Program Profilaktyki Rozwiązywanie Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii;
- Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Wolanów;
- Gminny program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- Program współpracy Gminy Wolanów z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

5.2. Gminny program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej

Do zadań własnych gminy należy w szczególności opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny. Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji. Natomiast system pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Od 2012r. w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi wydatki.

W 2020 roku Gmina Wolanów poniosła koszty związane z pobytem 12 dzieci w pieczy zastępczej w łącznej wysokości 119.793,26 zł. i w porównaniu do 2018 i 2019 roku uległy zwiększeniu. Wzrost kosztów spowodowany był nie tylko wzrostem liczby dzieci, która w porównaniu do roku 2019 uległa zwiększeniu z 9 na 12, lecz wzrostem kosztów ich utrzymania (10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej, 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej, 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej). W 2020 roku działania na rzecz osób i rodzin wymagających pomocy świadczył Gminny

⁶ Dane GOPS.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Wolanowie. W ramach pracy socjalnej udzielano rodzinom szeroko rozumianego wsparcia w zakresie swoich zadań, a w szczególności pracy socjalnej. Opierając się na założeniach ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej gmina zatrudnia także na umowę o pracę asystenta rodziny. W 2020 roku 7 rodzin zostało objętych opieką asystenta rodziny, w których łącznie przebywała 14 dzieci. Liczba ta w porównaniu do 2019 roku (9 rodzin zostało objętych opieką asystenta, w których łącznie przebywało 17 dzieci) i w 2018 roku (10 rodzin w tym 21 dzieci) uległa zmniejszeniu. Wszystkie rodziny objęte wsparciem asystenta charakteryzowały się bezradnością w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego. W niektórych rodzinach wieloprotymowych zaobserwowano poprawę w ich funkcjonowaniu. Przykładem może być wdrożenie nawyku dbania o higienę osobistą i czystość mieszkania, wdrożenie nawyku realizowania obowiązku szkolnego. Z uwagi na liczne dysfunkcje trwałe zmiany są trudne do osiągnięcia i wymagają dużego nakładu pracy i czasu. Mimo to, zebrane doświadczenia pozwalają pracownikom socjalnym na coraz trafniejsze dobieranie form pomocy do specyfiki rodzin objętych pomocą.

5.3.Gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych

W tabeli poniżej przedstawiono wskaźniki realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wolanów poprzez działania z zakresu Gminnego Programu Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii z lat 2018-2020.

Tabela 19. Cele, kierunki działań i wskaźniki realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wolanów w latach 2018-2020 w zakresie objętym Gminnym Programem Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii

Cele operacyjne	Kierunki działań	Wskaźniki za 2018	Wskaźniki za 2019	Wskaźniki za 2020
Kształtowanie właściwych postaw społecznych	Prowadzenie spotkań z psychologiem,	- liczba spotkań ze specjalistami - 51 - liczba osób uczestniczących w poszczególnych spotkaniach - 76 osób	- liczba spotkań ze specjalistami - 51 - liczba osób uczestniczących w poszczególnych spotkaniach - 58 osób	- liczba spotkań ze specjalistami - 46 - liczba osób uczestniczących w poszczególnych spotkaniach - 98 osób
	Prelekcja warsztaty z policją „Bezpiecznie chce się żyć”, Bezpieczne Ferie, Bezpieczne Wakacje	- liczba spotkań z przedstawicielami służb publicznych 1 - 4 godz. - liczba osób uczestniczących w prelekcji, warsztatach 52 osoby	- liczba spotkań z przedstawicielami służb publicznych 3- 6 godz. - liczba osób uczestniczących w prelekcji, warsztatach 75 osoby	liczba spotkań z przedstawicielami służb publicznych 6 godz. - liczba osób uczestniczących w prelekcji, warsztatach 100 osób. W tym roku ze względu na pandemię nie organizowano akcji

				Bezpieczne Wakacje.
	Udział w kampanii ogólnopolskich Kampania ogólnopolska : „Postaw na rodzinę” i „Przeciw pijanym Kierowcom”	- liczba kampanii 2	- liczba kampanii – 3	liczba kampanii – 3
	Budowanie pozytywnego systemu wartości poprzez organizację warsztatów dla nauczycieli i rodziców	- liczba warsztatów 3	- liczba warsztatów - 4	z powodu ograniczeń związanych z pandemią COVID 19 i nie organizowaliśmy żadnych warsztatów
Promocja kultury	Organizacja konkursów dla dzieci przedszkolnych i szkolnych, młodzieży	- liczba zorganizowanych konkursów 4 - liczba dzieci, młodzieży biorących udział w konkursach 785 uczniów	- liczba zorganizowanych konkursów - 3 - liczba dzieci, młodzieży biorących udział w konkursach 245 uczniów	- liczba zorganizowanych konkursów on-line - 3 - liczba dzieci, młodzieży biorących udział w konkursach 170 uczniów
	Organizowanie spektakli, przedstawień teatralnych dla społeczności w tym spektakle profilaktyczne dla dzieci i młodzieży	- liczba zorganizowanych spektakli, przedstawień - 11	- liczba zorganizowanych spektakli, przedstawień - 4	liczba zorganizowanych przedstawień , koncertów, pokazów filmowych- 4
	Wyrównywanie szans edukacyjnych przez pomoc materialną dla młodzieży szkolnej (dofinansowanie udziału wycieczek dydaktycznych) dofinansowanie do „Zielonych Szkół”	- liczba typów form wsparcia 6 wyjazdów - liczba osób korzystających z poszczególnych form wsparcia 84 uczniów	liczba typów form wsparcia – 6 wyjazdów - liczba osób korzystających z poszczególnych form wsparcia 20 uczniów	ze względu na ograniczenia związane z pandemią COVID 19 nie organizowano żadnych wyjazdów.
	Pomoc terapeutyczna dla grup wsparcia i innych zainteresowanych osób. Praca Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	97 porad dla 89 osób 82 osoby zaproszono	109 porad dla 58 osób 73 osoby zaproszono	209 porad dla 58 osób 116 osób zaproszono
	Tworzenie grup wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych. Zorganizowanie turnusu rehabilitacyjnego dla 2 grup wsparcia.	- liczba utworzonych grup wsparcia 2 20 osób w tym 5 dzieci	- liczba utworzonych grup wsparcia 2 20 osób w tym 8 dzieci	liczba utworzonych grup wsparcia 2 : grupa wsparcia dla osób uzależnionych i grupa wsparcia dla współuzależnionych - 20 osób
	Organizacja pikników rodzinnych	- liczba zorganizowanych pikników rodzinnych 6	- liczba zorganizowanych pikników rodzinnych 7	ze względu na ograniczenia związane z pandemią COVID 19 nie organizowano pikników rodzinnych

Wychowanie zdrowotne	Organizacja akcji profilaktycznych w tym konkursów i akcji plakatowych oraz propagowanie zdrowego stylu życia Kampania lokalna „ Z dala od alkoholu ” w PSP Bieniędźzice	- liczba akcji profilaktycznych, plakatowych 1	- liczba akcji profilaktycznych, plakatowych 1	- liczba akcji profilaktycznych, połączonych z pobieraniem krwi przez Radomskie Centrum Krwiodawstwa 3
Aktywizacja i integracja osób starszych i niepełnosprawnych	Organizacja wspólnych imprez, uroczystości integracyjnych, np. wigilii dla starszych i samotnych oraz uzależnionych i współzależnionych	- liczba imprez 1 - liczba osób uczestniczących w uroczystościach integracyjnych 79 osób	- liczba imprez 1 - liczba osób uczestniczących w uroczystościach integracyjnych 53 osoby	ze względu na ograniczenia związane z pandemią COVID 19 nie organizowano żadnych imprez
	Organizacja wycieczek, wyjazdów integracyjnych Trzeźwościowa Pielgrzymka do Częstochowy Trzeźwościowy Rajd Rowerowy	- liczba zorganizowanych wyjazdów 1- 53 osoby 1 - 89 osób	liczba zorganizowanych wyjazdów 1- 50 osób 1 - 78 osób	ze względu na ograniczenia związane z pandemią COVID 19 nie organizowano żadnych wyjazdów

Źródło: Opracowanie własne.

Jak widać z danych zamieszczonych w powyższej tabeli w 2020 r. nie organizowano wydarzeń w większych grupach ze względu na ograniczenia związane z pandemią COVID 19. Z drugiej strony czas pandemii sprzyjał wzrostowi liczby osób podejrzanych o picie niebezpieczne lub uzależnienie od alkoholu.

5.4. Program współpracy Gminy Wolanów z organizacjami pozarządowymi

Program współpracy Gminy Wolanów z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2020 został przyjęty uchwałą nr XV/101/2019 Rady Gminy Wolanów z dnia 28 listopada 2019 r. Celem głównym programu było zapewnienie efektywnego wykonywania zadań Gminy, wynikających z przepisów prawa, poprzez włączenie organizacji pozarządowych w ich realizację oraz budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy samorządem gminnym a organizacjami pozarządowymi.

Cel główny Programu realizowany był poprzez realizację celów szczegółowych zawartych w Programie:

- ożywianie społecznej aktywności Mieszkańców, w tym działalności wolontariackiej,
- poprawa dostępności Mieszkańców Gminy do informacji publicznej i o działalności sektora pozarządowego,
- poprawa jakości życia, poprzez pełniejsze zaspakajanie potrzeb Mieszkańców Gminy,
- integracja podmiotów realizujących zadania publiczne,

- prezentacja dorobku podmiotów działalności pożytku publicznego i promowanie ich osiągnięć,
- wzmocnienie potencjału organizacji pozarządowych,
- tworzenie warunków i zachęt do rozwoju już istniejących oraz powstawania nowych organizacji pozarządowych,
- stworzenie warunków do zwiększenia aktywności społecznej Mieszkańców Gminy,
- zwiększenie udziału mieszkańców Gminy w rozwiązywaniu lokalnych problemów,
- promowanie postaw obywatelskich i prospołecznych.

Współpraca Gminy z organizacjami pozarządowymi realizowana była w oparciu o zasadę pomocniczości, jawności, efektywności, uczciwej konkurencji, partnerstwa i suwerenności stron, a także legalności.

W 2020 roku Gmina Wolanów wspierała zadania realizowane przez organizacje pozarządowe i podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie. Wsparcie Gminy dotyczyło dofinansowania realizacji zadań pożytku publicznego, mieszczących się w katalogu zadań własnych gminy.

Podstawą formalną współpracy Gminy Wolanów z organizacjami pożytku publicznego było zlecenie realizacji zadań organizacjom pozarządowym poprzez wsparcie wykonania zadań publicznych, wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie ich realizacji. W 2020 roku przedmiotem współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi były głównie zadania realizowane w zakresie kultury fizycznej i sportu oraz dziedzictwa kulturowego w zakresie upowszechniania i rozwoju kultury ludowej.

W 2020 roku zostały ogłoszone dwa otwarte konkursy ofert na realizację zadań w zakresie:

1. wspierania i upowszechnianie kultury fizycznej - zadanie z zakresu kultury fizycznej - organizacja i prowadzenie programów szkolenia sportowego dzieci i młodzieży oraz uczestnictwo w zorganizowanej rywalizacji sportowej w zakresie piłki nożnej i siatkowej;
2. kultura i ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego na realizację zadań w zakresie rozwijania wśród ludności, a w szczególności wśród dzieci i młodzieży świadomości kultury i tradycji regionalnej.

Wzorem lat ubiegłych zadania w głównej mierze miały obejmować swym zakresem jak największą liczbę Mieszkańców Gminy Wolanów. Szczegółowe przedsięwzięcia zawarte

w projektach mogły być realizowane w formach zapewniających ich najwyższą skuteczność. Na realizację zadań w poszczególnych obszarach konkursu przeznaczono:

- w obszarze wspierania i upowszechniania kultury fizycznej – 110 000 zł
- w obszarze kultury, sztuki, ochrony dóbr i dziedzictwa narodowego – 20 000 zł,

W wyniku rozstrzygnięcia konkursu ogłoszonego 22 stycznia 2020 roku w obszarze upowszechniania kultury fizycznej i sportu: organizacja i prowadzenie programów szkolenia sportowego dzieci i młodzieży oraz uczestnictwo w zorganizowanej rywalizacji sportowej w zakresie piłki nożnej i siatkowej dotację na realizację zadania otrzymał Gminny Klub Sportowy „JAGUAR” w Wolanowie, z którym została zawarta umowa i przyznana kwota dotacji w wysokości 110.000 zł

W wyniku rozstrzygnięcia konkursu ogłoszonego 18 marca 2020 roku w obszarze kultura i ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego w zakresie wspieranie i upowszechnianie kultury ludowej wśród dzieci i młodzieży dotację na realizację zadania otrzymało: Stowarzyszenie Miłośników Zespołu Ludowego „Wolnianki”, z którym została zawarta umowa i przyznana kwota dotacji na zadanie w wysokości 20.000 zł. Wielkość środków przeznaczonych na realizację programu uległa zmianie w stosunku do 2019 r. w którym na realizację zadań w tym zakresie wydatkowano kwotę 30.000,00 zł. Z uwagi na stan epidemii nie został ogłoszony planowany konkurs na realizację zadań w tym obszarze wśród dorosłych.

Realizacja Programu współpracy daje podstawę do wnioskowania, iż przyczynia się on do większej aktywności społecznej organizacji pozarządowych. Aktywność i rozwój organizacji pozarządowych w dużej mierze zależały od działań i wsparcia samorządu Gminy. Aktywizacja Mieszkańców poprzez działalność stowarzyszeń sprzyjała rozwojowi Gminy, a Gmina zyskała cennych partnerów do realizacji zadań statutowych poprzez włączenie lokalnych społeczności. Dzięki kontynuowanej współpracy z organizacjami i dofinansowaniu przez Gminę realizowanych przez organizacje zadań publicznych, budowane jest partnerstwo pomiędzy administracją publiczną i organizacjami pożytku publicznego.

Współpraca Gminy Wolanów z organizacjami pozarządowymi w 2020 roku opierała się również na wsparciu działań organizacji od strony merytorycznej tj. pomocy w przygotowaniu i rozliczeniu wniosków grantowych. Wsparcie merytoryczne otrzymały:

- Stowarzyszenie „Razem dla Rozwoju” z Bieniędzic,
- Koło Gospodyń Wiejskich Kolonia Wawrzyszów,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Bieniędzicach,

- Koło Gospodyń Wiejskich w Chruślicach,
- a także Ochotnicze Straże Pożarne w Strzałkowie, Mniszku, Jarosławicach i Młodocinie Większym.

Ponadto Gmina Wolanów współpracuje i jest członkiem organizacji społecznych na wielu płaszczyznach związanych z rozwojem regionu oraz wspieraniem działań na rzecz różnych środowisk m.in. Związek Gmin Radomka, Lokalna Grupa Działania „Razem dla Radomki”, Stowarzyszenie Radomskiego Obszaru Funkcjonalnego, Stowarzyszenie Jednostek Samorządu Terytorialnego na rzecz budowy drogi ekspresowej S12.

VI. Stan realizacji zadań oświatowych

W roku 2020 w Gminie Wolanów funkcjonowały: cztery szkoły podstawowe i dwa przedszkola. Od 1 września 2020 r. do przedszkoli uczęszcza 252 dzieci, w tym:

- do Samorządowego Publicznego Przedszkole w Wolanowie – 212 dzieci,
- do Samorządowego Publicznego Przedszkole w Sławnie – 40 dzieci.

W wyniku rekrutacji w roku szkolnym 2020/2021 na 77 wolnych miejsc (148 dzieci potwierdziło kontynuację) wpłynęło 72 wnioski o przyjęcie dziecka do przedszkola.

W 2019 r. do przedszkola w Wolanowie uczęszczało 223 dzieci - 175 miejsc w 7 oddziałach w przedszkolu oraz 50 miejsc w 2 oddziałach w Publicznej Szkole Podstawowej w Wolanowie.

Przedszkola czynne są od godz. 7.00 do godz. 17.00 od poniedziałku do piątku. Zapewniają bezpłatne nauczanie, wychowanie i opiekę w ramach podstawy programowej od godz. 7.00 do godz. 12.00. Zajęcia wykraczające poza czas przeznaczony na bezpłatne nauczanie, wychowanie i opiekę są finansowane przez rodziców. Zgodnie z uchwałą Rady Gminy Nr XXXV/185/13 z dnia 28 października 2013 r. w sprawie określenia czasu bezpłatnego nauczania, wychowania i opieki oraz ustalenia opłat za niektóre świadczenia udzielane przez przedszkole publiczne, dla których organem prowadzącym jest Gmina Wolanów, opłata za jedną godzinę tych zajęć wynosi 1 zł. Przedszkole zapewnia odpłatne wyżywienia dla wychowanków przedszkola. Opłata za korzystanie z wyżywienia została ustalona przez dyrektora przedszkola w porozumieniu z organem prowadzącym wynosi 7.00 zł dziennie.

W roku szkolnym 2019/2020 liczba uczniów w szkołach ogółem wynosiła **898**, w tym **62** w oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych. W roku szkolnym 2020/2021 liczba uczniów w szkołach ogółem zwiększyła się o **24** i wynosiła **922**, w tym **81**

w oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych. Większa liczba dzieci w oddziałach przedszkolnych wynika z większej liczebności dzieci (sześciolatków) w roczniku 2014 – 118 dzieci. Natomiast liczba dzieci, która w 2019/2020 jako sześciolatki miały obowiązek odbyć roczne przygotowanie przedszkolne (tj. rocznik 2013) wynosiła 112.

W placówkach szkolnych zatrudnionych jest 120 nauczycieli w pełnym wymiarze czasu pracy i 29 nauczycieli w niepełnym wymiarze co stanowi ogółem 131,16 etatu przeliczeniowego oraz 47 pracowników obsługi i administracji co stanowi 44,50 etatów przeliczeniowych, w tym :

- **w szkołach podstawowych** zatrudnionych jest 89 nauczycieli w pełnym wymiarze czasu pracy i 25 nauczycieli w niepełnym wymiarze co stanowi ogółem 98,82 etatu przeliczeniowego oraz 33 pracowników obsługi i administracji co stanowi 30,50 etatu przeliczeniowego,
- **w oddziałach przedszkolnych** przy szkołach podstawowych zatrudnionych jest 7 nauczycieli w pełnym wymiarze czasu pracy, w tym 1 nauczyciel na długotrwałym zwolnieniu lekarski,
- **w przedszkolach** zatrudnionych jest 24 nauczycieli w pełnym wymiarze i 4 nauczycieli w niepełnym wymiarze co stanowi ogółem 25,34 etatu oraz 14 pracowników obsługi i administracji w pełnym wymiarze czasu pracy.

W placówkach szkolnych zatrudnionych jest:

	2019/2020	2020/2021
Ogółem zatrudnionych nauczycieli, co stanowi etatów przeliczeniowych	150 nauczycieli 128,97 etatów	140 nauczycieli 131,16 etatu
Liczba nauczycieli w pełnym wymiarze czasu pracy, co stanowi etatów przeliczeniowych	114 nauczycieli, 114 etatów	120 nauczycieli 120 etatów
Liczba nauczycieli w niepełnym wymiarze czasu pracy, co stanowi etatów przeliczeniowych	36 nauczycieli 14,97 etatów	29 nauczycieli 11,16 etatu
Liczba pracowników obsługi i administracji, co stanowi etatów przeliczeniowych	47 pracowników 44 etaty	47 pracowników 44,50 etatu

W szkołach podstawowych ogółem zatrudnionych jest:

	2019/2020	2020/2021
Ogółem zatrudnionych nauczycieli, co stanowi etatów przeliczeniowych	115 nauczycieli, 97,16 etatów	114 nauczycieli 98,82 etatu
Liczba nauczycieli w pełnym wymiarze czasu pracy, co stanowi etatów przeliczeniowych	85 nauczycieli 85 etatów	89 nauczycieli 89 etatów
Liczba nauczycieli w niepełnym wymiarze czasu pracy,	30 nauczycieli	25 nauczycieli

co stanowi etatów przeliczeniowych	12,16 etatów	9,82 etatu
Liczba pracowników obsługi i administracji, co stanowi etatów przeliczeniowych	34 pracowników 31,6 etatów	33 pracowników 30,50 etatów

W oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych zatrudnionych jest 7 nauczycieli w pełnym wymiarze czasu pracy w tym 1 nauczyciel na długotrwałym zwolnieniu lekarskim.

W poprzednim roku szkolnym zatrudnionych było 6 nauczycieli, co stanowiło 5,77 etatu przeliczeniowego, w tym: 5 nauczycieli w pełnym wymiarze czasu pracy i 1 nauczyciel w niepełnym wymiarze, co stanowiło 0,77 etatu przeliczeniowego.

W przedszkolach ogółem zatrudnionych jest:

	2019/2020	2020/2021
Ogółem zatrudnionych nauczycieli, co stanowi etatów przeliczeniowych	29 nauczycieli, 26,04 etatów	28 nauczycieli 25,34 etatu
Liczba nauczycieli w pełnym wymiarze czasu pracy, co stanowi etatów przeliczeniowych	24 nauczycieli, 24 etatów	24 nauczycieli 24 etatu
Liczba nauczycieli w niepełnym wymiarze czasu pracy, co stanowi etatów przeliczeniowych	5 nauczycieli 2,04 etatu	4 nauczycieli 1,34 etatu
Liczba pracowników obsługi i administracji, co stanowi etatów przeliczeniowych	13 pracowników 12,4 etat	14 pracowników 14 etatów

Urząd Gminy Wolanów dokonuje wypłat pomocy zdrowotnej dla nauczycieli w tym również nauczycieli emerytowanych. W 2020 roku plan wydatków na ten cel wyniósł 18.535,00 zł, faktycznie wydatki wyniosły 13.400,00 zł, tj. 72,30% planu.

Stan techniczny i funkcjonalność budynków oświatowych oraz urządzeń sportowo-rekreacyjnych podlega ciągłej modernizacji. Dzięki tym działaniom baza lokalowa spełniała określone standardy i normy użytkowe. Rok 2020 przyniósł inwestycje w infrastrukturę oświatową na kwotę 652.789,00 zł. Do których należy zaliczyć:

- Modernizacja instalacji centralnego ogrzewania wraz z wymianą źródła ciepła w Publicznej Szkole Podstawowej w Bieniędzcach – 333.915,00 zł,
- Modernizacja instalacji elektrycznej w starej części budynku PSP Sławno – 318.874,00 zł,
- Budowa i przebudowa zjazdów do działek gminnych w Sławnie oraz utwardzenie placu przy PSP w Sławnie (działki nr 74,76/9 i 76/4) za kwotę 316.724,57 zł.

Na finansowanie zadań bieżących w zakresie oświaty w 2020 roku wydatkowano kwotę 15.214.692,85 zł, co stanowi 94,21 % planu rocznego oraz 33,49 % wydatków wykonanych ogółem i 36,42 % wykonanych wydatków bieżących.

Zadania oświatowe są realizowane przez samorząd, a wydatki ogółem (bieżące i majątkowe) na oświatę są drugą co do wielkości pozycją wydatków budżetu Gminy.

W porównaniu do roku ubiegłego wysokość wydatków bieżących na oświatę wzrosła o kwotę 532.094,07 zł, zaś w porównaniu do roku 2018 o 1 642 647,67 zł.

Planowana subwencja oświatowa na 2020 r. pokryła 59,34 % planowanych wydatków bieżących Gminy na oświatę i wychowanie, natomiast pozostałe 40,66 % pokrywa Gmina ze środków własnych oraz dotacji celowych na dofinansowanie zadań własnych.

Wydatki bieżące poniesione na finansowanie szkół w 2020 r. wyniosły 11.459.188,62 zł (o 2.019.651,93 zł więcej w porównaniu do 2019 r.),

w tym:

- PSP Bieniędzice -1.622.487,07 zł (o 181.954,41 zł więcej w porównaniu do 2019 r.),
- PSP Mniszek - 2.260.148,79 zł (o 321.159,62 zł więcej w porównaniu do 2019 r.),
- PSP Sławno - 2.400.042,81 zł (o 420.797,34 zł więcej w porównaniu do 2019 r.),
- PSP Wolanów - 5.176.509,95 zł. (o 1.095.740,56 zł. więcej w porównaniu do 2019 r.).

Na finansowanie samorządowych przedszkoli w 2020 r. wydatkowano kwotę - 2.584.257,42 zł. (o 105.950,76 zł. więcej w stosunku do 2019 r.) w tym:

- SPP Sławno – 533.740,11 zł. (o 18.126,31 zł. więcej w stosunku do 2019 r.)
- SPP Wolanów – 2.050.517,31 zł. (o 87.824,45 zł. więcej w stosunku do 2019 r.)

Wydatki na opłaty za pobyt dzieci z naszej gminy w przedszkolach publicznych i niepublicznych na terenie innych gmin wyniosły 113.943,54 zł. (o 14.695,93 zł. więcej do 2019 r.).

Koszt utrzymania oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych wynosił 424.429,12 zł. (o 53.187,12 zł. więcej niż w 2019 r.)

Na dowóz dzieci do szkół w 2020 r. wydatkowano kwotę - 263.545,23 zł (o 297.062,76 zł mniej niż w 2019 r.). Środki wykorzystano na :

- dowóz dzieci do szkół – od 1 września - 752 dzieci – 179.120,16 zł (o 262.764,81 zł. mniej niż w 2019 r).
- zwrot kosztów dowozu dzieci niepełnosprawnych do placówek szkolnych przez rodziców ogółem - 11 dzieci wydatkowano -39.900,81 zł.
- dowóz dzieci niepełnosprawnych do placówek szkolnych w Radomiu – wydatkowano 44.524,26 zł.

Na doksztalcanie i doskonalenie zawodowe nauczycieli we wszystkich placówkach oświatowych w 2020 roku wydatkowano kwotę 21.790,00 zł. (o 20.603,10 zł mniej do

2019 r.) Środki zostały wykorzystane na szkolenia Rad Pedagogicznych, indywidualne kursy i szkolenia nauczycieli oraz dopłaty do czesnego dla studiujących nauczycieli.

Na zapewnienie uczniom prawa do bezpłatnego dostępu do podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych w 2020 roku wydatkowano kwotę – 89.223,53 zł.

Na pozostałą działalność w 2020 roku zaplanowano kwotę - 209.850,00 zł, a wydatkowano kwotę – 200.284,98 zł, z tego:

- 26.436,00 zł, z przeznaczeniem na dofinansowanie sportu w szkole a w szczególności na przewóz uczniów na zawody sportowe i zakup sprzętu sportowego,
- 173.848,98 zł, - na zakup komputerów Zdalna Szkoła i Zdalna Szkołą +.

Na realizację Rządowego Programu „Posiłek w szkole i w domu” w 2020 roku wydatkowano kwotę 41.830,41 zł. Środki wykorzystano na zakup wyposażenia i poprawę standardu obecnie funkcjonującej stołówki szkolnej.

W okresie sprawozdawczym podejmowano działania na rzecz poprawy wyposażenia szkół, Gmina Wolanów otrzymała na ten cel następujące bezzwrotne środki:

- 75.000,00 zł - dofinansowanie wyposażenia w pomoce dydaktyczne niezbędne do realizacji podstawy programowej z przedmiotów przyrodniczych w publicznych szkołach podstawowych (subwencja MEN),
- 80.000,00 zł - dofinansowanie wyposażenia publicznych szkół i placówek prowadzonych (dotowanych) przez jednostki samorządu terytorialnego w zakresie pomieszczeń do nauki w nowo wybudowanych budynkach (subwencja MEN).

VII. Realizacja uchwał Rady Gminy

Rada Gminy Wolanów podczas obrad

Stosownie do art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym - Wójt Gminy jest organem wykonawczym Gminy, do którego zadań należy m.in. wykonywanie Uchwał Rady Gminy.

Realizując obowiązki nałożone przepisami ustawy samorządowej Wójt Gminy przy pomocy Urzędu Gminy realizował uchwały podjęte przez Radę Gminy w 2020 roku w sposób określony uchwałami. Rada Gminy w roku 2020 obradowała na dwunastu sesjach zwyczajnych podejmując pięćdziesiąt uchwał. Z częstotliwością comiesięczną podejmowane były zmiany w uchwale budżetowej na 2020 rok.

Uchwała Nr XIX/131/2020 Rada Gminy Wolanów nadała imię Jana Pawła II Publicznej Szkole Podstawowej w Wolanowie, którą podjęto w dniu 17 marca 2020 roku. Na tej samej sesji podjęta została istotna Uchwała Nr XIX/132/2020 Rady Gminy Wolanów w sprawie połączenia Publicznej Szkoły Podstawowej im. Królowej Jadwigi w Sławnie i Samorządowego Publicznego Przedszkola w Sławnie w Zespół Szkolno-Przedszkolny w Sławnie.

W maju podjęta została uchwała w sprawie wyrażenia zgody na nabycie nieruchomości położonej w miejscowości Sławno w celu zaspokojenia zbiorowych potrzeb wspólnoty samorządowej – powiększenie kompleksu szkolnego.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 pkt 4 a ustawy o samorządzie gminnym w lipcu Rada Gminy Wolanów na sesji absolutoryjnej rozpatrywała raport o stanie gminy oraz podjęła uchwałę w sprawie udzielenia Wójtowi Gminy wotum zaufania oraz jednomyślnie udzieliła Wójtowi Gminy absolutorium z tytułu wykonania budżetu za 2019 rok.

Celem realizacji zadań własnych gminy podjęte zostały w dniu 30 listopada trzy ważne uchwały, a mianowicie:

- Uchwała Nr XXVII/181/2020 Rady Gminy Wolanów w sprawie wyrażenia zgody na nabycie nieruchomości położonej w obrębie Wolanów, oznaczonej jako działka ewidencyjna nr 14,

- Uchwała nr XXVII/182/2020 Rady Gminy Wolanów w sprawie wyrażenia zgody na nabycie nieruchomości położonej w obrębie Wolanów, oznaczonej jako działka ewidencyjna nr 15,

- Uchwała Nr XXVII/183/2020 Rady Gminy Wolanów w sprawie wyrażenia zgody na nabycie nieruchomości położonej w obrębie Sławno, oznaczonej jako działki ewidencyjne nr 123/2 i 123/4.

W związku z epidemią koronawirusa w ubiegłym roku Rada Gminy Wolanów dwukrotnie tj. w maju i listopadzie podjęła uchwałę Nr XX/134/2020 oraz uchwałę Nr XXVII/185/2020 zwalniając od podatku od nieruchomości grunty oraz budynki i budowle wykorzystywane tylko i wyłącznie do prowadzenia działalności gospodarczej przez przedsiębiorców w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 roku – prawo przedsiębiorców, których dotyczy zakaz prowadzenia działalności, związany ze skutkami epidemii COVID-19, zgodnie z § 29 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 października 2020 roku w sprawie ustanowienia określonych ograniczeń, nakazów i zakazów w związku z wystąpieniem stanu epidemii (Dz. U. z 2020r., poz. 1758).

Ww. działalności zwolnione były z przedmiotowego podatku za okres kwiecień, maj, czerwiec oraz październik, listopad, grudzień 2020 roku, co stanowiło pomoc de minimis dla Przedsiębiorców.

W dniu 14 grudnia 2020 roku Rada Gminy Wolanów uchwaliła akt prawa miejscowego przyjmując Uchwałę Nr XXVIII/188/2020 w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Wolanów.

Z uwagi na pandemię COVID-19 Rada Gminy Wolanów nie zwiększyła podatków na 2021 rok, stawki pozostały na poziomie 2020 roku.

W dniu 30 grudnia przyjęta została Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Wolanów na lata 2021 – 2029 oraz Uchwała Budżetowa na 2021 rok.

Podjęte przez Radę Gminy uchwały Wójt Gminy zgodnie z art. 90 ust. 1 i 2 ustawy o samorządzie gminnym przekazał w nieprzekraczalnym terminie 7 dni do organów nadzoru, jakimi są w zakresie zgodności z prawem – Wojewoda Mazowiecki, natomiast w zakresie spraw finansowych – Regionalna Izba Obrachunkowa.

Zgodnie z art. 7 ust 1 pkt 1 ustawy o dostępie do informacji publicznej, wszystkie uchwały opublikowane zostały w Biuletynie Informacji Publicznej, zaś uchwały stanowiące akty prawa miejscowego w Dzienniku Urzędowym Województwa Mazowieckiego.

W podjętych przez Radę Gminy uchwałach organy nadzoru nie dopatrzyły się żadnych nieprawidłowości, potwierdzając tym samym fakt, że uchwały są zgodne z obowiązującymi przepisami prawa i nie naruszają właściwego gospodarowania finansami publicznymi.

Nie zaszła również potrzeba wydawania przez organ nadzoru jakim jest Wojewoda Mazowiecki zarządzeń zastępczych w trybie art. 98a ust. 1 i 2 ustawy samorządowej.

Wszystkie uchwały zostały przez organ wykonawczy Gminy wykonane z zachowaniem procedur i terminów określonych uchwałami i przepisami prawa.

VIII. Ważniejsze wydarzenia kulturalne w 2019 r.

Z dniem 1 stycznia 2020 r. decyzją Rady Gminy nastąpiło połączenie dwóch gminnych instytucji kultury w jedną - Gminne Centrum Kultury i Biblioteka. Niestety pierwszy rok działalności nowej instytucji przypadł na czas pandemia COVID-19, która praktycznie wyzerowała działania instytucji nie tylko lokalnej, ale również w skali kraju i międzynarodowej. Niemniej jednak w każdym sprzyjającym momencie podejmowane były działania mające na celu prowadzenie działalności kulturalnej ważniejsze z nich zostały opisane poniżej.

8.1. Obchody rocznicy nadania herbu Gminy Wolanów i imienin patronki

Święta Dorota jest obecna w wielu aspektach gminnego życia – jest patronką parafii, a od 2018r. jej wizerunek zdobi gminne insygnia takie jak herb i flaga. Dzień patronalny w związku z tym stał się lokalnym świętem.

W 2020r. Gminne Centrum Kultury i Biblioteka w Wolanowie kontynuowały coroczną tradycję świętowania tego dnia. W ramach przygotowanego wydarzenia kulturalnego, na sali widowiskowej został przygotowany koncert, na którym specjalnie dla Pań Dorot zaprezentowane zostały znane i lubiane przeboje. Na wydarzenie zostały zaproszone imienniczki patronki – Doroty, które w prezencie otrzymały kwiaty, a także życzenia od Wójta Gminy Wolanów i Dyrektora Gminnego Centrum Kultury i Biblioteki

w Wolanowie.

8.2. Letnia Scena Wolanowa

Od marca do połowy lipca 2020r. placówki kultury zostały zamknięte, zaraz po zezwoleniu na działalność plenerową podjęto decyzję o organizacji serii letnich koncertów dla Mieszkańców. Na terenie PSP w Wolanowie stanęła letnia scena. W ramach projektu odbyły się trzy koncerty w tym jeden połączony z ogólnopolską akcją – Narodowe Czytanie, a także pilotażowe Kino Letnie pod gwiazdami.

Proponowane Mieszkańcom koncerty oprócz upragnionej rozrywki miały rozwijać ich gusta i pokazywać nowe możliwości kulturalne. Dlatego też, podczas wyżej wymienionych wydarzeń gościliśmy Alberto Amati – Włocha, który wykonał dla zgromadzonej publiczności muzykę włoską, zarówno tę lekką jak i ambitną. Kolejnymi artystami obecnymi na letnich koncertach była Kapela Karpati – finaliści programu „Mam Talent”. Podczas swojego występu przedstawili muzykę góralską i bałkańską, a także motywy polskiego folklu. Ostatnim zorganizowanym koncertem połączonym z akcją Narodowego Czytania, był występ zespołu „Chłopcy Kontra Basia” – finalistów Must Be The Music Polsat. Prezentowana muzyka zakrawała zarówno o polski folk, jazz jak i poezję śpiewaną. Wysoki poziom prezentowanego

wydarzenia, zaskoczył nawet samych organizatorów. Najlepszym wyznacznikiem jakości prezentowanych treści były zorganizowane grupy publiczności spoza gminy.

We wrześniu pilotażowo zostało zorganizowane „Kino Letnie pod gwiazdami”. W ramach tego projektu na scenie został ustawiony olbrzymi ekran, na którym odbywała się projekcja filmu „Narodziny Gwiazdy” z Lady Gagą w roli głównej. Propozycja ta przypadła Mieszkańcom do gustu, niestety została brutalnie przerwana przez gwałtowną nawałnicę i burzę z gradem.

8.3. Ambasada świętego Mikołaja

W październiku 2020 r. w związku z kolejną falą epidemii zostały wprowadzone nowe ograniczenia dla instytucji kultury. Radząc sobie z tą trudną sytuacją Gminne Centrum Kultury i Biblioteka w Wolanowie na zbliżające się święta Bożego Narodzenia – przygotowało niezwykle film „Ambasada Świętego Mikołaja”. Na Sali widowiskowej została przygotowana specjalna dekoracja imitująca mieszkanie głównego bohatera, został stworzony sztuczny kominek, a cała instytucja jak i teren przed nią zostały „świętecznie przybrane” w różnego rodzaju lampki.

W filmie wystąpił jeden z aktorów radomskiego teatru – Wojciech Ługowski, a w rolę prowadzącego rozmowę wcielił się dyrektor GCKiB. Całość przygotowanego wywiadu ze „Świętym Mikołajem” okazała się hitem. W serwisie społecznościowym „Facebook” jak i na platformie „YouTube”, łącznie film obejrzało blisko 20 000 osób. Była to niewątpliwie sympatyczna reklama Gminy Wolanów.

Mimo ograniczenia działalności instytucji kultury GCKiB w Wolanowie były aktywne w taki sposób jaki w danej chwili był możliwy. Między innymi Pracownicy GCKiB z pomocą KSM w Wolanowie dbali o miejsca pamięci w naszej Gminie - sprząkali cmentarz w Chruślicach przed dniem wszystkich świętych.

Rok 2020 był niezwykle trudny dla instytucji kultury. Ograniczenia wynikające z epidemii COVID 19 nie sprzyjały pracy. Mimo to Gminne Centrum Kultury i Biblioteka w Wolanowie przygotowało kilka większych i mniejszych imprez. Dni zamknięcia dla Mieszkańców nie były jednak stracone – w pierwszych dniach epidemii Pracownicy GCKiB brali udział w akcji szycia i dystrybucji maseczek ochronnych dla Mieszkańców gminy, czas ten został również wykorzystany na remont placówki.

IX. Współpraca z innymi społecznościami samorządowymi

Poniżej wymieniono stowarzyszenia, w których Gmina Wolanów współpracuje na różnych płaszczyznach z innymi jednostkami samorządu terytorialnego.

Związek Gmin Radomka powstały w 1997 roku, zrzesza 6 gmin: Przysucha, Wieniawa, Wolanów, Przytyk, Zakrzew, Jedlińsk. Zadaniem Związku jest wspólne wykonywanie zadań publicznych w zakresie ochrony środowiska a w szczególności: opracowanie i realizacja programu retencji rzeki Radomki i jej dopływów; ochrona różnorodności fauny i flory; podejmowanie wspólnych przedsięwzięć z zakresu usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych oraz zanieczyszczeń stałych; tworzenie warunków do rozwoju turystyki. Od 2004 r. co roku Związek organizuje Gwieździsty Zlot Rowerowy, z metą nad Zalewem w Domaniowie, w którym uczestniczą grupy szkolne z jego terenu. W 2020 r. ze względu na epidemię COVID 19 zlot nie odbył się.

Stowarzyszenie Jednostek Samorządu Terytorialnego Na Rzecz Budowy Drogi Ekspresowej S 12 zostało zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym w dniu 25 października 2006 roku. Prezesem Stowarzyszenia jest Prezydent Miasta Radomia. Stowarzyszenie zrzesza jednostki samorządu terytorialnego z województwa mazowieckiego, łódzkiego i lubelskiego, tj. Gminę Miasta Radomia, Miasto Pionki, Powiat Zwoleń, Gminę Zwoleń, Gminę Opoczno, Gminę Przysucha, Gminę Wieniawa, Gminę Gózd, Gminę Gielniów, Gminę Wolanów, Gminę Orońsko. Głównymi celami Stowarzyszenia są: wspieranie idei samorządu terytorialnego oraz obrona wspólnych interesów podmiotów będących członkami stowarzyszenia; inicjowanie, propagowanie, przygotowanie i realizacja na terenie zrzeszonych w stowarzyszeniu jednostek samorządu terytorialnego wspólnych przedsięwzięć służących rozwojowi współpracy samorządów na rzecz budowy trasy ekspresowej S12; koordynowanie i wspieranie współpracy na rzecz budowy trasy S12, realizacja innych przedsięwzięć promujących budowę trasy ekspresowej S12.

Stowarzyszenie Radomskiego Obszaru Funkcjonalnego jest samorządnym stowarzyszeniem gmin i powiatu powstałym w roku 2016, powołanym w celu wspierania idei samorządności lokalnej, ochrony wspólnych interesów, wymiany doświadczeń, promocji osiągnięć oraz koordynacji wspólnych przedsięwzięć i inwestycji, a także w celu pozyskiwania środków pomocowych skierowanych na rozwój obszarów miejskich oraz zwiększenia zaangażowania miast i ich obszarów funkcjonalnych w zarządzaniu środkami strukturalnymi UE w ramach perspektywy finansowej 2014-2020. Stowarzyszenie ROF

swoim zasięgiem obejmuje łącznie 16 jednostek samorządu terytorialnego: miasto na prawach powiatu – Radom - miasto rdzeniowe ROF pełniące funkcję koordynatora projektu, powiat radomski, gminę miejską i wiejską Pionki, gminy miejsko-wiejskie Iłża i Skaryszew oraz gminy wiejskie Gózd, Jastrzębia, Jedlińsk, Jedlnia-Letnisko, Kowala, Pionki, Przytyk, Wierzbica, Wolanów, Zakrzew, Orońsko.

W roku 2020 nie były realizowane żadne przedsięwzięcia w ramach działalności dwóch w/w stowarzyszeń, a rok 2020 był rokiem bezskładkowym.

Aktywnie natomiast działało Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania "Razem dla Radomki" (LGD), która jest organizacją pozarządową działającą na rzecz rozwoju obszarów wiejskich sześciu gmin znajdujących się na południu województwa mazowieckiego: Jedlińsk, Przysucha, Przytyk, Wieniawa, Wolanów, Zakrzew. W prowadzonych działaniach LGD korzysta głównie ze środków finansowych Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich i odpowiada za wdrożenie Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR). W roku 2020 Stowarzyszenie prowadziło m.in. nabór wniosków na budowę, modernizacji lub wyposażenia obiektów rekreacyjnych, w ramach którego wybrano zadanie Gminy Wolanów pn. Zagospodarowanie terenu rekreacyjnego nad stawem w miejscowości Sławno. Ponadto w roku 2020 LGD był organizatorem konkursu na dla najaktywniejszych organizacji, dla najciekawszych inicjatyw organizacji pozarządowych i inicjatyw wolontariackich, oraz lokalnych liderów. W kategorii najaktywniejsze organizacje pozarządowe II miejsce w konkursie oraz nagrodę finansową otrzymało Stowarzyszenie „Inicjatywa Młodych – Kolonia Wawrzyszów”, a wyróżnienie m.in. otrzymało Stowarzyszenie Przyjaciół Młodocina Większego i Osób Niepełnosprawnych „Pozytywni”. W kategorii najciekawsze inicjatywy wolontariackie oraz inicjatywy organizacji pozarządowych realizowane w 2019 i 2020 roku przyznano pięć nagród w tym jedna dla Stowarzyszenie Przyjaciół Młodocina Większego i Osób Niepełnosprawnych „Pozytywni” za akcję wsparcia w czasie pandemii – Szycie maseczek i fartuchów dla potrzebujących i służb zdrowia. W kategorii najaktywniejsze organizacje pozarządowe II miejsce przyznano Stowarzyszeniu „Inicjatywa Młodych – Kolonia Wawrzyszów” a wyróżnienie otrzymało również Stowarzyszenie Przyjaciół Młodocina Większego i Osób Niepełnosprawnych „Pozytywni”. W kategorii Lider Społeczności Lokalnych wyróżnienie otrzymała Pani Dorota Towarek (Stowarzyszenie „Inicjatywa Młodych – Kolonia Wawrzyszów”).

W roku 2020 Gmina Wolanów w ramach zawartych porozumień z Powiatem Radomskim realizowała lub współfinansowała następujące zadania:

- dofinansowanie bieżących kosztów działalności Warsztatu Terapii Zajęciowej w Młodoście Większym,

- dofinansowanie opracowania dokumentacji projektowej drogi powiatowej Zakrzew-Wolanów-Augustów

- zapewnienie nieodpłatnej pomocy prawnej mieszkańcom Powiatu Radomskiego – usytuowanie punktu nieodpłatnej pomocy prawnej w budynku Urzędu Gminy Wolanów;

- wydanie drukiem publikacji książkowej pt. „Dwory i pałace południowej części województwa mazowieckiego. Powiat radomski i okolice” . Książka jest dostępna w bibliotece publicznej i bibliotekach szkolnych.

W ramach porozumienia z Gminą Chlewiska w roku 2020 poddano opinii Gminnej Komisji Urbanistyczno-Architektonicznej Gminy Chlewiska sprawy z zakresu planowania i zagospodarowania przestrzennego dotyczące Gminy Wolanów.

Podsumowanie

Szanowni Państwo,

Przedstawione w niniejszym opracowaniu dane są próbą zobrazowania Państwu stanu Gminy Wolanów na koniec 2020 r., próbą podsumowania zadań realizowanych przez Gminę w 2020 r. i swoistym sprawozdaniem z pracy wójta.

Odnosząc się do zawartych w nim informacji należy pamiętać, że Gmina może realizować jedynie te zadania, na które zezwala prawo. Samodzielność gminy jest bowiem zdeterminowana przez prawo, którego konkretyzacją są dochody Gminy i jej wydatki. Te z kolei pokazują zadania Gminy. Raport o stanie gminy jest przedstawiany Państwu po raz trzeci, pozwala więc pokazywać zjawiska i procesy w czasie. Pisząc raport za 2019 r. wydawało mi się, że trudno będzie aby w kolejnych latach działa się tak wiele. A tymczasem w 2020 r. przy wsparciu Rady Gminy, z pomocą Pracowników Urzędu i wsparciem Parlamentarzystów udało się pozyskać jeszcze więcej środków bo 3,885 mln zł. Każda pozyskana złotówka to ciężka praca wielu osób.

Działalność Gminy w tzw. normalnym roku jest ogromna i złożona w swoim zakresie, bo zadaniem gminy jest zaspokajanie zbiorowych potrzeb Mieszkańców, a cóż dopiero w roku pandemii! Z niedowierzaniem przyjmowaliśmy pierwsze informacje o epidemii i wynikających z niej zagrożeniach, ale też z dyscypliną przygotowaliśmy się na najgorsze. Mało kto wie, że planowaliśmy rozmieszczenie chorych w szkolnych halach sportowych i izolatoria w świetlicach. Na szczęście nie było takiej potrzeby. Z ogromnym niepokojem śledziłam każdego dnia statystyki chorych, umierających. Kolejne fale epidemii przetoczyły się również przez Urząd Gminy i inne urzędy, spowolniły znacznie pracę, ograniczyły możliwości prac projektowych związanych z różnego rodzaju uzgodnieniami. Zostaliśmy odizolowani od siebie, bez spotkań, zebrań, z ograniczonym kontaktem z Mieszkańcami, w maseczkach, rękawiczkach, za szybą z pleksy. Choć jako Mieszkańcy terenów wiejskich i tak byliśmy w lepszej sytuacji niż miasta. Z grona naszych Mieszkańców 100 osób odeszło bezpowrotnie, 95 przyszło na świat i po raz pierwszy od wielu lat odnotowaliśmy ujemny przyrost naturalny.

Rok 2020 nieodłącznie będzie kojarzony z pandemią wirusa COVID 19 i gdyby nie osłonowa polityka Rządu RP pewnie byłoby ciężko, a tak bezpiecznie przetrwaliśmy ten rok jako gmina. Kolejne tarcze ochroniły przedsiębiorstwa, a środki z Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych mocno wsparły nasz budżet. To jaki był ten 2020 rok? Mimo pandemii

to był dobry rok dla gospodarki Gminy Wolanów. Co mam nadzieję pokaże lektura niniejszego raportu.

Rok 2020 był drugim rokiem mojej pracy jako wójta Gminy Wolanów. W ciągu tych dwóch lat wydarzyło się tak wiele, że mam wrażenie że pracuję tu od wielu lat. Jak wyżej wspomniałam podsumowując 2019 r. wydawało mi się, że drugi raz nie uda się pozyskać tak wielu środków – a tymczasem - w 2019 r. wykorzystując każdą szansę pozyskaliśmy 3,7 mln zł, a w 2020 r. 3,8 mln zł. Samej mi trudno w to uwierzyć. W rezultacie zrealizowaliśmy wszystkie zaplanowane inwestycje, zmniejszając planowany do zaciągnięcia kredyt z 2,4 mln zł do 1,8 mln zł. A z planowanego deficytu 2,5 mln zł, zrobiliśmy nadwyżkę w kwocie 883 tys. zł. I na 2021 r. zostawiliśmy do wykorzystania 4,9 mln zł wolnych środków, które pozwolą na rozmach inwestycyjny w bieżącym roku. Jednocześnie z powodu COVID 19 nie podnieśliśmy lokalnych podatków, a branże zamknięte zwolniliśmy z podatku od nieruchomości. W 2020 r. ostrożnie realizowaliśmy inwestycje w obawie, że może dojść do znacznego spadku dochodów podatkowych w związku z zamknięciem granic i przestojami w gospodarce. W związku z tymi obawami zdecydowałam o zachowaniu pozostałych za 2019 r. wolnych środków. Na szczęście te obawy nie potwierdziły się i wśród dochodów podatkowych nie wykonaliśmy jedynie dochodów z podatku od środków transportowych, które nie stanowią istotnej pozycji w naszym budżecie.

Ze względu na spowolnienie tempa procesów inwestycyjnych i administracyjnych realizacja części zadań inwestycyjnych, w szczególności projektowych, została wydłużona na 2021 r. Natomiast bez zakłóceń zrealizowaliśmy wszystkie budowy, przebudowy czy modernizacje. Zrealizowaliśmy inwestycje za 3,6 mln zł, na planowane 4,2 mln zł. Ta mniejsza kwota wynika głównie z tempa prac przy przebudowie budynku GOK w Wolanowie, jak również wydłużenia w czasie realizacji inwestycji projektowych dotyczących wodociągów i kanalizacji. Po bardzo trudnym II kwartale 2020 r., przedsiębiorstwa powoli wracały do normalnego tempa pracy, z wyjątkiem branży gastronomicznej i hotelarskiej. Dzięki rządowym tarczom koniunktura była nadal stosunkowo dobra, a bezrobocie wzrosło zaledwie o 8% w stosunku do 2019 r. Dodatkowo w wielu przypadkach obniżyliśmy wydatki bieżące względem planu, na przykład wydatki na oświetlenie dróg gminnych, wydatki na funkcjonowanie urzędu, wydatki bieżące w placówkach oświatowych, w ochotniczych strażach pożarnych, w dziale pomoc społeczna. Udało się również skutecznie zachęcić wielu Mieszkańców do podpisania umów na wodę, tym samym zmniejszono straty związane z eksploatacją infrastruktury wodociągowej.

Niestety nawalne deszcze padające w czerwcu i lipcu oraz październiku i listopadzie 2020 r. zniweczyły nasze działania w zakresie racjonalizacji gospodarki ściekowej i tu straty wzrosły w porównaniu do 2019 r. około dwukrotnie.

W 2020 r. niezmiennie unowocześnialiśmy bazę oświatową inwestując w nią około 1 mln zł. Około 1 mln zł przeznaczaliśmy na inwestycje w drogi – wybudowaliśmy brakujący odcinek drogi asfaltowej Bieniędzice – Zabłocie ok. 700 mb, utwardziliśmy destruktem brakujący odcinek drogi w miejscowości Strzałków ok. 1,1 km oraz zatokę przystankową w tej miejscowości. Rozpoczęliśmy oczekiwaną od dziesięcioleci inwestycję polegającą na przebudowie budynku dawnego GOK i remizy w Wolanowie, według unowocześnionej wersji projektu. Odkupiliśmy od GSS nieruchomość w Walinach, dawny klub rolnika i rozpoczęliśmy kompleksową modernizację tego zniszczonego budynku. Wykonaliśmy ogrzewanie gazowe w świetlicy w Młodocinie Większym. Kupiliśmy pierwszy w historii Gminy Wolanów nowy samochód ratowniczo-gaśniczy dla Ochotniczej Straży Pożarnej w Strzałkowie. Przeprowadziliśmy termomodernizację świetlicy w Jarosławicach. Wybudowaliśmy 3 km nowego energooszczędnego oświetlenia ulicznego. Wybudowaliśmy około 500 m sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Zaprojektowaliśmy kilka odcinków nowej sieci wodociągowej i oświetlenia ulicznego. A w miejscowości Wymysłów wybudowaliśmy od dziesięcioleci wyczekiwaną przez Mieszkańców ścieżkę do przejścia przez tory. Doposażyliśmy wiele placów zabaw w altany i zabawki. Zakupiliśmy kilka nieruchomości, aby służyły Mieszkańcom poszczególnych miejscowości (w Walinach, Mniszku, Sławnie oraz w Wolanowie). Wykonaliśmy jeszcze wiele innych prac mających na celu poprawę jakości życia Mieszkańców Gminy Wolanów.

Przedstawiam Państwu ten raport z wielką satysfakcją, ale też radością i dziękczynieniem Bogu i Ludziom. Bo 2020 r. w pierwszych miesiącach pandemii przerażał widmem kryzysu, a w podsumowaniu wypada bardzo dobrze. Co prawda epidemia jeszcze się nie skończyła, ale niewielka liczba zarażonych i stan gospodarki napawają optymizmem.

Oczywiście przed nami niezmiennie wyzwania/problemy, wśród których najważniejsze sformułowano poniżej:

Gospodarka wodna – rozwój infrastruktury wodociągowej na terenie Gminy nie nadąża za dynamicznym rozwojem sieci osadniczej, dlatego w 2020 r. zaprojektowaliśmy kilka odcinków wodociągu, które zostaną wybudowane w najbliższych miesiącach 2021 r. Wartość kosztorysowa tych inwestycji opiewa na kwotę 1,3 mln zł. W 2020 r. na zamówienie Gminy Państwowy Instytut Geologiczny przygotował analizę dotyczącą lokalizacji nowego

ujęcia wody. I w najbliższej perspektywie należy rozpocząć prace projektowe zmierzające do wybudowania tego ujęcia wraz ze stacją uzdatniania wody. Powyższe zapewni rezerwy wody na terenie obsługiwanym przez Gminę. Modernizacji wymaga również przepompownia wody w Garnie. Jeżeli wybudowany w 2021 r. odcinek wodociągu nie wyeliminuje problemów z wodą w Bieniędzcich, trzeba będzie rozważyć budowę przepompowni wody na tym terenie. Generalnym problemem jest niski poziom profesjonalizmu w zakresie obsługi wodociągu gminnego, brak fachowych służb średniego szczebla kierowniczego. Dlatego Gmina rozmowy pod kątem ewentualnego przekazania gospodarki wodnej firmie Wodociągi Miejskie w Radomiu. Jednocześnie podejmujemy inwestycje zmierzające do zapewnienia wysokiej jakości zaopatrzenia w wodę Mieszkańców Gminy Wolanów. Mimo wprowadzenia rządowego programu „Moja woda” wyzwaniem pozostaje zachęcanie Mieszkańców do retencjonowania wody deszczowej.

Gospodarka ściekowa - Gmina Wolanów odprowadza ścieki do oczyszczalni w Wólce Domaniowskiej (tj. teren Gminy Przytyk) przez teren Gminy Wieniawa. Oczyszczalnia ścieków w Wólce Domaniowskiej wymaga od dłuższego czasu modernizacji w celu dostosowania jej do ilości ścieków spływających do niej z podłączonych miejscowości na terenie trzech gmin – Przytyk, Wieniawa, Wolanów. Przewidywany koszt modernizacji to 15 mln zł. Do czasu modernizacji oczyszczalni właściwie nie ma możliwości podłączenia kolejnych odcinków kanalizacji do sieci. Co zamyka na chwilę obecną możliwość rozbudowy sieci kanalizacyjnej w zachodniej części Gminy Wolanów oraz w razie podjęcia budowy na podstawie posiadanych pozwoleń uniemożliwia pozyskanie środków zewnętrznych, ze względu na brak możliwości uzyskania efektu ekologicznego. Jednocześnie monopolistyczna pozycja Gminy Przytyk powoduje, że ceny ścieków dla Gminy Wolanów są znacznie wyższe niż dla mieszkańców Gminy Przytyk. Dodatkowo ścieki z terenu gminy Wolanów przepływają przez urządzenia należące do Gminy Wieniawa, która pobiera opłatę przesyłową. Wobec powyższego wyzwaniem na najbliższą przyszłość jest budowa własnej lokalnej oczyszczalni ścieków, która z jednej strony uwolniłaby nas od monopolistycznej pozycji Gminy Przytyk, a z drugiej od płacenia za wodę deszczową napływającą do kanalizacji. W tym obszarze konieczne jest również uświadamianie Mieszkańców o potrzebie zabezpieczenia studzienek kanalizacyjnych przed napływem wody deszczowej. Potrzeby w zakresie rozbudowy kanalizacji są ogromne na ponad 2 tys. gospodarstw domowych zaledwie 359 są podłączone do sieci kanalizacyjnej. Wychodząc naprzeciw tym potrzebom obecnie projektowana jest budowa sieci kanalizacyjnej od strony Radomia. A dla terenów, na których

nie jest projektowana budowa kanalizacji uruchomiono gminny program dofinansowania budowy przydomowych oczyszczalni ścieków. W 2020 r. z programu skorzystało 24 gospodarstwa domowe.

Gospodarka odpadami – w 2020 r. Gmina Wolanów podpisała umowę na odbiór odpadów komunalnych z nieruchomości na terenie gminy na 3 lata tj. 2021-2023. Powyższe pozwoli w tym okresie wyeliminować wpływ wzrostu cen zagospodarowania odpadów, ale nie zatrzyma drugiego czynnika kosztotwórczego jakim jest ilość odpadów. Ilość odpadów cały czas rośnie, wartość usługi ich odbioru i utylizacji za kwiecień 2021 r. wyniosła 148 tys. zł. Przy stale rosnącej ilości odpadów odbieranych z nieruchomości na terenie gminy, rośnie również ilość odpadów zbieranych z miejsc publicznych oraz z nielegalnych wysypisk. Dodatkowo wciąż są Mieszkańcy nie zadeklarowani oraz zadeklarowani, ale zalegający z opłatami, jak również osoby oddające odpady nie związane z gospodarstwem domowym w ramach zbiórki odpadów komunalnych. Gospodarka odpadami to bardzo kosztochłonne zadanie Gminy, wymagające dla spowolnienia wzrostu cen samodyscypliny wśród Mieszkańców.

Infrastruktura drogowa – dotychczas utwardziliśmy wszystkie gminne drogi publiczne, które posiadały wymaganą przepisami prawa szerokości pasa. Obecnie pozostaje nam budowanie dróg z zastosowaniem tzw. specustawy drogowej czyli wywłaszczania nieruchomości. Procedura ta jest długotrwała i kosztowna. W styczniu 2020 r. Gmina Wolanów uzyskała zasiedzenie na dwóch drogach, które zostały wybudowane z dofinansowaniem z Funduszu Dróg Samorządowych. W 2021 r. wykonany zostanie ostatni odcinek drogi w Sławnie. W 2020 r. rozpoczęto opracowywanie dokumentacji na budowę dwóch dróg z zastosowaniem specustawy drogowej tj. drogi Garno-Młodocin Większy i w Woli Waclawowskiej. W 2020 r. Gmina Wolanów złożyła do sądu kolejne wnioski o zasiedzenie, wnioski są w procedowaniu. Nadal nie uregulowano kwestii własności drogi na obszarze objętym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego w miejscowości Mniszek, opracowanym w 2002 r. Obecnie brakuje zgody dwóch właścicieli działek, rozmowy trwają. Wiele dróg ma wciąż nawierzchnię gruntową, która każdego roku wymaga naprawy. Dlatego słusznym wydaje się pójście w kierunku tańszego niż asfaltowanie sposobu utwardzania dróg destruktem asfaltowym, który jednocześnie będzie zapewniał dobrą nawierzchnię na dłużej niż coroczne wysypywanie kruszywem, a będąc tańszym umożliwi utwardzenie dłuższych odcinków. Z kolei poprawiający się stan dróg prowadzi do pogorszenia się bezpieczeństwa pieszych w związku z nadmierną prędkością pojazdów. W 2020 r. wykonaliśmy pierwsze

progi zwalniające w Gminie Wolanów na terenie dwóch miejscowości – Strzałków i Mniszek. Progi zwalniające mają tyle samo zwolenników co przeciwników dlatego dla potwierdzenia woli Mieszkańców co do ich instalowania przyjmujemy zasadę, że propozycja montażu progów powinna wynikać z decyzji sołectwa co do podziału funduszu sołeckiego na dany rok.

Oświata – niezmiennie największym zadaniem/wydatkiem dla budżetu Gminy Wolanów jest oświata. W 2020 r. na 15,2 mln zł wydatków na oświatę subwencja oświatowa pokryła 59%. Jest to o 5 punktów procentowych mniej niż w 2019 r. Tendencja ta niepokoi. Szybko rosnące wydatki na oświatę, które nie znajdują odzwierciedlenia w subwencji na ten cel konsumują dochody własne gminy, które powinny być przeznaczone na inwestycje. Te 6,2 mln zł pokryte dochodami własnymi to o 900 tys. zł więcej niż w 2019 r. Z roku na rok Gmina Wolanów coraz więcej dokłada do bieżącego funkcjonowania oświaty. A przecież ta wymaga wciąż doinwestowania: wymiana okien i ocieplenie starej części budynku PSP w Mniszku, z biegiem czasu wymiana źródła ogrzewania w PSP Wolanowie oraz w PPS w Wolanowie, utwardzenie terenu przy PSP w Bieniędzicach i w Wolanowie, przygotowanie terenów sportowych przy PSP Sławnie i w Mniszku.

Infrastruktura społeczna - kultura – Gmina Wolanów ma nadal dość ograniczoną infrastrukturę o charakterze społeczno-kulturalnym, na którą składają się dwie świetlice (w Strzałkowie i Mniszku), świetlice w budynkach dawnych szkół w Wawrzyszowie i Garnie, filia biblioteki w Mniszku, Klub Seniora w Chruślicach oraz zlokalizowane na niewielkiej powierzchni GCK i Biblioteka w Wolanowie. Rok 2020 r. przyniósł kolejne pozytywne zmiany w tym obszarze: wykonano ogrzewanie gazowe w świetlicy w Młodocinie Większym oraz opracowano projekt adaptacji świetlicy pod kątem uruchomienia drugiego w gminie klubu seniora, dokonano termomodernizacji budynku świetlicy w Jarosławicach i Garnie, zakupiono budynek dawnej świetlicy w Walinach i wymieniono pokrycie dachowe na tym budynku. No i wreszcie rozpoczęto przebudowę największą inwestycję w tym obszarze przebudowę dawnego budynku GOK i strażnicy OSP w Wolanowie.

Rozwój centrów wsi – ważnym obszarem rozwoju lokalnego jest również tworzenie i rozwój tzw. centrów wsi. Współczesna wieś, która jest w znacznej mierze miejscem odpoczynku po pracy dla ludzi, potrzebuje takich miejsc. W Gminie Wolanów w większości miejscowości takie centra tworzą się przy świetlicach bądź placach zabaw, ale w wielu nie ma jeszcze takich miejsc albo są niewystarczająco wyposażone czy zadbane. W 2020 r. wiele takich miejsc zostało doposażonych i zadbanych – park w Wolanowie, tereny publiczne w

Garnie, Sławnie, place zabaw w Kowalance, Kowali Duszocinie, w Chruślicach, we Franciszkowie, w Kolonii Wawrzyszów. Ogrodzono plac wokół świetlicy w Wawrzyszowie. Docenić tym obszarze należy aktywność poszczególnych sołectw oraz stowarzyszeń działających w sołectwach.

Zasoby mieszkaniowe – a właściwie ich brak i kiepski stan oraz problematyczni lokatorzy to kolejne wyzwanie. W 2019 r. wykonano najpilniejsze prace – wymieniono pokrycie dachowe na budynkach mieszkalnych w Mniszku i w Garnie oraz wymieniono okna w części mieszkalnej starej szkoły w Wawrzyszowie. W 2020 podjęto próbę remontu budynku komunalnego w Młodocinie Większym pod kątem jego zamieszkania, ale okazało się, że budynek zupełnie nie daje się do remontu. Wobec stanu substancji mieszkaniowej i dostępności preferencyjnych źródeł finansowania obecnie podjęto decyzję o budowie kilku mieszkań socjalnych, które pozwoliłyby na przeniesienie lokatorów z najbardziej zdegradowanych mieszkań. Podjęto również działania zmierzające do odzyskania nie używanych bądź zajmowanych nielegalnie mieszkań komunalnych.

Zagospodarowanie przestrzenne – zrealizowane na terenie gminy inwestycje drogowe o zasięgu centralnym – oddanie do użytku drogi ekspresowej S7 przyczyniły się do zmiany potrzeb w zakresie zagospodarowania terenów wzdłuż tejże drogi, dotychczas tereny rolnicze stały się dostępne i dobrze skomunikowane toteż są przedmiotem zainteresowania inwestorów. Jednakże zmiana ich przeznaczenia z rolniczego wymaga zmiany dokumentów regulujących kwestie planowania przestrzennego. Obecnie procedowany jest w Sejmie nowy porządek prawny w tym zakresie. Po wejściu w życie nowych regulacji zostaną im podporządkowane kwestie przestrzennego zagospodarowania gminy.

Powyższe nie wyczerpuje katalogu problemów, z jakimi mierzy się Gmina Wolanów. Odnosząc się do nich trzeba mieć na uwadze, że Gmina działa w bardzo trudnym obszarze - wobec ograniczoności środków i nieograniczoności potrzeb – każdego dnia poszukujemy kompromisów pomiędzy tym co społecznie oczekiwane a tym co ekonomicznie uzasadnione. W ich poszukiwaniu pozostajemy zawsze otwarci na Państwa sugestie.

Łącząc wyrazy szacunku
Wójt Gminy Wolanów
dr Ewa Markowska-Bzducha

Spis tabel

Tabela 1. Gmina Wolanów – dane demograficzne	4
Tabela 2. Dochody Gminy Wolanów za 2020 r.....	11
Tabela 3. Wydatki Gminy Wolanów w 2020 r. według podstawowych grup wydatków.....	16
Tabela 4. Harmonogram spłaty długu (w zł).....	21
Tabela 5. Prognoza limitu zadłużenia Gminy Wolanów na najbliższe lata	22
Tabela 6. Środki zewnętrzne pozyskane przez Gminę Wolanów w 2020 r.....	22
Tabela 7. Plan i wykonanie wydatków na przedsięwzięcia realizowane w ramach Funduszu sołeckiego w 2020 r.....	24
Tabela 8. Zadania inwestycyjne wynikające ze Strategii Rozwoju Gminy Wolanów na lata 2015-2022 zrealizowane w latach 2019-2020.....	29
Tabela 9. Gminne drogi publiczne na koniec 2020 r.	34
Tabela 10. Rejestr zawartych umów na dostawę wody	40
Tabela 11. Rejestr zawartych umów na ścieki	46
Tabela 12. Dane dotyczące infrastruktury oświetlenia dróg	47
Tabela 13. Ilość odpadów komunalnych odebranych z terenu Gminy Wolanów w 2020r	48
Tabela 14. Ilość odpadów przygotowanych do ponownego użycia i poddanych recyklingowi z odpadów odebranych i zebranych z terenu Gminy Wolanów w 2020r.	49
Tabela 15. Ilość odpadów zebranych w PSZOK w 2020 r. [Mg]	49
Tabela 16. Realizacja Planu Gospodarki Niskoemisyjnej Gminy Wolanów w 2019 r.....	51
Tabela 17. Dane dotyczące realizacji programu usuwania azbestu w latach 2011-2017.....	52
Tabela 18. Cele, kierunki działań i wskaźniki realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wolanów w latach 2018-2020	55
Tabela 19. Cele, kierunki działań i wskaźniki realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wolanów w latach 2018-2020 w zakresie objętym Gminnym Programem Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii	59